

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНЧИЛИК
ТЎПЛАМИ

39-сон
(1111)
2023 йил
сентябрь

Ўзбекистон Республикаси қонунчилик тўплами беш бўлимдан иборат:

биринчи бўлимда Ўзбекистон Республикаси қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қарорлари эълон қилинади;

иккинчи бўлимда Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармон ва қарорлари эълон қилинади;

учинчи бўлимда Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари эълон қилинади;

тўртинчи бўлимда Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судининг қарорлари эълон қилинади;

бешинчи бўлимда вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларининг Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтказилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари эълон қилинади.

МУНДАРИЖА

Биринчи бўлим

411. «Суд қарорларининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилигини текшириш институти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикасининг 2023 йил 27 сентябрдаги ЎРҚ–869-сон Қонуни

Бешинчи бўлим

412. Ўзбекистон Республикаси адлия вазирининг 2023 йил 26 сентябрдаги 11-мх-сон «Айрим идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни Идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг давлат реестридан чиқариш тўғрисида»ги буйруғи (*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2023 йил 26 сентябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 3459*)

413. O'zbekiston Respublikasi transport vazirining 2023-yil 6-sentabrdagi 24-son "Ichki suzish kemalari tomonidan ifloslantirishning oldini olish qoidalarini o'z kuchini yo'qotgan deb topish to'g'risida"gi buyrug'i (*O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2023-yil 28-sentabr ro'yxatdan o'tkazildi, ro'yxat raqami 966-1*)
414. O'zbekiston Respublikasi adliya vazirining 2023-yil 29-sentabrdagi 12-mh-son "O'zbekiston Respublikasi qonunchilik tarmoqlarining Umumhuquqiy klassifikatorini tasdiqlash to'g'risida"gi buyruqqa qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritish haqida"gi buyrug'i (*O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2023-yil 29-sentabr ro'yxatdan o'tkazildi, ro'yxat raqami 2333-4*)
415. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқарувининг 2023 йил 23 августдаги 27/4-сон «Тижорат банкларида фоизларни ҳисоблаш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори (*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2023 йил 29 сентябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 3460*)
416. Ўзбекистон Республикаси Истиқболли лойиҳалар миллий агентлиги директорининг 2023 йил 20 сентябрдаги 68-сон «Майнинг фаолиятини амалга ошириш учун рухсатнома бериш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш тўғрисида»ги буйруғи (*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2023 йил 29 сентябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 3461*)

Вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини давлат рўйхатидан ўтказиш ҳолати тўғрисидаги маълумот

БИРИНЧИ БЎЛИМ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

411 Суд қарорларининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатличилигини текшириш институти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида*

Қонунчилик палатаси томонидан 2023 йил
23 майда қабул қилинган

Сенат томонидан 2023 йил 4 августда
маъқулланган

Мамлакатимизда қонун устуворлигини таъминлаш, фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқларини рўёбга чиқариш ва жамиятда адолатни қарор топтириш мақсадида кейинги йилларда суд-ҳуқуқ соҳасини тубдан ислоҳ этишга доир кенг кўламли ташкилий-ҳуқуқий тадбирлар амалга оширилди.

Ҳуқуқни қўллаш амалиётини таҳлил қилиш натижаларига кўра суд ишларини юритиш жараёнига янги институтлар жорий этилди, фуқароларнинг ҳуқуқлари ишончли ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадида ярашув, дастлабки эшитув, медиация, шунингдек суд қарорларининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатличилигини текшириш каби институтлар такомиллаштирилди.

Шу билан бирга судларда ишнинг ҳажми кескин ортганлиги ишларни қонунда белгиланган муддатда кўриб чиқиш имкониятининг йўқолишига олиб келиб, бу фуқароларнинг ўринли эътирозлари кўпайишига сабаб бўлди.

Бундан ташқари узил-кесил қарор қабул қилишда суд қарорларининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатличилигини уч босқичли тизим воситасида текшириш имкониятлари чекланганлиги сабаби мазкур тизимни ўрта бўғиннинг — вилоят судларининг имкониятларидан самарали фойдаланиш орқали такомиллаштириш зарурлигидан далолат бермоқда.

Мазкур Қонун билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига қонуний кучга кирмаган суд қарорларини шикоят (протест) асосида апелляция тартибида, қонуний кучга кирган суд қарорларини кассация тартибида, апелляция ёки кассация тартибида кўрилган суд қарорларини тафтиш тартибида қайта кўришга, шунингдек қонуний кучга кирган суд қарорларини кассация тартибида кўриш бўйича ваколатларни вилоят судларига ва уларга тенглаштирилган судларга ўтказишга ҳамда юқори судлар томонидан суд қарорларини бекор қилиб, ишни янгидан кўриш учун қуйи инстан-

* Ушбу Қонун «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да 2023 йил 27 сентябрда эълон қилинган.

ция судларига юбориш амалиётини тугатишга доир процессуал нормаларни назарда тутувчи ўзгартириш ва қўшимчалар киритилмоқда.

Ушбу Қонун судьяларнинг масъулиятини оширишга, ишларнинг сифатли ва ўз вақтида кўрилишига, суд қарорларини қайта кўришда вилоят судларининг ҳамда уларга тенглаштирилган судларнинг имкониятларидан самарали фойдаланишга, фуқароларнинг шикоят қилиш ҳуқуқидан фойдаланиш имкониятларини кенгайтиришга ва норозиликларнинг олдини олишга, шунингдек ортиқча сарсонгарчиликларга йўл қўймасликка хизмат қилади.

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган 2013–XII-сонли Қонуни билан тасдиқланган **Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига** (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1995 йил, № 2, 5-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, № 12, 269-модда; 1997 йил, № 2, 56-модда, № 9, 241-модда; 1998 йил, № 5-6, 102-модда, № 9, 181-модда; 1999 йил, № 1, 20-модда, № 5, 124-модда, № 9, 229-модда; 2000 йил, № 5-6, 153-модда, № 7-8, 217-модда; 2001 йил, № 1-2, 11, 23-моддалар, № 9-10, 165, 182-моддалар; 2002 йил, № 9, 165-модда; 2003 йил, № 5, 67-модда; 2004 йил, № 1-2, 18-модда, № 9, 171-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2005 йил, № 12, 418-модда; 2006 йил, № 6, 261-модда; 2007 йил, № 4, 166-модда, № 6, 248, 249-моддалар, № 9, 422-модда, № 12, 594, 595, 607-моддалар; 2008 йил, № 4, 177, 187-моддалар, № 9, 482, 484, 487-моддалар, № 12, 636, 641-моддалар; 2009 йил, № 1, 1-модда, № 4, 136-модда, № 9, 335-модда, № 12, 469, 470-моддалар; 2010 йил, № 6, 231-модда, № 9, 334, 336, 337, 342-моддалар, № 12, 477-модда; 2011 йил, № 4, 103, 104-моддалар, № 9, 252-модда, № 12/2, 363-модда; 2012 йил, № 1, 3-модда, № 9/2, 244-модда, № 12, 336-модда; 2014 йил, № 9, 244-модда; 2015 йил, № 8, 310, 312-моддалар, № 12, 452-модда; 2016 йил, № 4, 125-модда, № 9, 276-модда, № 12, 385-модда; 2017 йил, № 3, 47-модда, № 6, 300-модда, № 9, 506, 510-моддалар, № 10, 605-модда; 2018 йил, № 1, 1, 5-моддалар, № 4, 218, 224-моддалар, № 7, 430, 431-моддалар, № 10, 679-модда; 2019 йил, № 1, 3, 5-моддалар, № 2, 47-модда, № 3, 161-модда, № 5, 259, 267-моддалар, № 7, 386-модда, № 8, 469-модда, № 9, 589, 592-моддалар, № 10, 671-модда, № 11, 787, 791-моддалар, № 12, 880, 881, 891-моддалар; 2020 йил, № 3, 204-модда, № 5, 296-модда, № 12, 689-модда; 2021 йил, № 1, 5, 11, 13, 14-моддалар, № 2, 142, 144-моддалар, 4-сонга илова, № 8, 800, 803-моддалар, № 9, 903-модда, № 10, 973-модда, № 12, 1193-модда; 2022 йил, № 2, 81-модда, № 3, 216-модда, № 4, 337-модда, № 6, 575-модда; 2023 йил, № 3, 184, 185-моддалар, № 4, 265, 269-моддалар) қуйидаги ўзгартириш ва қўшимчалар киритилсин:

1) **13-модданинг бешинчи қисми** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Тегишли суд ҳайъатларида апелляция, кассация ва тафтиш тартибда ишларни кўриш уч нафар судьядан иборат таркибда амалга оширилади. Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳукмлари устидан апелляция, кас-

* 5-6-иловалар «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да эълон қилинган.

сация ёки тафтиш тартибида берилган шикоятлар (протестлар) Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида беш нафар судьядан иборат таркибда кўриб чиқилади. Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсатида — Раёсат аъзоларининг кўпчилиги ҳозир бўлган тақдирда кўрилади»;

2) **27-модданинг иккинчи қисми** қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Маҳкум (оқланган шахс), унинг ҳимоячиси, қонуний вакили, шунингдек жабрланувчи, фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар, уларнинг вакиллари суднинг ҳукми (ажрими) устидан тегишинча апелляция, кассация ва тафтиш тартибида шикоят беришга, прокурор протест билдиришга ҳақли»;

3) **28-модда:**

иккинчи қисмининг учинчи жумласи қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Кассация инстанцияси суди биринчи инстанция судининг қонуний кучга кирган ҳукмлари ва ажримлари устидан, агар улар апелляция тартибида кўрилмаган бўлса, шикоятлар (протестлар) бўйича ишларни кўриб, ҳукм ёки ажрим чиқаради»;

қуйидаги мазмундаги **учинчи қисм** билан тўлдирилсин:

«Тафтиш инстанцияси суди биринчи инстанция судининг апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш инстанцияси судида кўриб чиқилган ҳукмлари ва ажримлари устидан, шунингдек апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш инстанцияси судининг ҳукмлари ёхуд ажримлари устидан берилган шикоятлар (протестлар) бўйича ишларни кўриб, ҳукм, ажрим ёхуд қарор чиқаради»;

4) **29-модданинг биринчи қисмидаги** «апелляция, кассация тартибида» деган сўзлар «апелляция, кассация ва тафтиш тартибида» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

5) **46-модданинг биринчи қисмидаги** «кассация инстанцияси судининг мажлисларида иштирок этиш; суриштирувчи, терговчи, прокурор ва суднинг ҳаракатлари ҳамда қарорлари устидан шикоятлар бериш; суд мажлисининг баённомаси билан танишиш ҳамда у ҳақда ўз мулоҳазаларини билдириш; иш бўйича келтирилган протестлар, апелляция, кассация шикоятларидан хабардор бўлиш» деган сўзлар «кассация ва тафтиш инстанцияси судининг мажлисларида иштирок этиш; суриштирувчи, терговчи, прокурор ва суднинг ҳаракатлари ҳамда қарорлари устидан шикоятлар бериш; суд мажлисининг баённомаси билан танишиш ҳамда у ҳақда ўз мулоҳазаларини билдириш; иш бўйича келтирилган протестлар, апелляция, кассация ва тафтиш шикоятларидан хабардор бўлиш» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

6) **51-модда биринчи қисмининг 9-банди** қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«9) апелляция, кассация ва тафтиш инстанциялари суди томонидан кўриладиган ишларда ҳимоячи иштирок этиши шарт»;

7) **53-модданинг биринчи қисми** «апелляция, кассация» деган сўзлардан кейин «ва тафтиш» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

8) **55-модданинг биринчи қисми** «апелляция, кассация» деган сўзлардан кейин «ва тафтиш» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

9) **57-модданинг биринчи қисми** «апелляция, кассация» деган сўзлардан кейин «ва тафтиш» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

10) **59-модданинг биринчи қисми** «апелляция, кассация» деган сўзлардан кейин «ва тафтиш» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

11) **76-модда:**

учинчи қисмидаги «ёки кассация» деган сўзлар «кассация ва тафтиш» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

тўртинчи қисмидаги «ёки кассация» деган сўзлар «кассация ва тафтиш» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

бешинчи қисмидаги «ёки кассация» деган сўзлар «ёки тафтиш» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

олтинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Жинойат ишини кассация инстанцияси судида кўришда иштирок этган судья шу жиноят ишини биринчи инстанция ёки тафтиш инстанцияси судида кўришда иштирок этиши мумкин эмас»;

қуйидаги мазмундаги **еттинчи қисм** билан тўлдирилсин:

«Жинойат ишини тафтиш инстанцияси судида кўришда иштирок этган судья ушбу жиноят ишини биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судида кўришда, шунингдек ишни юқори инстанция судида тафтиш тартибида қайта кўришда иштирок этиши мумкин эмас»;

еттинчи қисми саккизинчи қисм деб ҳисоблансин;

12) **273-модданинг матнидаги** «ёхуд кассация» деган сўзлар «кассация ёхуд тафтиш» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

13) **306-модданинг иккинчи қисмидаги** «ёки кассация» деган сўзлар «кассация ёки тафтиш» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

14) **389-модданинг матни** қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Жинойат ишлари бўйича туман (шаҳар) судининг судловига ҳарбий судларнинг судловига тегишли бўлган ишлардан ташқари ҳамма жиноят ишлари тегишлидир.

Агар бир судда кўриб чиқиладиган жиноят иши бўйича суд муҳокамаси пайтида судланувчи томонидан бошқа суд судловига тегишли жиноят содир этилганлигини кўрсатувчи ҳолатлар аниқланса, ишни кўриб чиқиш суд муҳокамасини бошлаган суд томонидан давом эттирилади.

Ҳарбий судларнинг судловига тегишли ишлар қонунчилик билан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг, Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоят, Тошкент шаҳар судининг ёки Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг судловига ўта мураккаб ва аҳамиятли ишлар тегишлидир.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг раиси жиноят ишини, агар у мазмунан ўта мураккаб ва аҳамиятли бўлса, Ўзбекистон Республикаси Олий судига, Қорақалпоғистон Республикаси судига, вилоят, Тошкент шаҳар судига, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судига кўриш учун топширишга ҳақли.

Қорақалпоғистон Республикаси судининг раиси, вилоят, Тошкент шаҳар судининг раислари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг раиси жиноят ишини, агар у мазмунан ўта мураккаб бўлмаса, жиноят ишлари бўйича

тегишли туман (шаҳар) судига, шунингдек ҳудудий ҳарбий судга кўриш учун топширишга ҳақли»;

15) **405⁶-модданинг учинчи қисми** «ҳимоячиси» деган сўздан кейин «қонуний вакили» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

16) **409-модданинг еттинчи қисми** «кассация» деган сўздан кейин «ва тафтиш» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

17) **414-модданинг иккинчи қисми** чиқариб ташлансин;

18) **471-модданинг 4-банди** қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«4) ҳукм устидан апелляция, кассация шикоятни бериш, протест билдиришнинг ушбу Кодекснинг тегишинча 497³, 497⁴, 500 ва 501-моддаларида назарда тутилган тартиби, муддатлари»;

19) **473-модданинг тўртинчи қисми** «апелляция» деган сўздан кейин «ёки кассация» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

20) **ўн биринчи бўлимнинг номи** қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«ЎН БИРИНЧИ БЎЛИМ.

Ҳукмларнинг, ажримларнинг, қарорларнинг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилигини текшириш»;

21) қуйидаги мазмундаги **55-боб** билан тўлдирилсин:

«55-боб. Ҳукмларнинг, ажримларнинг, қарорларнинг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилигини текширишнинг умумий шартлари

478-модда. Суд қарорларининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилигини текшириш турлари

Суд ҳукмларининг, ажримларининг, қарорларининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилиги апелляция, кассация ва тафтиш тартибида текширилиши мумкин.

Ишни юқори инстанция суди томонидан кўриш:

1) апелляция тартибида — ушбу Кодекснинг 497²-моддасида кўрсатилган шахсларнинг шикоятларига ва протестларига биноан;

2) кассация тартибида — ушбу Кодекснинг 499-моддасида кўрсатилган шахсларнинг шикоятларига ва протестларига биноан;

3) тафтиш тартибида:

Қорақалпоғистон Республикаси суди, вилоятлар, Тошкент шаҳар судлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди томонидан — ушбу Кодекснинг 511 ва 512-моддаларида кўрсатилган шахсларнинг шикоятларига ва протестларига биноан;

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати томонидан:

жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судининг, ҳудудий ҳарбий суднинг Қорақалпоғистон Республикаси суди, вилоятлар, Тошкент шаҳар судлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди томонидан апелляция ёки касса-

ция ва тафтиш тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари, шунингдек ушбу судларнинг туман (шаҳар) судлари, ҳудудий ҳарбий судлар томонидан кўрилган ишлар бўйича апелляция ёки кассация ва тафтиш тартибида чиқарилган ҳукмлари ва ажримлари устидан ушбу Кодекснинг 511-моддасида кўрсатилган шахсларнинг шикоятларини ўрганиш натижаларига кўра чиқарилган Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг, унинг ўринбосарларининг протестига ёки Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьясининг ажримига биноан;

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг, Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларининг, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг апелляция ёки кассация тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари, шунингдек ушбу судлар томонидан биринчи инстанция тариқасида кўрилган ишлар бўйича апелляция ёки кассация тартибида чиқарилган ҳукмлари ва ажримлари устидан ушбу Кодекснинг 511-моддасида кўрсатилган шахсларнинг шикоятларига ёки Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг, унинг ўринбосарларининг протестига биноан;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раёсатида — Ўзбекистон Республикаси Олий суди Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг тафтиш тартибида чиқарилган қарорлари устидан ушбу Кодекснинг 511-моддасида кўрсатилган шахсларнинг аризасига (илтимосномасига), судьянинг тақдимномасига, оммавий ахборот воситаларининг хабарларига кўра киритилган Ўзбекистон Республикаси Олий суди раисининг протестига, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг протестига биноан амалга оширилади.

479-модда. Суд қарорлари устидан шикоят бериш ва протест билдириш ҳуқуқи ҳамда унинг таъминланиши

Ушбу Кодекснинг 497², 499 ва 511-моддаларида назарда тутилган процесс иштирокчилари биринчи инстанция судининг ҳукми ва ажрими устидан белгиланган тартибда апелляция ёки кассация тартибида шикоят беришга ёки протест билдиришга, шунингдек тафтиш тартибида шикоят (илтимоснома) беришга ёхуд протест билдиришга ҳақлидир. Бунда улар ўз важларини тасдиқлаш учун қўшимча материалларни тақдим этиши мумкин.

Апелляция, кассация ёки тафтиш тартибида шикоят ёки протест тушганлиги тўғрисида суд ушбу шикоят ёки протест кимнинг манфаатларига тааллуқли бўлса, ўша процесс иштирокчиларини уч сутка ичида хабардор қилади ва бир вақтнинг ўзида уларга ушбу ҳужжатларнинг кўчирма нусхаларини почта орқали ёхуд ҳукм, ажрим чиқарган суднинг интернет-ресурси орқали юборади. Бунда тарафларга уларнинг шикоятга, протестга доир эътирозларини ёзма шаклда ёхуд электрон ҳужжат тарзида бериш ҳуқуқи, эътирозларни тақдим этиш муддати кўрсатилган ҳолда, тушунтирилади. Шикоят, протест юзасидан келиб тушган эътирозлар жиноят иши материалларига қўшиб қўйилади. Процесс иштирокчилари иш билан, шу жумладан қўшимча тақдим этилган материаллар билан танишишга ва судга ўз эътирозларини хабар қилишга ҳақлидир.

Апелляция, кассация ёки тафтиш тартибида шикоят ёки протест берган шахс, шунингдек шикоят ёки протест кимнинг манфаатларига тааллуқли бўлса, ўша процесс иштирокчилари иш апелляция, кассация ёхуд тафтиш тартибида кўриладиган вақт ва жой тўғрисида суд томонидан хабардор қилинади.

Маҳкум, оқланган шахс, жабрланувчи, фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар ва уларнинг вакиллари ишни апелляция инстанциясида кўриш чоғида иштирок этишга ҳақлидир. Мазкур шахслар ишни кассация ёки тафтиш тартибида кўриш чоғида ҳам иштирок этишга ҳақли, бундан жазони ижро этиш муассасасида бўлган ёки озодликни чеклаш тариқасидаги жазони ўтаётган маҳкум мустасно. Жазони ижро этиш муассасасида бўлган ёки озодликни чеклаш тариқасидаги жазони ўтаётган маҳкумнинг кассация ёки тафтиш инстанцияси судининг мажлисида иштирок этиши, шунингдек маҳкумни суд мажлисига олиб келиш зарурлиги тўғрисидаги масала суд томонидан ҳал қилинади. Иш кўриладиган вақт ва жой ҳақида ўз вақтида хабардор қилинган мазкур шахсларнинг узрсиз сабабларга кўра келмаганлиги ишни кўришга монелик қилмайди. Бироқ суд маҳкумни, оқланган шахсни, шунингдек жабрланувчини, фуқаровий даъвогарни, фуқаровий жавобгарни ва уларнинг вакиллари тушунтиришлар бериш учун чақириши мумкин.

Маҳкумнинг ёки оқланган шахснинг ҳимоячилари ва қонуний вакиллари ишни тафтиш тартибида кўриш чоғида иштирок этиши шарт.

480-модда. Апелляция, кассация шикояти ва протестининг мазмунига қўйиладиган талаблар

Апелляция, кассация шикояти ва протестида қўйидагилар кўрсатилиши керак:

- 1) шикоят, протест йўлланаётган суднинг номи;
- 2) шикоят (протест) берган шахс, унинг процессуал мавқеи, унинг яшаш жойи ёки жойлашган ери тўғрисидаги маълумотлар;
- 3) ҳукм, ажрим чиқарган суднинг номи, ҳукм, ажрим чиқарилган сана, суд ишининг рақами, шикоят (протест) берилаётган ҳукм, ажрим, ўзига нисбатан ҳукм, ажрим чиқарилган шахс тўғрисидаги маълумотлар;
- 4) шикоят (протест) бераётган шахснинг фикрига кўра ҳукмнинг, ажримнинг нотўғрилиги нимадан иборат эканлигига доир важлари, судга қадар иш юритишни ёки суд муҳокамасини амалга ошириш чоғида қарор қабул қилишга таъсир кўрсатган қонуннинг қайси нормалари бузилганлиги тўғрисидаги важлари, шунингдек унинг илтимосининг мазмуни;
- 5) шахс ўз талабларини асослаётган далиллар, хусусан, биринчи инстанция суди томонидан текширилмаган далиллар;
- 6) янгидан тақдим этилаётган далиллар ва уларнинг биринчи инстанция судига тақдим этилмаганлигининг сабаби;
- 7) шикоятга (протестга) илова қилинаётган материаллар рўйхати;
- 8) шикоят (протест) берилган сана, шикоят (протест) берган шахснинг имзоси.

Агар апелляция, кассация шикоятининг (протестининг) мазмуни ушбу

модданинг биринчи қисмида кўрсатилган талабларга жавоб бермаса ва бу ишни кейинчалик мазмунан кўриб чиқишга тўсқинлик қилса, биринчи инстанция судининг судьяси апелляция, кассация шикоятини (протестини) уни берган шахсга қайтариш тўғрисида уч кунлик муддатда ажрим чиқариб, апелляция, кассация шикоятини ёки протестини қайта тузиш учун муддат белгилайди.

Судьянинг апелляция, кассация шикоятини, протестини қайтариш тўғрисидаги ажримнинг талаблари бажарилмаган ва апелляция, кассация шикоти (протести) белгиланган вақтда келиб тушмаган ҳолларда, у берилмаган деб ҳисобланади.

481-модда. Жиноят ишини юқори суд томонидан кўришда прокурорнинг иштирок этиши

Жиноят ишини апелляция, кассация, тафтиш тартибида кўришда прокурор иштирок этади.

Жиноят ишининг кўрилишида:

1) Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судларининг, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг ҳайъатларида — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоят, Тошкент шаҳар прокурори, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокурори ва уларга тенглаштирилган прокурорлар, уларнинг ўринбосарлари ёки улар томонидан ваколат берилган прокурор;

2) Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, унинг ўринбосарлари ёки улар томонидан ваколат берилган прокурор;

3) Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсатида — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ёки унинг ўринбосарлари иштирок этади.

482-модда. Юқори инстанция суди муҳокамасининг предмети

Апелляция, кассация инстанцияси суди апелляция, кассация шикоти (протести) бўйича ишнинг ҳақиқий ҳолатлари тўлиқ аниқланганлигини ва Жиноят кодексининг нормалари тўғри қўлланилганлигини, иш юритишни амалга ошириш чоғида ушбу Кодекс нормаларига риоя этилган-этилмаганлигини, биринчи инстанция суди ҳукмининг, ажримининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилигини ишда мавжуд бўлган ҳамда апелляция, кассация инстанцияси суди томонидан қўшимча равишда текширилган далиллар бўйича текширади.

Қорақалпоғистон Республикаси суди, вилоятлар, Тошкент шаҳар судлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди ҳайъатларида тафтиш тартибида ишни кўришда тафтиш тартибидаги шикоят (протест) бўйича ишнинг ҳақиқий ҳолатлари тўлиқ аниқланганлиги ва Жиноят кодексининг нормалари тўғри қўлланилганлиги, иш юритишни амалга ошириш чоғида ушбу Кодекс нормаларига риоя этилган-этилмаганлиги, биринчи инстанция, апелляция, кассация инстанцияси суди ҳукмининг, ажримининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилиги ишда мавжуд бўлган ҳамда тафтиш инстанцияси

суди томонидан қўшимча равишда текширилган далиллар бўйича текширилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судларининг апелляция, кассация ёки тафтиш тартибида кўриб чиқилган ҳукмларини, ажримларини, шунингдек туман (шаҳар) судлари, ҳудудий ҳарбий судлар томонидан кўрилган ишлар бўйича чиқарилган апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси судининг ҳукмларини ва ажримларини тафтиш тартибида кўришда шикоят ёхуд протест бўйича ишнинг ҳақиқий ҳолатлари тўлиқ аниқланганлиги ва Жиноят кодексининг нормалари тўғри қўлланилганлиги, иш юритишни амалга ошириш чоғида ушбу Кодекс нормаларига риоя этилган-этилмаганлиги, биринчи инстанция, апелляция, кассация ва тафтиш инстанцияси суди ҳукмининг, ажримининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилиги ишда мавжуд бўлган ҳамда тафтиш инстанцияси суди томонидан қўшимча равишда текширилган далиллар бўйича текширилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида Ўзбекистон Республикаси Олий судининг, Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларининг, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг апелляция ёки кассация тартибида кўриб чиқилган ҳукмларини, ажримларини тафтиш тартибида кўришда тафтиш тартибидаги шикоят (протест) бўйича ишнинг ҳақиқий ҳолатлари тўлиқ аниқланганлиги ва Жиноят кодексининг нормалари тўғри қўлланилганлиги, иш юритишни амалга ошириш чоғида ушбу Кодекс нормаларига риоя этилган-этилмаганлиги, биринчи инстанция, апелляция, кассация инстанцияси суди ҳукмининг, ажримининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилиги ишда мавжуд бўлган ҳамда тафтиш инстанцияси суди томонидан қўшимча равишда текширилган далиллар бўйича текширилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсати ишни тафтиш тартибида кўришда протест бўйича ишнинг ҳақиқий ҳолатлари тўлиқ аниқланганлигини ва Жиноят кодексининг нормалари тўғри қўлланилганлигини, иш юритишни амалга ошириш чоғида ушбу Кодекс нормаларига риоя этилган-этилмаганлигини, биринчи инстанция, апелляция, кассация ва тафтиш инстанцияси суди ҳукмининг, ажримининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилигини ишда мавжуд бўлган ҳамда тафтиш инстанцияси суди томонидан қўшимча равишда текширилган далиллар бўйича текширади.

483-модда. Жиноят ишини апелляция, кассация, тафтиш тартибида кўриш доираси

Суд жиноят ишини апелляция, кассация, тафтиш тартибида кўришда шикоят ёки протест важлари билан чегараланмайди ва ишни барча маҳкумларга, шу жумладан тегишли шикоятни бермаган шахсларга ёки ўзига нисбатан шикоят (протест) берилмаган маҳкумларга нисбатан ҳам тўла ҳажмда текширади.

Жиноят ишини апелляция, кассация ёки тафтиш тартибида кўриб чиқаётган суд қарор қабул қилиш чоғида қуйи инстанция судлари томонидан

текширилган далилларни ҳам, ишни кўришда апелляция, кассация инстанцияси ёки тегишли тафтиш инстанцияси судига тарафлар томонидан тақдим этилган ёки улар томонидан талаб қилиб олинган ва текширилган, эътиборга олинадиган янги далилларни ҳам текширади.

Агар қуйи инстанция суди томонидан суд терговининг тўлиқ эмаслигига ёки бир ёқламалилигига ёки процессуал бузилишларга йўл қўйилган бўлса, апелляция, кассация ёхуд тафтиш тартибида жиноят ишини кўриб чиқаётган суд тўлиқ ёки қисман суд терговини ўтказиш йўли билан бўшлиқларнинг ўрнини тўлдириш, процессуал бузилишларни бартараф этиш чораларини кўради. Ишни апелляция, кассация ёхуд тафтиш тартибида кўриб чиқаётган суд шу мақсадда:

1) ишни ҳал қилиш учун аҳамиятга эга бўлган ҳужжатларни тарафларнинг илтимосномасига кўра талаб қилиб олишга;

2) зарур суд экспертизасини тайинлашга;

3) суд мажлисига қўшимча гувоҳларни, экспертларни, мутахассисларни чақиришга ва сўроқ қилишга, тарафлар томонидан тақдим этилган ёки уларнинг илтимосига кўра суд томонидан талаб қилиб олинган ёзма, ашёвий ва бошқа далилларни текширишга;

4) қуйи инстанция суди томонидан текширилган далилларни мақбул эмас деб топишга ва уларни далиллар мажмуидан чиқариб ташлашга;

5) қуйи инстанция суди томонидан мақбул эмас деб топилганлиги учун далиллар мажмуидан чиқариб ташланган далилларни мақбул далиллар деб топишга ва уларни текширишга;

6) фуқаровий даъвога тааллуқли бўлган ҳолатларни текширишга ва фуқаровий даъво бўйича қарор қабул қилишга;

7) ишнинг барча материаллари тўлиқ, ҳар томонлама ва холисона текширилишини таъминлаш учун зарур бўлган бошқа ҳаракатларни бажаришга ҳақли.

Жиноят иши бўйича бир неча шахс ҳукм қилинган ёки оқланган тақдирда, апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси суди ўзига нисбатан шикоят (протест) берилмаган маҳкумларга ёки оқланган шахсларга тааллуқли ҳукмни, ажримни бекор қилишга, агар ҳукмнинг, ажримнинг бекор қилиниши уларнинг аҳволини оғирлаштирса, ҳақли эмас.

484-модда. Жиноят ишини юқори суд томонидан кўриш муддатлари

Апелляция, кассация инстанцияси ва жиноят ишини тафтиш тартибида кўриб чиқаётган суд иш шикоят ёки протест билан келиб тушган кундан эътиборан ўн беш суткадан кечиктирмай ишни кўриб чиқишга киришиши керак. Иш ўта мураккаб бўлган тақдирда ва бошқа алоҳида ҳолларда тегишли суд раиси бу муддатни кўпи билан бир ойга узайтириши мумкин, бундан ушбу модданинг иккинчи қисмида назарда тутилган ҳолатлар мустасно.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати жиноят иши шикоят ёки протест билан бирга келиб тушган кундан эътиборан бир ойдан кечиктирмай ишни кўриб чиқишга киришиши керак.

Иш ўта мураккаб бўлган тақдирда ва бошқа алоҳида ҳолларда Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси ёки унинг ўринбосари бу муддатни кўпи билан икки ойга узайтириши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсати жиноят иши протест билан бирга келиб тушган кундан эътиборан бир ойдан кечиктирмай ишни кўриб чиқишга киришиши керак. Иш ўта мураккаб бўлган тақдирда ва бошқа алоҳида ҳолларда Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси бу муддатни кўпи билан икки ойга узайтириши мумкин.

Жиноят ишини кўриш муддати узайтирилганлиги тўғрисида процесснинг манфаатдор иштирокчилари хабардор қилиниши керак.

Апелляция, кассация инстанцияси ва ишни тафтиш тартибида кўриб чиқаётган суд томонидан жиноят ишини кўриб чиқиш давомийлиги уни кўриб чиқиш бошланган кундан эътиборан уч ойдан ошмаслиги керак. Мазкур муддат иш мураккаб бўлган ёки унинг ҳажми катта бўлган, шунингдек бошқа узрли сабаблар мавжуд бўлган тақдирда, апелляция, кассация инстанцияси судининг ва ишни тафтиш тартибида кўриб чиқаётган суднинг ажримига кўра кўпи билан бир ойга узайтирилиши мумкин, бундан ушбу модданинг бешинчи қисмида назарда тутилган ҳоллар мустасно.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати ва Раёсати томонидан тафтиш тартибида кўрилиши лозим бўлган жиноят иши оқилона муддатларда, бироқ уни кўриб чиқиш бошланган кундан эътиборан кўпи билан уч ойда кўриб чиқилиши керак. Ушбу муддат ишнинг мураккаблиги ёки ҳажми катталиги туфайли, шунингдек бошқа узрли сабаблар мавжуд бўлган тақдирда, тегишинча Ўзбекистон Республикаси Олий суди Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати ва Раёсатининг ажрими (қарори) билан узайтирилиши мумкин. Бунда жиноят ишини кўриб чиқиш давомийлиги уни кўриб чиқиш бошланган кундан эътиборан бир йилдан ошмаслиги керак.

485-модда. Ҳукми, ажримни бекор қилиш ёки ўзгартириш асослари

Апелляция, кассация ва тафтиш тартибида ҳукми, ажримни бекор қилиш ёки ўзгартириш асослари қуйидагилардан иборат:

- 1) суд терговининг тўлиқ эмаслиги ёки бир ёқлама олиб борилганлиги;
- 2) ҳукмда, ажримда баён қилинган суд ҳулосалари ишнинг ҳақиқий ҳолатларига мувофиқ эмаслиги;
- 3) ушбу Кодекс нормаларининг жиддий равишда бузилганлиги;
- 4) Жиноят кодекси нормаларининг нотўғри қўлланилганлиги;
- 5) жазонинг адолатсизлиги;
- 6) Жиноят кодекси Махсус қисмининг тегишли моддасидаги етказилган моддий зарарнинг ўрни қопланган тақдирда озодликдан чеклаш ва озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо қўлланилмаслиги ҳақидаги норманинг қўлланилиш зарурияти мавжудлиги;
- 7) қилмишнинг жинойийлигини бекор қиладиган, жазони енгиллаштирадиган ёки шахснинг аҳволини бошқача тарзда яхшилайдиган қонуннинг қонуний кучга кирганлиги;

8) судланувчига нисбатан айбловнинг оғирроғи билан ёки ҳақиқий ҳолатларга кўра дастлабки айбловдан жиддий фарқ қиладиган айблов билан алмаштирилганлиги ёки судланувчининг янги айблов бўйича жиноий жавобгарликка тортилганлиги ёхуд бошқа шахснинг ишда айбланувчи сифатида иштирок этишга жалб қилинганлиги.

486-модда. Суд терговининг тўлиқ эмаслиги ва бир ёқлама-лиги

Суд тергови қуйидаги ҳолларда тўлиқ эмас ва бир ёқлама деб эътироф этилади, агар иш бўйича:

- 1) ушбу Кодекснинг 82 — 84-моддаларида кўрсатилган ҳолатлар етарлича тўлиқ аниқланмаган бўлса;
- 2) кўрсатувлари ишни ҳал қилиш учун муҳим аҳамиятга эга бўлган шахслар сўроқ қилинмаган бўлса;
- 3) ўтказилиши шарт бўлган экспертиза ўтказилмаган бўлса;
- 4) иш учун муҳим аҳамиятга эга бўлган ҳужжатлар ёки ашёвий далиллар талаб қилиб олинмаган бўлса;
- 5) натижалари иш учун аҳамиятга эга бўлиши мумкин бўлган бошқа тергов ҳаракатлари ўтказилмаган бўлса.

487-модда. Ҳукмда, ажримда баён этилган суд хулосаларининг ишнинг ҳақиқий ҳолатларига мувофиқ эмаслиги

Суд ҳукми, ажрими қуйидаги ҳолларда жиноят ишининг ҳақиқий ҳолатларига мувофиқ эмас деб эътироф этилади, агар:

- 1) суд хулосалари суд мажлисида кўрилган далиллар билан тасдиқланмаган бўлса;
- 2) суд ўз хулосаларига жиддий таъсир қилиши мумкин бўлган ҳолатларни ҳисобга олмаган бўлса;
- 3) иш учун муҳим аҳамиятга эга бўлган ҳолатларга нисбатан бир-бирига зид далиллар мавжуд бўлгани ҳолда, суд қайси сабабларга кўра ушбу далилларнинг айримларини ишонарли деб топганлиги ва бошқаларини рад этганлиги ҳукмда, ажримда кўрсатилмаган бўлса;
- 4) ҳукмда, ажримда баён этилган хулосаларда жиддий зиддиятлар мавжуд бўлиб, улар судланувчининг айблилиги тўғрисидаги масалани ҳал қилишга, Жиноят кодекси нормаларининг тўғри қўлланилишига ёки жазо чорасини белгилашга таъсир кўрсатган бўлса ёки таъсир кўрсатиши мумкин бўлса.

488-модда. Ушбу Кодекс нормаларининг жиддий бузилишлари

Процесс иштирокчиларини қонун билан кафолатланган ҳуқуқлардан маҳрум қилган ёки бу ҳуқуқларни чеклаган ёхуд судга ишни ҳар томонлама кўриб чиқишга бошқача тарзда халал берган ҳамда қонуний, асосли ва адолатли қарор чиқаришга таъсир қилган ёки таъсир қилиши мумкин бўлган қоидабузарликлар ушбу Кодекс нормаларини жиддий бузиш деб эътироф этилади.

Қуйидаги ҳолларда ҳукм, ажрим бекор қилиниши лозим, агар:

- 1) ҳукмни, ажримни қонунга хилоф таркибдаги суд чиқарган бўлса;
- 2) судьянинг ҳукмни, ажримни яққа ўзи чиқариши тартиби ёки ҳукмни, ажримни чиқаришда судьялар маслаҳатлашувининг сир тутилиши бузилган бўлса;
- 3) иш судланувчи йўқлигида кўрилган бўлса, бундан ушбу Кодекс 410-моддасининг учинчи қисмида назарда тутилган ҳол мустасно;
- 4) суриштирув ёки дастлабки тергов тамомланганидан сўнг айбланувчи ишдаги барча материаллар билан таништирилмаган ва бу қоидабузарлик ҳукмни, ажримни чиқарган суд томонидан бартараф этилмаган бўлса;
- 5) ҳимоячиси бўлмаган судланувчига ҳимоя нутқи учун сўз берилмаган бўлса;
- 6) судланувчига охириги сўз берилмаган бўлса;
- 7) судланувчининг она тилидан ва таржимон хизматларидан фойдаланиш ҳуқуқи бузилган бўлса;
- 8) қонунга кўра ҳимоячи, қонуний вакил иштирок этиши шарт бўлса-ю, иш уларнинг иштирокисиз тергов қилинган ёки кўриб чиқилган бўлса;
- 9) ишни юритишни истисно этадиган ҳолатлар мавжуд бўла туриб, суриштирув, дастлабки тергов ва суд муҳокамаси ўтказилган бўлса;
- 10) суд мажлиси баённомаси ишда мавжуд бўлмаса ёхуд имзоланмаган бўлса.

489-модда. Жиноят кодекси нормаларининг нотўғри қўлланилиши

Қуйидагилар Жиноят кодекси нормаларининг нотўғри қўлланилиши деб эътироф этилади:

- 1) Жиноят кодекси Умумий қисми моддаларининг талаблари бузилганлиги;
- 2) жиноятнинг Жиноят кодексининг қўлланилиши лозим бўлган моддаси (модданинг қисми, банди) ўрнига бошқа моддаси (модданинг қисми, банди) билан тавсифланганлиги;
- 3) маҳкумга Жиноят кодексининг мазкур моддасида назарда тутилмаган жазо тури ва меъёри тайинланганлиги.

490-модда. Жазонинг адолатсизлиги

Жазо жиноятнинг оғирлигига, маҳкумнинг шахсига номувофиқ бўлса ёки жазо Жиноят кодекси Махсус қисмининг тегишли моддасида назарда тутилган доирадан четга чиқмасдан тайинланган бўлса-да, бироқ тури ёки меъёри бўйича ўта енгил ёки ўта оғир бўлса, адолатсиз ҳисобланади.

491-модда. Моддий зарарнинг ўрни қопланганлиги муносабати билан ҳукмни ўзгартириш

Ишни апелляция, кассация, тафтиш тартибида кўриб чиқаётган суд етказилган моддий зарарнинг ўрни қопланган тақдирда, Жиноят кодекси Махсус қисмининг озодликни чеклаш ва озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги

жазо қўлланилмаслиги тўғрисидаги тегишли моддаси нормасини қўллаш учун асослар аниқланган тақдирда ҳукмни ўзгартиради.

492-модда. Қилмишнинг жиноийлигини бекор қиладиган, жазони енгиллаштирадиган ёки шахснинг аҳволини бошқача тарзда яхшилайдиган қонуннинг қонуний кучга кирганлиги

Агар ишни апелляция, кассация, тафтиш тартибида кўриб чиқиш давомида Жиноят кодексининг 13-моддасига мувофиқ орқага қайтиш кучига эга бўлган, қилмишнинг жиноийлигини бекор қиладиган, жазони енгиллаштирадиган ёки шахснинг аҳволини бошқача тарзда яхшилайдиган қонун қонуний кучга кирса, суд ҳукмга зарур ўзгартиришлар киритади ёки ҳукмни бекор қилиб, иш юритишни тугатади.

493-модда. Ҳукмни бекор қилиш ва ишни биринчи инстанция судига юбориш

Агар ушбу Кодекс 416, 417-моддаларининг иккинчи қисмида назарда тутилган ҳолатлар жиноят ишини апелляция, кассация ёки тафтиш тартибида кўриш чоғида аниқланса, суд прокурорнинг ёки жабрланувчининг, унинг вакилининг ёхуд маҳкумнинг, унинг ҳимоячисининг, қонуний вакилининг илтимосномасига кўра, судланувчини янги айблов бўйича жиноий жавобгарликка тортиш ёки бошқа шахсни ишда айбланувчи сифатида ишда иштирок этишга жалб қилиш тўғрисидаги илтимосномани қаноатлантириш ҳақида ажрим чиқаради.

Ажримни ижро этиш айблов далолатномасини ёки айблов хулосасини тасдиқлаган прокурорнинг зиммасига юклатилади.

Суд ажрими ушбу Кодекснинг 416, 417-моддаларида белгиланган муддатда бажарилмаган ёки прокурорнинг айбловга қўшимча киритиш ёхуд янги шахсни ишда айбланувчи сифатида иштирок этиш учун жалб этиш мумкин эмаслиги тўғрисидаги хулосаси келиб тушган тақдирда, апелляция, кассация ва тафтиш инстанцияси суди суд муҳокамасини жиноят ишида мавжуд бўлган далиллар асосида давом эттиради.

Маҳкумга янги айблов қўйилган ёки янги шахс айбланувчи сифатида иштирок этиш учун ишга жалб этилган тақдирда апелляция, кассация ва тафтиш инстанцияси суди айблов ҳукмини бекор қилади ва ишни биринчи инстанция судига янгидан кўриш учун юборади.

Ишнинг муҳокамаси биринчи инстанция суди томонидан умумий асосларда амалга оширилади.

494-модда. Ҳукмни маҳкумнинг, оқланган шахснинг аҳволини оғирлаштириш томонга бекор қилиш

Апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси суди суднинг ҳукмини бекор қилишга ва маҳкумга жазони кучайтирган ёки унга нисбатан эълон қилинган айблов доирасида оғирроқ жиноят тўғрисидаги қонунни қўллаган ҳолда янги айблов ҳукми чиқаришга ҳақли.

Суднинг айблов ҳукми апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси суди томонидан фақат прокурорнинг протестига ёки жабрланувчининг, унинг вакилининг шикоятига кўра, маҳкумнинг аҳволини оғирлаштирган ҳолда янги ҳукм чиқариш орқали бекор қилиниши мумкин.

Суднинг оқлов ҳукми апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси суди томонидан фақат прокурорнинг протестига ёки жабрланувчининг, унинг вакилининг мазкур ҳукмнинг қонунга хилофлиги ва асосsizлиги борасидаги шикоятига кўра, айблов ҳукми чиқарилган ҳолда бекор қилиниши мумкин.

495-модда. Суднинг ҳукмини, ажримини ўзгартириш

Апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси суди суднинг айблов ҳукмини ёки ажримини ўзгартириш чоғида қуйидагиларга ҳақли:

1) жазони енгиллаштиришга ёки маҳкумга нисбатан енгилроқ жиноят тўғрисидаги қонунни қўллашга;

2) маҳкумни ўта хавфли рецидивист деб топишга;

3) жазони ижро этиш муассасаси турини енгилроғига ёки оғирроғига ўзгартиришга;

4) жиноят натижасида етказилган, ўрни қопланиши лозим бўлган моддий зарар миқдорини, шунингдек маънавий зиённи компенсация қилиш миқдорини камайтиришга ёки кўпайтиришга;

5) Жиноят кодексининг 96-моддасига мувофиқ маҳкумга нисбатан тиббий йўсиндаги мажбурлов чораларини қўллашга;

6) ашёвий далиллар, процессуал чиқимлар тўғрисидаги масалаларни ва бошқа масалаларни ҳал этишга.

Оқлов ҳукмининг оқлов асосларига доир қисми оқланган шахснинг, унинг химоячисининг, қонуний вакилининг шикоятига кўра ўзгартирилиши мумкин.

496-модда. Айблов ҳукмини жиноят ишини тугатган ҳолда бекор қилиш

Апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси суди жиноят ишини кўриб чиқиб, қуйидаги ҳолларда айблов ҳукмини бекор қилади ва жиноят ишини тугатади, агар:

1) иш бўйича ушбу Кодекснинг 83-моддасида ҳамда 84-моддасининг биринчи ва бешинчи қисмларида назарда тутилган асослар аниқланган бўлса;

2) иш бўйича тўпланган далиллар маҳкумни айбдор деб топиш учун етарли бўлмаса ва қўшимча далилларни тўплаш имконияти қолмаган бўлса.

497-модда. Суднинг ҳукми ва ажрими ижро этилишини тўхтатиб туриш

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг раиси ва унинг ўринбосарлари Ўзбекистон Республикаси ҳар қандай судининг устидан шикоят (протест) берилган ҳукми ва ажрими ижро этилишини берилган шикоят (протест) кассация ёки тафтиш тартибида ҳал қилингунига қадар тўхтатиб туришга ҳақли, бундан Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсати томонидан

чиқарилган суд қарорлари мустасно. Қонуннинг очикдан-очик бузилганлигини тасдиқловчи далиллар мавжуд бўлган тақдирда, ушбу шахслар ишни талаб қилиб олиш билан бир вақтда ҳукмнинг, ажримнинг ижро этилишини то улар юзасидан шикоят (протест) берилгунига қадар кўпи билан уч ойга тўхтатиб туришга ҳақлидир»;

22) **497³-модда:**

биринчи қисмининг 3 ва 4-бандлари қуйидаги мазмундаги **3-банд** билан алмаштирилсин:

«3) Ўзбекистон Республикаси Олий судининг, Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларининг, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг ҳукмлари устидан — айни шу судларга»;

иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Апелляция шикоятлари (протестлари) ҳукм чиқарган суд орқали берилади. Шикоят (протест) бевосита апелляция инстанцияси судига берилган тақдирда, мазкур суд уларни ҳукм чиқарган судга ушбу Кодекснинг 497⁶-моддасида баён этилган талабларни бажариш учун юборади»;

23) **497⁴-модданинг:**

номи қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«497⁴-модда. Ҳукм устидан апелляция шикоятларини (протестларини) бериш муддатлари»;

биринчи қисмидаги «йигирма сутка ичида» деган сўзлар «ўн сутка ичида» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

24) **497⁸-модда** чиқариб ташлансин;

25) **497¹¹-модданинг:**

номи қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«497¹¹-модда. Биринчи инстанция судининг ажрими устидан апелляция тартибида шикоят бериш ва протест билдириш»;

биринчи ва иккинчи қисмлари қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Иш бўйича биринчи инстанция судининг ажрими устидан у чиқарилган кундан эътиборан ўн кунлик муддатда ушбу Кодекснинг 497²-моддасида назарда тутилган шахслар томонидан хусусий шикоят берилиши ёки хусусий протест билдирилиши мумкин.

Ҳукм чиқариш билан яқунланган суд муҳокамаси чоғида чиқарилган ажрим устидан шикоят берилган ёки протест билдирилган тақдирда, иш фақат ҳукм устидан хусусий шикоят (хусусий протест) бериш учун белгиланган муддат тугаганидан кейин апелляция инстанцияси судига юборилади»;

26) **497¹³, 497¹⁴-моддалар** чиқариб ташлансин;

27) **497¹⁹ — 497²⁵-моддалар** чиқариб ташлансин;

28) **497²⁶-модда:**

биринчи қисмининг 6-банди қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«6) ушбу Кодекс 493-моддасининг тўртинчи қисмида назарда тутилган

ҳолатлар мавжуд бўлганда, суднинг айблов ҳукмини бекор қилиш ва жиноят ишини биринчи инстанция судига юбориш тўғрисида»;

иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ушбу модда биринчи қисмининг 1-бандида, 5 — 8-бандларида назарда тутилган ҳолларда апелляция инстанцияси суди ажрим чиқаради»;

29) **497²⁷ — 497³⁰-моддалар** чиқариб ташлансин;

30) **497³¹-модданинг:**

олтинчи қисмидаги «ёзма тарзда» деган сўзлар «ёзма шаклда» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

еттинчи қисмидаги «ажрими» деган сўз «ҳукми, ажрими» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

31) **497³⁴-модданинг матни** қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ушбу Кодекснинг 497²-моддасида кўрсатилган шахслар биринчи инстанция судининг ажрими устидан ушбу Кодексида назарда тутилган ҳолларда апелляция тартибида хусусий шикоят (хусусий протест) беришга ҳақли.

Агар иш бўйича ҳукм чиқарилган, бироқ хусусий шикоят ёки хусусий протест фақат биринчи инстанция судининг ажрими устидан берилган бўлса, суд ҳукм устидан апелляция шикояти, протести бериш учун белгиланган муддат ўтганидан сўнг ишни юқори судга юборади.

Суднинг ажрими устидан берилган хусусий шикоят (хусусий протест) апелляция инстанцияси судида иш юритишнинг умумий қоидалари бўйича кўриб чиқилади.

Апелляция инстанцияси суди ишни биринчи инстанция судининг ажрими устидан берилган хусусий шикоят (хусусий протест) бўйича кўриш натижаларига кўра қуйидагиларга ҳақли:

1) биринчи инстанция судининг ажримини ўзгаришсиз, хусусий шикоятни (хусусий протестни) эса қаноатлантirmасдан қолдиришга;

2) биринчи инстанция судининг ажримини бекор қилишга ва ишни янгидан судда кўриб чиқиш учун юборишга;

3) биринчи инстанция судининг ажримини бекор қилишга ва ишни умумий қоидалар бўйича суриштирув ёки дастлабки терговни ўтказиш учун прокурорга юборишга;

4) биринчи инстанция судининг ажримини бекор қилишга ва амнистия актини қўллашга;

5) биринчи инстанция судининг ажримини бекор қилишга ва иш юртишни тугатишга;

6) биринчи инстанция судининг хусусий ажримини бекор қилишга;

7) биринчи инстанция судининг ажримини ўзгартиришга.

Апелляция инстанцияси судининг биринчи инстанция судининг ажрими устидан берилган хусусий шикоят (хусусий протест) бўйича чиқарилган ажрими узил-кесилдир, бундан ушбу Кодекснинг 308, 317-моддаларида ва 59-бобида назарда тутилган ҳоллар мустасно»;

32) **497³⁵-модданинг биринчи** ва **иккинчи қисмлари** қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Баъзи маҳкумларга дахли бўлган, белгиланган муддатда юборилган

апелляция шикояті ёки протести бирор сабабга кўра апелляция инстанцияси судига бошқа маҳкумларнинг жиноят иши кўриб бўлинганидан кейин келиб тушса ёки ўтказиб юборилган муддат ушбу Кодекснинг 497⁵-моддасида назарда тутилган тартибда суд томонидан тикланса, шунингдек маҳкумнинг, унинг ҳимоячисининг ёхуд қонуний вакилининг апелляция шикояті, ушбу маҳкумга доир иш процесснинг бошқа иштирокчиси берган апелляция шикояті ёки апелляция протести бўйича кўриб чиқилганидан сўнг келиб тушган бўлса, апелляция инстанцияси суди бундай шикоят ёки протестни кўриб чиқиши ва у бўйича ҳукм, ажрим чиқариши шарт.

Агар ишни қўшимча кўриш чоғида апелляция инстанцияси суди томонидан чиқарилган ҳукм, ажрим илгари чиқарилган ҳукмга, ажримга зид бўлса, протест билдириш тўғрисидаги масалани ҳал этиш учун иш тафтиш тартибидан протест билдириш ваколатига эга бўлган прокурорга юборилади»;

33) **498, 499** ва **500-моддалар** қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«498-модда. Кассация тартибида қайта кўрилиши мумкин бўлган суд ҳукмлари, ажримлари

Биринчи инстанция судининг ҳукмлари, ажримлари, агар улар апелляция тартибидан кўрилмаган бўлса, кассация тартибидан қайта кўрилиши мумкин.

Биринчи инстанция судининг суд муҳокамаси давомида чиқарилган ажримлари устидан ҳукм билан бир вақтда кассация тартибидан шикоят берилиши ва протест билдирилиши мумкин.

499-модда. Биринчи инстанция судининг ҳукми, ажрими устидан кассация тартибидан шикоят беришга (протест билдиришга) бўлган ҳуқуқ

Маҳкум, унинг ҳимоячиси, қонуний вакили, шунингдек жабрланувчи, унинг вакили биринчи инстанция судининг ҳукми, ажрими устидан кассация тартибидан шикоят беришга ҳақли.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Қорақалпоғистон Республикаси прокурори, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокурори ва уларга тенглаштирилган прокурорлар, шунингдек уларнинг ўринбосарлари биринчи инстанция судининг ҳукми, ажрими устидан кассация тартибидан протест билдиришга ҳақли.

Фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар ва уларнинг вакиллари биринчи инстанция суди ҳукмининг, ажримининг фуқаровий даъвога дахлдор қисми устидан кассация тартибидан шикоят беришга ҳақли.

Суд томонидан оқланган шахс, унинг ҳимоячиси ва қонуний вакили биринчи инстанция суди ҳукмининг, ажримининг оқлаш сабаблари ва асосларига доир қисми устидан кассация тартибидан шикоят беришга ҳақли.

Ишда тараф бўлмаган шахслар ҳам биринчи инстанция суди ҳукмининг, ажримининг ўз ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларига дахлдор қисми устидан кассация тартибидан шикоят беришга ҳақли.

500-модда. Кассация шикоятини (протестини) бериш тартиби

Қонуний кучга кирган ҳукмлар, ажримлар устидан кассация тартибида қўйидагича шикоят берилиши ва протест билдирилиши мумкин:

1) жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судларининг ҳукмлари, ажримлари устидан — Қорақалпоғистон Республикаси судига, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судларига;

2) ҳудудий ҳарбий судларнинг ҳукмлари, ажримлари устидан — Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судига;

3) Ўзбекистон Республикаси Олий судининг, Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судларининг, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг ҳукмлари, ажримлари устидан — айна шу судларга.

Кассация шикоятлари ва протестлари ҳукми, ажримни чиқарган суд орқали берилади. Шикоят (протест) бевосита кассация инстанцияси судига берилган тақдирда, суд уни ҳукми, ажримни чиқарган судга ушбу Кодекснинг 479-моддасида назарда тутилган талабларни бажариш учун юборади»;

34) **56-бобнинг 501 — 504-моддалари** қўйидаги мазмундаги **501 — 504³-моддалар** билан алмаштирилсин:

«501-модда. Суд ҳукмлари, ажримларини кассация тартибида қайта кўришга йўл қўйиладиган муддат

Агар шикоятда ёки протестда оғирроқ жиноят тўғрисидаги қонунни қўллаш зарурлиги ҳақидаги, жазони кучайтириш тўғрисидаги ёхуд маҳкумнинг аҳволи ёмонлашишига олиб келадиган бошқа ўзгаришлар ҳақидаги қонунни қўллаш тўғрисидаги масала қўйилган бўлса, суднинг айблов ҳукмини ёхуд ажримини кассация тартибида қайта кўришга, шунингдек суднинг оқлов ҳукмини ёки ишни тугатиш тўғрисидаги ажримини кассация тартибида қайта кўришга фақат улар қонуний кучга кирганидан кейин бир йил ичида йўл қўйилади.

502-модда. Ҳукм, ажрим устидан кассация шикояти (протести) бериш оқибатлари

Кассация шикояти (протести) берилганлиги ҳукмининг, ажримнинг ижросини тўхтатиб туриш учун асос бўлмайди.

Ҳукм, ажрим чиқарган суд ушбу Кодекс 479-моддасининг иккинчи — тўртинчи қисмларида назарда тутилган талабларни бажариб, бир ойлик муддатда ишни шикоятлар (протестлар) ва уларга доир эътирозлар, шунингдек тақдим этилган қўшимча материаллар билан бирга кассация инстанцияси судига юборади. Мазкур муддат алоҳида ҳолларда юқори суд раиси ёки унинг ўринбосари томонидан узайтирилиши, бироқ кўпи билан йигирма кунга узайтирилиши мумкин.

503-модда. Кассация шикояти (протести) берилганлиги тўғрисида хабардор қилиш

Ҳукм, ажрим чиқарган суд кассация шикояти (протести) берилганли-

ги тўғрисида маҳкумни, оқланган шахсни, уларнинг ҳимоячиларини, қонуний вакилларини, прокурорни, жабрланувчини, унинг вакилини, шунингдек фуқаровий даъвогарни, фуқаровий жавобгарни ва уларнинг вакилларини, агар шикоят (протест) уларнинг манфаатларига дахлдор бўлса, уч сутка ичида хабардор қилади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган шахсларга шикоятнинг, протестнинг кўчирма нусхалари юборилади ёхуд ҳукми, ажримни чиқарган суднинг интернет-ресурси орқали уларнинг электрон нусхалари билан танишиш мумкинлиги тўғрисида хабарнома юборилади. Бунда тарафларга уларнинг шикоятга, протестга доир эътирозларини ёзма шаклда ёхуд электрон ҳужжат тарзида бериш ҳуқуқи, эътирозларни тақдим этиш муддати кўрсатилган ҳолда, тушунтирилади. Шикоят, протест юзасидан келиб тушган эътирозлар жиноят иши материалларига қўшиб қўйилади.

Тарафлар кассация шикоятига, протестига доир эътироз билан бирга янги материалларни алоҳида тақдим этишга ёки уларни талаб қилиб олиш ва текшириш тўғрисида, шунингдек ўзлари кўрсатган жабрланувчиларни, гувоҳларни, экспертларни, мутахассисларни судга чақириш ва сўроқ қилиш ҳақида илтимоснома беришга ҳақли.

504-модда. Кассация шикоятини, протестини ўзгартириш ва унга қўшимча киритиш

Кассация шикояти (протести) берган шахс кассация инстанцияси судининг мажлиси бошлангунига қадар уни ўзгартиришга ёхуд янги важлар билан тўлдиришга ҳақли.

Кассация протестини ўзгартириш ёки унга қўшимча киритиш, жабрланувчининг ёхуд унинг вакилининг кассация шикоятини ўзгартириш ёки унга қўшимча киритиш чоғида маҳкумнинг аҳволини оғирлаштириш тўғрисидаги масала, агар бундай талаб дастлабки кассация шикоятида, протестда кўрсатилмаган бўлса, қўйилиши мумкин эмас.

Кассация шикояти берилганидан кейин жиноят ишини юритишга киришган ҳимоячи шикоятни ўзгартириши ёхуд янги важлар билан тўлдириши, илгари ишда иштирок этган ҳимоячи томонидан берилган шикоят важларига қўшимча асослар тақдим этиши мумкин.

504¹-модда. Кассация шикоятини (протестини) қайтариб олиш

Ҳукм, ажрим устидан кассация шикояти (протести) берган шахс уни қайтариб олишга ҳақлидир. Юқори турувчи прокурор ҳам протестни қайтариб олиш ҳуқуқига эга. Маҳкум ўз ҳимоячисининг шикоятини қайтариб олишга ҳақли.

Маҳкумнинг ҳимоячиси, қонуний вакили ўз шикоятини фақат маҳкумнинг розилиги билан қайтариб олишга ҳақли.

Кассация шикоятини (протестини) қайтариб олишга кассация инстанцияси суди маслаҳатхонага киргунига қадар йўл қўйилади.

Шикоят ёки протест, шунингдек уни қайтариб олиш тўғрисидаги ҳужжат ишда қолдирилади.

504²-модда. Биринчи инстанция судининг ажрими устидан кассация тартибида хусусий шикоят бериш ва протест билдириш

Биринчи инстанция судининг қонуний кучга кирган ажрими устидан ушбу Кодекснинг 499-моддасида кўрсатилган шахслар томонидан кассация тартибида хусусий шикоят (хусусий протест) берилиши мумкин.

Хукм чиқариш билан яқунланган суд муҳокамаси давомида чиқарилган ажрим устидан шикоят берилган ёки протест билдирилган тақдирда, иш кассация инстанцияси судига юборилади.

Суд муҳокамаси давомида чиқарилган далилларни текшириш тартибига, жиноят процесси иштирокчиларининг илтимосномаларига, эҳтиёт чорасини танлашга, уни ўзгартиришга ёки бекор қилишга, шунингдек суд мажлиси залида тартиб сақлашга тааллуқли ажримлар устидан ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган тартибда шикоят бериш ва протест билдириш мумкин эмас. Уларга қарши эътирозлар кассация шикоятига ёки кассация протестига киритилиши мумкин.

Мазкур иш бўйича тараф ҳисобланмаган шахслар суд ажрими устидан, агар ажрим уларнинг манфаатларига дахлдор бўлса, шикоят беришга ҳақлидир.

504³-модда. Ишни кассация инстанцияси судига юбориш тўғрисида хабардор қилиш

Биринчи инстанция суди уч сутка ичида жиноят иши кассация инстанцияси судига юборилганлиги тўғрисида ушбу Кодекснинг 499-моддасида кўрсатилган шахсларни хабардор қилади»;

35) **505 — 509⁴-моддалар** чиқариб ташлансин;

36) **509⁵, 509⁶** ва **509⁷-моддалар** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«509⁵-модда. Кассация инстанцияси судининг мажлисини тайинлаш ва тайёрлаш

Судья кассация шикояти (протести) билан бирга келиб тушган жиноят ишини ўрганиб, суд мажлисини тайинлаш тўғрисида етти суткадан кечиктирмай ажрим чиқаради, унда қуйидаги масалаларни ҳал этади:

1) жиноят ишини кўриб чиқиш жойи, санаси ва бошланиш вақти тўғрисидаги;

2) суд мажлисига тарафларни ва жиноят процессининг бошқа иштирокчиларини чақириш ҳақидаги;

3) ушбу Кодекснинг 19-моддасида назарда тутилган ҳолларда жиноят ишини ёпиқ суд мажлисида кўриш тўғрисидаги;

4) озодликни чеклаш ёки озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазони ўтаётган маҳкумнинг суд мажлисида иштирок этиши ҳақидаги.

Ажрим чиқарилган кундан эътиборан уч сутка ичида жиноят процесси иштирокчиларига суд мажлисининг жойи, санаси ва бошланиш вақти тайинланганлиги тўғрисида хабар юборилади.

Агар жиноят ишини ўрганиш чоғида биринчи инстанция суди томонидан ушбу Кодекс 503-моддаси иккинчи қисмининг талаби бажарилмаганлиги аниқланса, судья ишни кассация тартибида кўриб чиқишга монелик қилувчи ҳолатларни бартараф этиш учун ишни шу судга қайтаради.

509⁶-модда. Ишни кассация тартибида кўришда тарафларнинг суд мажлисида иштирок этиши

Жиноят ишини кассация тартибида суд мажлисида кўришда қуйидагилар иштирок этиши шарт:

1) тегишинча Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоят, Тошкент шаҳар прокурори, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокурори ва уларга тенглаштирилган прокурорлар, уларнинг ўринбосарлари ёки улар томонидан ваколат берилган прокурор;

2) ҳимоячи — ушбу Кодекснинг 51 ва 52-моддаларида кўрсатилган ҳолларда.

Маҳкум, оқланган шахс, уларнинг ҳимоячилари ва қонуний вакиллари, жабрланувчи, фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар ва уларнинг вакиллари кассация инстанцияси судида ишни кўришда иштирок этишга ҳақли. Жазони ижро этиш муассасасида бўлган ёки озодликни чеклаш тариқасидаги жазони ўтаётган маҳкумнинг иштирок этиши зарурлиги тўғрисидаги масала суд томонидан ҳал этилади. Мазкур шахслар суд мажлисида бевосита ёхуд видеоконференцалоқа тизимидан фойдаланиш орқали иштирок этиши мумкин.

Кассация тартибида кўрилаётган иш бўйича суд мажлисининг жойи, сани ва вақти тўғрисида ўз вақтида хабардор қилинган шахсларнинг келмаганлиги ишни кўришга монелик қилмайди, бундан суд мажлисида иштирок этиши шарт бўлган шахслар мустасно.

509⁷-модда. Жиноят ишини кассация инстанцияси судида кўриш тартиби

Кассация инстанцияси судининг мажлиси раислик қилувчи томонидан очилади, у қандай жиноят иши ва кимнинг кассация шикояти (протести) бўйича кўрилаётганлигини эълон қилади. Шундан кейин раислик қилувчи суд таркибини эълон қилади, прокурорнинг, ҳимоячининг, суд мажлиси котибининг, шунингдек, агар суд мажлисида иштирок этаётган бўлса, таржимоннинг фамилиясини, исмини ва отасининг исмини маълум қилади.

Раислик қилувчи ҳозир бўлган жиноят процесси иштирокчиларига уларнинг ҳуқуқларини тушунтиради ва уларда рад қилишга оид арзлар ҳамда илтимосномалар бор-йўқлигини, улар кассация шикоятида (протестида) баён этилган илтимосномаларни қувватлашини ёки қувватламаслигини аниқлайди. Бундай илтимосномалар мавжуд бўлганда суд улар бўйича ажрим чиқаради.

Ишни кўриш судьялардан бири томонидан биринчи инстанция суди ҳукмининг, ажримининг, кассация шикоятининг (протестининг) мазмунини қисқача баён этиш билан бошланади.

Судьянинг маърузасидан кейин суд кассация шикоят (протести) берган тарафларнинг маърузаларини ва бошқа тарафнинг эътирозларини эшитади. Бир нечта шикоят мавжуд бўлган тақдирда сўзга чиқиш навбати тарафларнинг фикрлари ҳисобга олинган ҳолда суд томонидан белгиланади. Агар берилган кассация шикоятлари билан бир қаторда прокурор билдирган кассация протести мавжуд бўлса, сўз биринчи навбатда прокурорга берилади.

Кассация инстанцияси суднинг мажлисида иштирок этаётган прокурор кўриб чиқиладиган кассация шикоятлари юзасидан фикрини билдиради, протестда кўрсатилган вазиятни баён этади.

Суд тарафларнинг фикрларини эшитиб, биринчи инстанция суди ҳукмининг, ажримининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилигини лозим даражада текшириш заруратидан келиб чиқиб, бевосита суд мажлисида текширилиши лозим бўлган далиллар ҳажмини аниқлаш тўғрисида, суд мажлисига маҳкумни (оқланган шахсни), жабрланувчини, гувоҳларни, экспертларни ва зарурат бўлганда бошқа шахсларни чақириш ҳақида қарор қабул қилади. Шундан кейин суд суднинг мажлисига чақирилган маҳкумни (оқланган шахсни), жабрланувчиларни, гувоҳларни сўроқ қилиш йўли билан далилларни текширишга, шунингдек тарафларнинг илтимосномаси бўйича ҳамда ўзининг ташаббуси билан ҳужжатларни, баённомаларни ва ишга алоқадор бошқа материалларни ўқиб эшиттиришга киришади.

Далилларни текшириш тартиби тарафларнинг фикрлари инобатга олинган ҳолда суд томонидан белгиланади. Тарафлар кассация инстанцияси судига кассация шикоятида (протестда) келтирилган вазиятни тасдиқлаб ёки инкор этиб, қўшимча материаллар тақдим этишга ҳақли.

Биринчи инстанция судида сўроқ қилинган гувоҳлар, агар суд бунга зарур деб топган бўлса, кассация инстанцияси судида сўроқ қилинади.

Тарафларнинг далилларни, шу жумладан биринчи инстанция суди томонидан текширилмаган далилларни текшириш тўғрисидаги ва суд мажлисига гувоҳларни, экспертларни ҳамда бошқа шахсларни чақириш ҳақидаги илтимосномалари ушбу Кодекс 438-моддасининг биринчи ва иккинчи қисмларида белгиланган тартибда суд томонидан ҳал этилади. Бунда суд илтимосномани қаноатлантиришни фақат илтимоснома биринчи инстанция суди томонидан қаноатлантирилмаганлигига асосан рад этишга ҳақли эмас.

Биринчи инстанция суди томонидан текширилмаган далиллар (янги далиллар) суд томонидан қабул қилинади, бунда уларни текшириш тўғрисида илтимоснома берган шахс ўзига боғлиқ бўлмаган қайси сабабларга кўра бу далилларни биринчи инстанция судига тақдим этишга имконияти бўлмаганлигини тушунтириб бериши керак.

Кассация инстанцияси суди далилларни текширишга, шу жумладан видеоконференцалоқа тизимидан фойдаланган ҳолда текширишга ҳақли.

Суд тергови тугаллангач, суд тарафлардан суд терговига қўшимча қилиш юзасидан илтимослари бор-йўқлигини суриштиради. Суд бу илтимосларни ҳал этади ва шундан кейин тарафларнинг музокараларига ўтади.

Суд музокаралари ушбу Кодекснинг 449-моддаси қоидалари асосида ўтказилади, бунда шикоят (протест) берган шахс биринчи бўлиб сўзга чиқади.

Тарафларнинг музокаралари тамом бўлганидан кейин раислик қилувчи маҳкумга (оқланган шахсга), агар у суд мажлисида иштирок этаётган бўлса, охириги сўзни беради, шундан сўнг суд қарор чиқариш учун маслаҳатхонага киради.

Кассация инстанцияси судининг қарори ушбу Кодекснинг 497³¹-моддасида назарда тутилган тартибда қабул қилинади.

Кассация инстанцияси судининг қарорини эълон қилиш ушбу Кодекснинг 473, 497³¹-моддалари қоидаларига кўра амалга оширилади.

Кассация инстанцияси судида суд мажлисининг баённомаси юритилади. Суд мажлисининг баённомаси ушбу Кодекснинг 426-моддасида кўрсатилган муддатларда тайёрланиши керак. У билан суд мажлисининг барча иштирокчилари танишишга ҳақли. Суд мажлисининг баённомаси юзасидан ушбу Кодекснинг 427-моддасида назарда тутилган тартибда мулоҳазалар билдирилиши мумкин»;

37) **509⁸-модда** чиқариб ташлансин;

38) **509⁹ — 509¹⁴-моддалар** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«509⁹-модда. Кассация инстанцияси судининг ваколатлари

Кассация инстанцияси суди жиноят ишини кўриш натижаларига кўра қуйидаги қарорлардан бирини қабул қилади:

1) ҳукми ўзгаришсиз, кассация шикоятини (протестини) эса қаноатлантирмасдан қолдириш тўғрисида;

2) айблов ҳукмини бекор қилиш ва оқлов ҳукмини чиқариш ҳақида;

3) айблов ҳукмини бекор қилиш ва янги айблов ҳукмини чиқариш тўғрисида;

4) оқлов ҳукмини бекор қилиш ва айблов ҳукмини чиқариш ҳақида;

5) ҳукми бекор қилиш ва ишни тугатиш тўғрисида;

6) ушбу Кодекс 493-моддасининг тўртинчи қисмида назарда тутилган ҳолатлар мавжуд бўлган тақдирда, суднинг айблов ҳукмини бекор қилиш ва жиноят ишини биринчи инстанция судига юбориш ҳақида;

7) ҳукми ўзгартириш тўғрисида;

8) шикоят (протест) қайтариб олинган ҳолларда, кассация тартибида иш юритишни тугатиш ҳақида.

Ушбу модда биринчи қисмининг 1-бандида, 5 — 8-бандларида назарда тутилган ҳолларда кассация инстанцияси суди ажрим чиқаради.

Ушбу модда биринчи қисмининг 2 — 4-бандларида назарда тутилган ҳолларда кассация инстанцияси суди кассация ҳукмини чиқаради.

509¹⁰-модда. Кассация инстанцияси судининг ҳукми, ажрими

Кассация инстанцияси судининг ҳукмида, ажримида қуйидагилар кўрсатилган бўлиши керак:

1) суд ишининг рақами, ҳукм, ажрим чиқарилган сана ва жой;

2) суднинг номи ва таркиби, ишни кўришда иштирок этган прокурор ва бошқа шахслар;

3) кассация шикоятини (протестини) берган шахс;

4) биринчи инстанция судининг устидан шикоят (протест) берилган ҳукми, ажрими қарор қисмининг мазмуни;

5) шикоятнинг (протестнинг), кассация инстанцияси суди мажлисида иштирок этаётган шахслар эътирозларининг ва тушунтиришларининг моҳияти, шунингдек прокурорнинг фикри;

6) шикоят (протест) бўйича кассация инстанцияси судининг қарори.

Шикоят (протест) қаноатлантирилмай қолдирилганда кассация инстанцияси судининг ажримида ҳукм қонуний, асосли ва адолатли деб, биринчи инстанция судининг ажрими қонуний ва асосли деб топилганлигининг, шикоят ёки протест эса қаноатлантирилмасдан қолдирилганлигининг асослари кўрсатилиши керак.

Ҳукм, ажрим бекор қилинган ёки ўзгартирилган тақдирда, кассация инстанцияси судининг ажримида Жиноят кодексининг ва ушбу Кодекснинг қайси нормалари талаблари бузилганлиги ҳамда бекор қилинаётган ёки ўзгартириляётган суд қарорининг асоссизлиги нимадан иборат эканлиги кўрсатилиши керак.

Кассация инстанцияси судининг ҳукми, ажрими суднинг тўлиқ таркиби томонидан имзоланади. Овоз беришда озчилик томонда қолган судья ҳукмга, ажримга имзо қўйиб, ўзининг алоҳида фикрини ушбу Кодекс 472-моддасининг талабларига риоя этган ҳолда ёзма тарзда қолдиришга ҳақлидир.

Кассация инстанцияси судининг ҳукми, ажрими суд мажлиси залида ўқиб эшиттирилади ва дарҳол қонуний кучга киради.

Кассация инстанцияси судининг ҳукми, ажрими уни чиқарган судга ёки бошқа судга чиқарилган кундан эътиборан беш суткадан кечиктирмай жиноят иши билан бирга ижро этиш учун юборилади.

Маҳкумни дарҳол қамокдан ёки озодликдан чеклаш тариқасидаги жазодан озод этиш учун асос бўладиган ҳукм, ажрим, агар маҳкум суд мажлисида иштирок этаётган бўлса, суд залида ижро этилади. Бошқа ҳолларда ҳукмнинг, ажримнинг кўчирма нусхаси ҳукм, ажрим чиқарилганидан кейин кассация инстанцияси томонидан жазони ижро этиш муассасасининг маъмуриятига ёки маҳкумнинг яшаш жойидаги озодликдан чеклаш тариқасидаги жазони ижро этиш ўз зиммасига юклатилган ички ишлар органига йигирма тўрт соатдан кечиктирмай юборилади.

509¹¹-модда. Кассация инстанцияси судининг хусусий ажрими

Кассация инстанцияси суди ушбу Кодекснинг 298 ва 300-моддаларида назарда тутилган асослар мавжуд бўлганда, шунингдек тегишли мансабдор шахсларнинг эътиборини суриштирув, дастлабки тергов ва суд муҳокамаси давомида йўл қўйилган камчиликларга қаратиш зарур бўлган тақдирда, хусусий ажрим чиқаради.

509¹²-модда. Суд ажрими устидан берилган хусусий шикоятни (хусусий протестни) кўриб чиқиш

Суднинг ажрими устидан берилган хусусий шикоят (хусусий протест)

кассация инстанцияси судида иш юритишнинг умумий қоидалари бўйича кўриб чиқилади.

Кассация инстанцияси суди ишни биринчи инстанция судининг ажрими устидан берилган хусусий шикоят (хусусий протест) бўйича кўриб чиқиш натижаларига кўра қўйидагиларга ҳақли:

1) биринчи инстанция судининг ажримини ўзгаришсиз, хусусий шикоятни (хусусий протестни) эса қаноатлантирмасдан қолдиришга;

2) биринчи инстанция судининг ажримини бекор қилишга ва ишни янгидан судда кўриб чиқиш учун юборишга;

3) биринчи инстанция судининг ажримини бекор қилишга ва ишни умумий қоидалар бўйича суриштирув ёки дастлабки терговни ўтказиш учун прокурорга юборишга;

4) биринчи инстанция судининг ажримини бекор қилишга ва амнистия актини қўллашга;

5) биринчи инстанция судининг ажримини бекор қилишга ва иш юритишни тугатишга;

6) биринчи инстанция судининг хусусий ажримини бекор қилишга;

7) биринчи инстанция судининг ажримини ўзгартиришга.

Кассация инстанцияси судининг биринчи инстанция судининг ажрими устидан берилган хусусий шикоят (хусусий протест) бўйича чиқарилган ажрими узил-кесилдир, бундан ушбу Кодекснинг 308, 317-моддаларида ва 59-бобида назарда тутилган ҳоллар мустасно.

509¹³-модда. Ишни кассация инстанцияси судида қўшимча тарзда кўриш

Агар айрим маҳкумларга тааллуқли кассация шикояти ёки протести кассация инстанцияси судига бирор-бир сабабга кўра бошқа маҳкумларга тааллуқли жиноят иши кўриб бўлинганидан кейин келиб тушса, шунингдек, агар маҳкумнинг, унинг ҳимоячисининг ёки қонуний вакилининг кассация шикояти, ушбу маҳкумга тааллуқли иш процесснинг бошқа иштирокчисининг кассация шикояти ёки протести бўйича кўриб чиқилганидан сўнг келиб тушган бўлса, кассация инстанцияси суди бундай шикоятни ёки протестни кўриб чиқиши ва у бўйича ажрим чиқариши шарт.

Агар ишни қўшимча тарзда кўриш чоғида кассация инстанцияси суди томонидан чиқарилган ажрим илгари чиқарилган ажримга зид бўлса, иш протест билдириш масаласини ҳал қилиш учун тафтиш тартибида протест билдириш ваколатига эга бўлган прокурорга юборилади.

Жиноят ишини қўшимча тарзда кўриш тартиби кечикиб келган хусусий шикоятларга ва хусусий протестларга нисбатан ҳам тааллуқлидир.

509¹⁴-модда. Кассация инстанцияси судининг ҳукми, ажрими устидан шикоят (протест) бериш

Кассация инстанцияси судининг ҳукми, ажрими устидан тафтиш тартибида шикоят (протест) берилиши мумкин»;

39) қўйидаги мазмундаги **56²-боб** билан тўлдирилсин:

«56²-боб. Суднинг ҳукми, ажрими устидан тафтиш тартибида шикоят (протест) бериш**510-модда. Тафтиш тартибида қайта кўрилиши мумкин бўлган суд ҳукмлари, ажримлари**

Қорақалпоғистон Республикаси судида, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларида, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судида тафтиш тартибида жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судларининг, ҳудудий ҳарбий судларнинг апелляция ёки кассация тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари, шунингдек ушбу судларнинг туман (шаҳар) судлари, ҳудудий ҳарбий судлар томонидан кўрилган ишлар бўйича апелляция ва кассация инстанциясида чиқарилган ҳукмлари, ажримлари кўриб чиқилади.

Қуйидагилар Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида тафтиш тартибида кўриб чиқилади:

жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судларининг, ҳудудий ҳарбий судларнинг Қорақалпоғистон Республикаси суди, вилоятлар, Тошкент шаҳар судлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди томонидан апелляция, кассация ёки тафтиш тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари, шунингдек ушбу судлар томонидан туман (шаҳар) судлари, ҳудудий ҳарбий судлар томонидан кўрилган ишлар бўйича апелляция, кассация ёки тафтиш тартибида чиқарилган ҳукмлари ва ажримлари;

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг, Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларининг, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг биринчи инстанция бўйича чиқарилган ва айни шу судлар томонидан апелляция ёки кассация тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари, шунингдек ушбу судлар томонидан биринчи инстанция тариқасида кўрилган ишлар бўйича апелляция ёки кассация тартибида чиқарилган ҳукмлари ва ажримлари.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати томонидан тафтиш тартибида чиқарилган ҳукмлар, ажримлар Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсатида тафтиш тартибида такроран кўриб чиқилиши мумкин.

511-модда. Ҳукм ва ажрим устидан тафтиш тартибида шикоят бериш ҳуқуқига эга бўлган шахслар

Маҳкум, унинг ҳимоячиси, қонуний вакили, жабрланувчи, унинг вакили биринчи инстанция судининг апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари, шунингдек апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш инстанцияси судларининг ҳукмлари, ажримлари устидан тафтиш тартибида шикоят беришга ҳақлидир.

Фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар ва уларнинг вакиллари биринчи инстанция судининг апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари, шунингдек апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш инстанцияси судлари ҳукмларининг, ажримларининг фуқа-

ровий даъвога дахлдор қисми устидан тафтиш тартибида шикоят беришга ҳақлидир.

Судда оқланган шахс, унинг ҳимоячиси ва қонуний вакили биринчи инстанция судининг апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари, шунингдек апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш инстанцияси судлари ҳукмларининг, ажримларининг оқлаш сабаблари ва асосларига дахлдор қисми устидан тафтиш тартибида шикоят беришга ҳақлидир.

Ишда тараф бўлмаган шахслар ҳам биринчи инстанция судининг апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари, шунингдек апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш инстанцияси судлари ҳукмларининг, ажримларининг ўз ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига дахлдор қисми устидан тафтиш тартибида шикоят беришга ҳақлидир.

512-модда. Ҳукмлар, ажримлар устидан тафтиш тартибида протест билдириш ҳуқуқига эга бўлган шахслар

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Қорақалпоғистон Республикаси прокурори, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокурори ва уларга тенглаштирилган прокурорлар, шунингдек уларнинг ўринбосарлари жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судининг, ҳудудий ҳарбий судларнинг апелляция ёки кассация тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари устидан Қорақалпоғистон Республикаси судига, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларига, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судига тафтиш тартибида протест билдиришга ҳақлидир.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унинг ўринбосарлари жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судининг, ҳудудий ҳарбий судларнинг апелляция ёки кассация, тафтиш тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари, шунингдек туман (шаҳар) судлари, ҳудудий ҳарбий судлар томонидан кўрилган ишлар бўйича чиқарилган апелляция ёки кассация, тафтиш инстанцияси судларининг ҳукмлари ва ажримлари устидан — Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига тафтиш тартибида протест билдиришга ҳақлидир.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унинг ўринбосарлари Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Қорақалпоғистон Республикаси суди, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди томонидан биринчи инстанция бўйича чиқарилган ҳукмлар, ажримлар ҳамда улар бўйича апелляция ёки кассация инстанциясининг чиқарилган ҳукмлари, ажримлари устидан — Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига тафтиш тартибида протест билдиришга ҳақлидир.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг раиси, Бош прокурори Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг тафтиш тартибида кўриб чиқилган ишлар бўйича суд қарорлари устидан Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсатига тафтиш тартибида протест билдиришга ҳақлидир.

513-модда. Суднинг ажрими устидан тафтиш тартибида хусусий шикоят (хусусий протест) бериш

Биринчи инстанция судининг апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш инстанциясида кўриб чиқилган ажрими, шунингдек апелляция ёки кассация, тегишли тафтиш инстанцияси судининг ажрими устидан ушбу Кодекснинг 511 ва 512-моддаларида кўрсатилган шахслар томонидан тафтиш тартибида хусусий шикоят (хусусий протест) берилиши мумкин.

514-модда. Суд ҳукмлари, ажримларини тафтиш тартибида қайта кўриб чиқишга йўл қўйиладиган муддат

Агар шикоятда ёки протестда оғирроқ жиноят тўғрисидаги қонунни қўллаш зарурлиги ҳақидаги, жазони кучайтириш тўғрисидаги ёки маҳкумнинг аҳволи ёмонлашишига олиб келадиган бошқа ўзгаришлар ҳақидаги масала қўйилган бўлса, суднинг айблов ҳукмини ёхуд ажримини тафтиш тартибида қайта кўриб чиқишга, шунингдек суднинг оқлов ҳукмини ёки ишни тугатиш тўғрисидаги ажримини тафтиш тартибида қайта кўриб чиқишга фақат у қонуний кучга кирганидан кейин бир йил ичида йўл қўйилади.

515-модда. Тафтиш тартибида шикоят бериш ва протест билдириш тартиби

Қуйидагилар устидан тафтиш тартибида шикоят берилади ёки протест билдирилади:

1) туман (шаҳар) судларининг апелляция ёки кассация тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари устидан, шунингдек туман (шаҳар) судлари томонидан кўрилган ишлар бўйича Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларининг апелляция ёки кассация тартибида чиқарилган ҳукмлари, ажримлари устидан — Қорақалпоғистон Республикаси судига, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларига;

2) ҳудудий ҳарбий судларнинг апелляция ёки кассация тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари устидан, шунингдек ҳудудий ҳарбий судлар томонидан кўрилган ишлар бўйича Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди апелляция ёки кассация инстанцияси судининг ҳукмлари, ажримлари устидан — Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судига.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига:

туман (шаҳар) судларининг, ҳудудий ҳарбий судларнинг апелляция, кассация ёки тафтиш тартибида кўриб чиқилган ҳукмлари, ажримлари устидан;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Қорақалпоғистон Республикаси суди, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди томонидан биринчи инстанция бўйича чиқарилган ҳукмлар, ажримлар ва улар юзасидан чиқарилган апелляция ёки кассация инстанциясининг ҳукмлари, ажримлари устидан шикоят (протест) берилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов

хайъатининг тафтиш тартибида чиқарилган ҳукмлари, ажримлари устидан Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсатига тафтиш тартибида такроран кўриб чиқиш учун протест билдирилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг раиси томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсатига протест билдириш учун ушбу Кодекснинг 511-моддасида кўрсатилган шахсларнинг аризалари (илтимосномалари), шунингдек судьянинг тақдимномаси, оммавий ахборот воситаларининг хабарлари сабаб бўлади.

Ушбу модда биринчи қисмининг 1 ва 2-бандларида назарда тутилган тафтиш тартибидаги шикоятлар ва протестлар ҳукми, ажримни чиқарган суд орқали берилди. Шикоят ёки протест бевосита Қорақалпоғистон Республикаси судига, вилоят, Тошкент шаҳар судига, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судига берилган тақдирда, суд уларни ҳукми, ажримни чиқарган судга ушбу Кодекснинг 479-моддасида баён этилган талабларни бажариш учун юборади.

Ушбу моддада белгиланган тартиб тафтиш тартибида хусусий шикоят бериш ва хусусий протест билдириш тартибига нисбатан ҳам татбиқ этилади.

516-модда. Тафтиш тартибида бериладиган, билдириладиган шикоятнинг, протестнинг (хусусий шикоятнинг, хусусий протестнинг) мазмуни

Тафтиш тартибида бериладиган (билдириладиган) шикоятда, протестда (хусусий шикоятда, хусусий протестда) қуйидагилар кўрсатилиши керак:

1) шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) юборилаётган, ишни тафтиш тартибида кўрадиган суднинг номи;

2) шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берган шахс, унинг процессуал мавқеи, унинг яшаш жойи ёки турган жойи тўғрисидаги маълумотлар;

3) ҳукм, ажрим чиқарган суднинг номи, ҳукм, ажрим чиқарилган сана, суд ишининг рақами, шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берилмаётган ҳукм, ажрим кимга нисбатан чиқарилган бўлса, ўша шахс тўғрисидаги маълумотлар, апелляция, кассация инстанцияси судининг номи;

4) шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) бераётган шахснинг фикрига кўра ҳукмининг, ажримнинг нотўғрилиги нимадан иборат эканлигига доир важлари, судга қадар иш юритишни ёки суд муҳокамасини амалга ошириш чоғида қарор қабул қилишга таъсир кўрсатган қонуннинг қайси нормалари бузилганлиги тўғрисидаги важлари, шунингдек унинг илтимосининг мазмуни;

5) шахс ўз талабларини асослаётган далиллар;

6) шикоятга, протестга (хусусий шикоятга, хусусий протестга) илова қилинаётган материаллар рўйхати;

7) шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берилган сана, шикоят (хусусий шикоят) берган, протест (хусусий протест) билдирган шахснинг имзоси.

517-модда. Ҳукм, ажрим устидан тафтиш тартибида шикоят (хусусий шикоят) бериш, протест (хусусий протест) билдириш оқибатлари

Ҳукм, ажрим чиқарган суд ушбу Кодекс 479-моддасининг иккинчи — тўртинчи қисмларида назарда тутилган талабларни бажариб, бир ой ичида жиноят ишини шикоятлар, протестлар (хусусий шикоятлар, хусусий протестлар) ва уларга доир эътирозлар, шунингдек тақдим этилган қўшимча материаллар билан бирга тафтиш тартибида кўрувчи судга юборади. Мазкур муддат алоҳида ҳолларда юқори суд раиси ёки унинг ўринбосари томонидан кўпи билан йигирма кунга узайтирилиши мумкин.

518-модда. Қорақалпоғистон Республикаси судига, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларига, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судига тафтиш тартибида шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берилганлиги тўғрисида хабардор қилиш

Ҳукм, ажрим чиқарган суд тафтиш тартибида шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берилиши тўғрисида маҳкумни, оқланган шахсни, уларнинг ҳимоячиларини, қонуний вакилларини, прокурорни, жабрланувчини, унинг вакилини, шунингдек фуқаровий даъвогарни, фуқаровий жавобгарни, уларнинг вакилларини, агар шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) уларнинг манфаатларига дахлдор бўлса, уч сутка ичида хабардор қилади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган шахсларга шикоятнинг, протестнинг (хусусий шикоятнинг, хусусий протестнинг) кўчирма нусхалари юборилади ёхуд ҳукмни, ажримни чиқарган суднинг интернет-ресурси орқали уларнинг электрон нусхалари билан танишиш мумкинлиги тўғрисида хабарнома юборилади. Бунда тарафларга уларнинг шикоятга, протестга (хусусий шикоятга, хусусий протестга) доир эътирозларини ёзма шаклда ёхуд электрон ҳужжат тарзида бериш ҳуқуқи, эътирозларни тақдим этиш муддати кўрсатилган ҳолда, тушунтирилади. Шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) юзасидан келиб тушган эътирозлар жиноят иши материалларига қўшиб қўйилади.

Тарафлар тафтиш тартибида бериладиган шикоятга, протестга (хусусий шикоятга, хусусий протестга) доир эътироз билан бирга янги материалларни алоҳида тақдим этишга ёки уларни талаб қилиб олиш ва текшириш, шунингдек ўзи кўрсатган жабрланувчиларни, гувоҳларни, экспертларни, мутахассисларни судга чақириш ва сўроқ қилиш ҳақида илтимоснома беришга ҳақли.

519-модда. Тафтиш тартибида берилган шикоятни, протестни (хусусий шикоятни, хусусий протестни) ўзгартириш ва унга қўшимча киритиш

Тафтиш тартибида шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий про-

тест) берган шахс жиноят ишини тафтиш тартибида суд мажлисида кўриш бошлангунига қадар уни ўзгартиришга ёки янги важлар билан тўлдиришга ҳақли.

Тафтиш тартибидаги протестга (хусусий протестга), жабрланувчининг ёки унинг вакилининг тафтиш тартибидаги шикоятига (хусусий шикоятига) маҳкумнинг ахволини оғирлаштиришга қаратилган ўзгартириш ва қўшимчалар киритишга, агар бундай талаб тафтиш тартибида берилган дастлабки шикоятда, протестда (хусусий шикоятда, хусусий протестда) кўрсатилмаган бўлса, йўл қўйилмайди.

Тафтиш тартибидаги шикоят (хусусий шикоят) берилганидан кейин жиноят ишини юритишга киришган ҳимоячи шикоятни (хусусий шикоятни) ўзгартириши ёки янги важлар билан тўлдириши, илгари ишда иштирок этган ҳимоячи томонидан берилган шикоят (хусусий шикоят) важларининг қўшимча асосларини тақдим этиши мумкин.

520-модда. Тафтиш тартибида берилган шикоятни, протестни (хусусий шикоятни, хусусий протестни) қайтариб олиш

Тафтиш тартибида шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берган шахс ўз шикоятини, протестини (хусусий шикоятини, хусусий протестини) қайтариб олишга ҳақлидир. Юқори турувчи прокурор ҳам протестни (хусусий протестни) қайтариб олишга ҳақли. Маҳкум ўз ҳимоячисининг шикоятини (хусусий шикоятини) қайтариб олишга ҳақли.

Маҳкумнинг ҳимоячиси, қонуний вакили ўз шикоятини (хусусий шикоятини) фақат маҳкумнинг розилиги билан қайтариб олишга ҳақли.

Тафтиш тартибида берилган шикоятни, протестни (хусусий шикоятни, хусусий протестни) қайтариб олишга суд маслаҳатхонага киргунига қадар йўл қўйилади.

Шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест), шунингдек уни қайтариб олиш тўғрисидаги ҳужжат ишда қолдирилади.

521-модда. Иш тафтиш инстанцияси судига юборилганлиги тўғрисида хабардор қилиш

Хукм чиқарган суд жиноят иши тафтиш инстанцияси судига юборилганлиги тўғрисида ушбу Кодекснинг 511-моддасида кўрсатилган шахсларни уч сутка ичида хабардор қилади.

521¹-модда. Қорақалпоғистон Республикаси судида, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларида, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судида тафтиш тартибида жиноят ишини кўриб чиқиш учун суд мажлисини тайинлаш ва тайёрлаш

Судья тафтиш тартибидаги шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) билан келиб тушган жиноят ишини ўрганиб, суд мажлисини тайин-

лаш тўғрисида етти суткадан кечиктирмай ажрим чиқариб, унда қуйидаги масалаларни ҳал этади:

1) жиноят ишини кўриб чиқиш жойи, санаси ва бошланиш вақти тўғрисидаги;

2) суд мажлисига тарафларни ва жиноят процессининг бошқа иштирокчиларини чақириш ҳақидаги;

3) ушбу Кодекснинг 19-моддасида назарда тутилган ҳолларда жиноят ишини ёпиқ суд мажлисида кўриш тўғрисидаги;

4) озодликдан чеклаш ёки озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазони ўтаётган шахснинг суд мажлисида иштирок этиши ҳақидаги.

Ажрим чиқарилган кундан эътиборан уч сутка ичида жиноят процесси иштирокчиларига суд мажлисининг жойи, санаси ва бошланиш вақти тайинланганлиги тўғрисида хабар юборилади.

Агар жиноят ишини ўрганиш чоғида биринчи инстанция суди томонидан ушбу Кодекс 503-моддаси иккинчи қисмининг талаблари бажарилмаганлиги аниқланса, судья ишни тафтиш тартибида кўриб чиқишга монелик қилувчи ҳолатларни бартараф этиш учун ишни шу судга қайтаради.

521²-модда. Ишни Қорақалпоғистон Республикаси судида, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларида, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судида тафтиш тартибида кўришда тарафларнинг суд мажлисида иштирок этиши

Жиноят ишини тафтиш тартибида суд мажлисида кўришда қуйидагилар иштирок этиши шарт:

1) тегишинча Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоят, Тошкент шаҳар прокурори, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокурори ва уларга тенглаштирилган прокурорлар, уларнинг ўринбосарлари ёки улар томонидан ваколат берилган прокурор;

2) ҳимоячи — ушбу Кодекснинг 51 ва 52-моддаларида кўрсатилган ҳолларда.

Маҳкум, оқланган шахс, уларнинг ҳимоячилари ва қонуний вакиллари, жабрланувчи, фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар ва уларнинг вакиллари ишни тафтиш тартибида кўришда иштирок этишга ҳақли. Жазони ижро этиш муассасасида бўлган ёки озодликни чеклаш тариқасидаги жазони ўтаётган маҳкумнинг иштирок этиши зарурлиги тўғрисидаги масала суд томонидан ҳал этилади. Мазкур шахслар суд мажлисида бевожуба ёхуд видеоконференцалоқа тизимидан фойдаланиш орқали иштирок этиши мумкин.

Тафтиш тартибида кўрилаётган иш бўйича суд мажлисининг жойи, санаси ва вақти тўғрисида ўз вақтида хабардор қилинган шахсларнинг келмаганлиги ишни кўришга монелик қилмайди, бундан суд мажлисида иштирок этиши шарт бўлган шахслар мустасно.

521³-модда. Жиноят ишини Қорақалпоғистон Республикаси судида, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларида, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судида тафтиш тартибида кўриш тартиби

Жиноят иши Қорақалпоғистон Республикаси судида, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларида, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судида тафтиш тартибида кўрилаётганда суд мажлиси раислик қилувчи томонидан очилади, у қандай иш ва кимнинг шикоят, протести (хусусий шикоят, хусусий протести) бўйича кўрилаётганлигини эълон қилади. Шундан кейин раислик қилувчи суд таркибини эълон қилади, прокурорнинг, ҳимоячининг, суд мажлиси котибининг, шунингдек агар суд мажлисида иштирок этаётган бўлса, таржимоннинг фамилиясини, исмини ва отасининг исмини маълум қилади.

Раислик қилувчи ҳозир бўлган жиноят процесси иштирокчиларига уларнинг ҳуқуқларини тушунтиради ва уларда рад қилишга оид арзлар ҳамда илтимосномалар бор-йўқлигини, тафтиш тартибидаги шикоятда, протестда (хусусий шикоятда, хусусий протестда) баён этилган илтимосномаларни улар қувватлаши-қувватламаслигини аниқлайди. Бундай илтимосномалар мавжуд бўлган тақдирда суд улар бўйича ажрим чиқаради.

Ишни кўриш судьялардан бири томонидан биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси суди ҳукмининг, ажримининг, тафтиш тартибида берилган шикоятнинг, протестнинг (хусусий шикоятнинг, хусусий протестнинг) мазмунини қисқача баён этиш билан бошланади.

Судьянинг маърузасидан кейин суд тафтиш тартибида шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берган тарафнинг маърузасини ва бошқа тарафнинг эътирозларини эшитади. Бир нечта шикоят (хусусий шикоят) мавжуд бўлган тақдирда сўзга чиқиш навбати тарафларнинг фикрлари ҳисобга олинган ҳолда суд томонидан белгиланади. Агар берилган тафтиш тартибидаги шикоятлар (хусусий шикоятлар) билан бир қаторда прокурорнинг тафтиш тартибида билдирилган протести (хусусий протести) мавжуд бўлса, сўз биринчи навбатда унга берилади.

Тафтиш инстанцияси судининг мажлисида иштирок этаётган прокурор кўриб чиқиляётган тафтиш шикоятлари (хусусий шикоятлар) юзасидан фикрини билдиради, протестда (хусусий протестда) кўрсатилган вазжларни баён этади.

Суд тарафларнинг фикрларини эшитиб, биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судлари ҳукмининг, ажримининг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилиги лозим даражада текширилишини таъминлаш заруратидан келиб чиқиб, бевосита суд мажлисида текширилиши лозим бўлган далиллар ҳажмини аниқлаш тўғрисида, суд мажлисига маҳкумни (оқланган шахсни), жабрланувчиларни, гувоҳларни, экспертларни ва, зарурат бўлганда, бошқа шахсларни чақириш ҳақида қарор қабул қилади. Шундан кейин суд суднинг мажлисига чақирилган маҳкумни (оқланган шахсни), жабрланувчиларни, гувоҳларни сўроқ қилиш йўли билан далилларни текширишга, шунингдек тарафларнинг илтимосномасига кўра ҳамда ўз ташаббуси билан

ҳужжатларни, баённомаларни ва ишга алоқадор бошқа материалларни ўқиб эшиттиришга киришади.

Далилларни текшириш тартиби тарафларнинг фикрлари инобатга олинган ҳолда суд томонидан белгиланади. Тарафлар тафтиш инстанцияси судига тафтиш тартибида берилган шикоятда, протестда (хусусий шикоятда, хусусий протестда) келтирилган важларни тасдиқлаб ёки инкор этиб, қўшимча материаллар тақдим этишга ҳақли.

Биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судида сўроқ қилинган гувоҳлар, агар суд зарур деб топса, ишни тафтиш тартибида кўриш чоғида сўроқ қилинади.

Тарафларнинг далилларни, шу жумладан биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси суди томонидан текширилмаган далилларни текшириш тўғрисидаги ва суд мажлисига гувоҳларни, экспертларни ҳамда бошқа шахсларни чақириш ҳақидаги илтимосномалари ушбу Кодекс 438-моддасининг биринчи ва иккинчи қисмларида белгиланган тартибда суд томонидан ҳал этилади. Бунда суд илтимосномани қаноатлантиришни фақат у биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси суди томонидан қаноатлантирилмаганлигига асосланиб рад этишга ҳақли эмас.

Биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси суди томонидан текширилмаган далиллар (янги далиллар) суд томонидан қабул қилинади, бунда уларни текшириш тўғрисида илтимоснома берган шахс бу далилларни ўзига боғлиқ бўлмаган қандай сабабларга кўра биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судига тақдим этиш имконияти бўлмаганлигини тушунтириб бериши керак.

Ишни тафтиш тартибида кўраётган суд далилларни текширишга, шу жумладан видеоконференцалоқа тизимидан фойдаланган ҳолда текширишга ҳақли.

Суд тергови тугаллангач, суд тарафлардан уларда суд терговига қўшимча қилиш юзасидан илтимосномалари бор-йўқлигини суриштиради. Суд бу илтимосномаларни ҳал этади, шундан кейин тарафларнинг музокараларига ўтади.

Суд музокаралари ушбу Кодекс 449-моддасининг қоидалари асосида ўтказилади, бунда шикоят (протест) берган шахс биринчи бўлиб сўзга чиқади.

Тарафларнинг музокаралари тамом бўлганидан кейин раислик қилувчи маҳкумга (оқланган шахсга), агар у суд мажлисида иштирок этаётган бўлса, охирги сўз беради, шундан кейин суд қарор чиқариш учун маслаҳатхонага киради.

Ишни тафтиш тартибида кўраётган суднинг қарори ушбу Кодекснинг 497³¹-моддасида назарда тутилган тартибда қабул қилинади.

Тафтиш инстанцияси судининг қарорини эълон қилиш ушбу Кодекснинг 473, 497³¹-моддалари қоидаларига мувофиқ амалга оширилади.

Тафтиш инстанцияси судида суд мажлисининг баённомаси юритилади. Суд мажлисининг баённомаси ушбу Кодекснинг 426-моддасида кўрсатилган муддатларда тайёрланиши керак. У билан суд мажлисининг барча иштирокчилари танишишга ҳақли. Суд мажлисининг баённомаси юзасидан ушбу Ко-

декснинг 427-моддасида назарда тутилган тартибда мулоҳазалар билдирилиши мумкин.

521⁴-модда. Жиноят ишини тафтиш тартибида кўриб чиқувчи Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларининг, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг ваколатлари

Қорақалпоғистон Республикаси суди, вилоятлар, Тошкент шаҳар судлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди жиноят ишини тафтиш тартибида кўриб чиқиб, унинг натижаларига кўра қуйидаги қарорлардан бирини қабул қилади:

1) биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судининг ҳукмини, ажримини ўзгаришсиз қолдириш, тафтиш тартибида берилган шикоятни, протестни эса қаноатлантirmасдан қолдириш тўғрисида;

2) апелляция ёки кассация инстанцияси судининг ҳукмини, ажримини бекор қилиш ва биринчи инстанция судининг ҳукмини, ажримини ўзгаришсиз қолдириш тўғрисида;

3) иш бўйича қабул қилинган барча суд қарорларини бекор қилиш ва айблов ёки оқлов ҳукми чиқариш тўғрисида;

4) иш бўйича қабул қилинган барча суд қарорларини бекор қилиш ва ишни тугатиш тўғрисида;

5) ушбу Кодекс 493-моддасининг тўртинчи қисмида назарда тутилган ҳолатлар мавжуд бўлган тақдирда, иш бўйича қабул қилинган барча суд қарорларини бекор қилиш ва жиноят ишини биринчи инстанция судига юбориш тўғрисида;

6) биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судининг ҳукмини, ажримини ўзгартириш тўғрисида;

7) шикоят, протест қайтариб олинган тақдирда, тафтиш тартибидаги ишни юритишни тугатиш тўғрисида.

Ушбу модда биринчи қисмининг 1 ва 2-бандларида, 4 — 7-бандларида назарда тутилган ҳолларда ишни тафтиш тартибида кўрувчи суд ажрим чиқаради.

Ушбу модда биринчи қисмининг 3-бандида назарда тутилган ҳолларда, ишни тафтиш тартибида кўрувчи суд ҳукм чиқаради.

Жиноят ишини тафтиш тартибида кўрувчи Қорақалпоғистон Республикаси суди, вилоят, Тошкент шаҳар суди, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди ушбу Кодекснинг 298 ва 300-моддаларида назарда тутилган асослар мавжуд бўлган тақдирда, шунингдек тегишли мансабдор шахсларнинг эътиборини суриштирув, дастлабки тергов ва суд муҳокамаси жараёнида йўл қўйилган камчиликларга қаратиш зарур бўлган тақдирда хусусий ажрим чиқаради.

521⁵-модда. Суднинг ажрими устидан берилган хусусий шикоятни (хусусий протестни) кўриб чиқиш

Суднинг ажрими устидан берилган хусусий шикоят, хусусий протест

ушбу Кодекснинг 521³-моддасида белгиланган қоидалар бўйича кўриб чиқилади.

Тафтиш инстанциясининг суди ишни биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судининг ажрими устидан берилган хусусий шикоят (хусусий протест) бўйича кўриб чиқиш натижаларига кўра қуйидагиларга ҳақли:

1) биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судларининг ажримларини ўзгаришсиз, хусусий шикоятни (хусусий протестни) эса қаноатлангирмасдан қолдиришга;

2) биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судларининг ажримларини бекор қилишга ва ишни янгидан судда кўриб чиқиш учун юборишга;

3) биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судларининг ажримларини бекор қилишга ва ишни умумий қоидалар бўйича суриштирув ёки дастлабки терговни ўтказиш учун прокурорга юборишга;

4) биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судларининг ажримларини бекор қилишга ва амнистия актини қўллашга;

5) биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судларининг ажримларини бекор қилишга ва иш юритишни тугатишга;

6) биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанция судининг хусусий ажримини бекор қилишга;

7) биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судларининг ажримларини ўзгартиришга.

521⁶-модда. Ишни тафтиш тартибида кўрувчи Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларининг, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг ҳукми, ажрими

Ишни тафтиш тартибида кўрувчи Қорақалпоғистон Республикаси судининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларининг, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг ҳукмида, ажримида қуйидагилар кўрсатилган бўлиши керак:

1) суд ишининг рақами, ҳукм, ажрим чиқарилган сана ва жой;

2) суднинг номи ва таркиби, ишни кўришда иштирок этган прокурор ва бошқа шахслар;

3) тафтиш тартибида шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берган шахс;

4) устидан тафтиш тартибида шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берилган ҳукмнинг, ажримнинг қарор қисми мазмуни;

5) шикоятнинг, протестнинг (хусусий шикоятнинг, хусусий протестнинг) тафтиш инстанцияси суд мажлисида иштирок этаётган шахслар эътирозларининг ва тушунтиришларининг моҳияти, шунингдек прокурорнинг фикри;

6) ишни тафтиш тартибида кўрувчи суднинг қарори.

Шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) қаноатлангирмай

қолдирилган тақдирда, ишни тафтиш тартибида кўрувчи суднинг ажримида биринчи инстанция, апелляция ёки кассация инстанцияси судининг ҳукми қонуний, асосли ва адолатли деб, биринчи инстанция, апелляция, кассация инстанцияси судининг ажрими қонуний ва асосли деб топилганлигининг, шикоят ёки протест (хусусий шикоят, хусусий протест) эса қаноатлантирилмасдан қолдирилишининг асослари кўрсатилиши керак.

Хукм, ажрим бекор қилинган ёки ўзгартирилган тақдирда, ишни тафтиш тартибида кўрувчи суднинг ажримида Жиноят кодексининг ва ушбу Кодекснинг қайси нормалари талаблари бузилганлиги ва бекор қилинаётган ёки ўзгартирилаётган суд қарорининг асосизлиги нимадан иборат эканлиги кўрсатилиши керак.

Ишни тафтиш тартибида кўрувчи суднинг ҳукми, ажрими суднинг тўлиқ таркиби томонидан имзоланади. Овоз беришда озчилик томонда қолган судья ҳукмга, ажримга имзо қўйиб, ўзининг алоҳида фикрини ушбу Кодекснинг 472-моддаси талабларига риоя этган ҳолда ёзма шаклда қолдиришга ҳақлидир.

Ишни тафтиш тартибида кўрувчи суднинг ҳукми, ажрими суд мажлиси залида ўқиб эшиттирилади ва дарҳол қонуний кучга киради.

Ишни тафтиш тартибида кўрувчи суднинг ҳукми, ажрими уни чиқарган судга ёки бошқа судга чиқарилган кундан эътиборан беш суткадан кечиктирмай жиноят иши билан бирга ижро этиш учун юборилади.

Маҳкумни дарҳол қамоқдан ёки озодликни чеклаш тариқасидаги жазодан озод этиш учун асос бўладиган ҳукм, ажрим, агар маҳкум суд мажлисида иштирок этаётган бўлса, суд залида ижро этилади. Бошқа ҳолларда, ҳукмининг, ажримнинг кўчирма нусхаси ҳукм, ажрим чиқарилганидан кейин тафтиш инстанцияси суди томонидан жазони ижро этиш муассасасининг маъмуриятига ёки маҳкумнинг яшаш жойидаги озодликни чеклаш тариқасидаги жазони ижро этиш ўз зиммасига юклатилган ички ишлар органига йигирма тўрт соатдан кечиктирмай юборилади.

521⁷-модда. Ишни тафтиш инстанцияси судида қўшимча тарзда кўриш

Агар айрим маҳкумларга тааллуқли тафтиш тартибида берилган шикоят ёки протест бирор-бир сабабларга кўра ишни тафтиш тартибида кўрувчи судга бошқа маҳкумларга тааллуқли жиноят иши кўриб бўлинганидан кейин келиб тушса, шунингдек агар маҳкумнинг, унинг ҳимоячисининг ёки қонуний вакилининг тафтиш тартибида берилган шикояти, ушбу маҳкумга тааллуқли иш процесснинг бошқа иштирокчисининг тафтиш тартибида берилган шикояти ёки протести бўйича кўриб чиқилганидан сўнг келиб тушган бўлса, ишни тафтиш тартибида кўрувчи суд бундай шикоятни ёки протестни кўриб чиқиши ва у бўйича тегишли қарор чиқариши шарт.

Агар ишни қўшимча тарзда кўриш чоғида ишни тафтиш тартибида кўрувчи суд томонидан чиқарилган ҳукм, ажрим (қарор) илгари чиқарилган ҳукмга, ажримга (қарорга) зид бўлса, протест билдириш тўғрисидаги масала-

ни ҳал қилиш учун иш тафтиш тартибида протест билдириш ваколатига эга бўлган прокурорга юборилади.

Жиноят ишини қўшимча тарзда кўриш тартиби кечикиб келган хусусий шикоятларга ва хусусий протестларга нисбатан ҳам тааллуқлидир.

521⁸-модда. Жиноят ишини Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида тафтиш тартибида текшириш учун талаб қилиб олиш

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судьяси тафтиш тартибида берилган шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) бўйича жиноят ишини суддан талаб қилиб олишга ҳақли.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси, Бош прокурори ва уларнинг ўринбосарлари, Қорақалпоғистон Республикаси прокурори, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорлари ҳамда уларга тенглаштирилган прокурорлар тафтиш тартибида протест (хусусий протест) киритиш тўғрисидаги масалани ҳал этиш учун ишни суддан ўз ваколатлари доирасида талаб қилиб олишга ҳақли. Ишларни талаб қилиб олишга ушбу Кодекснинг 511-моддасида кўрсатилган шахсларнинг шикоятлари, шунингдек судьянинг тақдимномаси, оммавий ахборот воситаларининг хабарлари сабаб бўлади.

521⁹-модда. Тафтиш тартибида берилган шикоятни, протестни (хусусий шикоятни, хусусий протестни) кўриб чиқмасдан қайтариш

Тафтиш тартибида берилган шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) қуйидаги ҳолларда кўриб чиқилмасдан қайтарилади, агар:

1) тафтиш тартибида берилган шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) ушбу Кодекснинг 515-моддасида назарда тутилган талабларга жавоб бермаса;

2) тафтиш тартибида берилган шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) ушбу Кодекснинг 511, 512-моддаларида кўрсатилган шахслар томонидан берилмаган бўлса;

3) иш Қорақалпоғистон Республикаси суди, вилоятлар, Тошкент шаҳар судлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди томонидан тафтиш тартибида кўрилмаган бўлса;

4) Қорақалпоғистон Республикаси судида, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларида, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судида биринчи инстанция бўйича кўриб чиқилган ишлар апелляция ёки кассация тартибида кўрилмаган бўлса;

5) тафтиш тартибида берилган шикоятни, протестни (хусусий шикоятни, хусусий протестни) қайтариб олиш тўғрисида ариза келиб тушган бўлса.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган ҳолатлар бартараф этилганидан кейин шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берган шахс такроран умумий асосларда мурожаат қилишга ҳақлидир.

521¹⁰-модда. Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига келиб тушган тафтиш тартибида берилган шикоятлар (хусусий шикоятлар) бўйича қабул қилинадиган қарорлар

Тафтиш тартибида берилган шикоят (хусусий шикоят) унга илова қилинган материаллар билан бирга, зарур бўлган ҳолларда эса жиноят иши талаб қилиб олинган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судьяси томонидан ўрганиб чиқилади.

Шикоятни (хусусий шикоятни) ўрганиб чиқиш натижалари бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судьяси ўз ажрими билан қуйидаги қарорлардан бирини қабул қилади:

1) суд қарорларини тафтиш тартибида қайта кўриб чиқиш учун асослар мавжуд эмаслиги тўғрисида;

2) шикоятни (хусусий шикоятни) иш билан бирга кўриб чиқиш учун Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига ўтказиш ҳақида.

Тафтиш тартибида шикоят (хусусий шикоят) берган шахсга қабул қилинган қарор ҳақида уч сутка ичида хабар қилинади.

521¹¹-модда. Суд қарорларини Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида тафтиш тартибида қайта кўриб чиқиш учун асослар мавжуд эмаслиги тўғрисидаги ажрим

Суд қарорларини Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида тафтиш тартибида қайта кўриб чиқиш учун асослар мавжуд эмаслиги тўғрисидаги ажримда қуйидагилар кўрсатилган бўлиши керак:

1) ажрим чиқарилган жой ва сана;

2) ажрим чиқарган судьянинг фамилияси, исми, отасининг исми;

3) тафтиш тартибида шикоят (хусусий шикоят) берган шахс ҳақидаги маълумотлар;

4) ҳукм, ажрим чиқарган биринчи инстанция, апелляция ёки кассация, тафтиш инстанцияси судининг номи, биринчи инстанция, апелляция ёки кассация, тафтиш инстанцияси судининг ҳукми, ажрими чиқарилган сана;

5) тафтиш тартибида берилган шикоятнинг (хусусий шикоятнинг) мазмуни;

6) тафтиш тартибидаги шикоятни (хусусий шикоятни) кўриб чиқиш учун Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига ўтказишни рад этиш сабаблари ва асослари.

Суд қарорларини тафтиш тартибида қайта кўриб чиқиш учун асослар мавжуд эмаслиги тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьясининг ажрими устидан тафтиш тартибида шикоят (хусусий шикоят) берган шахс томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий суди раисига, унинг ўринбосарига шикоят қилиниши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси, унинг ўринбосари тафтиш тартибида шикоят (хусусий шикоят) берган шахснинг шикоятига кўра Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьясининг суд қарорларини тафтиш тартибида қайта кўриб чиқиш учун асослар мавжуд эмаслиги тўғрисидаги ажримини бекор қилиш ҳақида ажрим чиқаришга ва шикоятни (хусусий шикоятни) жиноят иши билан бирга тафтиш тартибида кўриб чиқиш учун Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига ўтказишга ҳақлидир.

521¹²-модда. Тафтиш тартибида берилган шикоятни (хусусий шикоятни) Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига кўриб чиқиш учун ўтказиш тўғрисидаги ажрим

Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьясининг тафтиш тартибида берилган шикоятни (хусусий шикоятни) Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига кўриб чиқиш учун ўтказиш тўғрисидаги ажримда қуйидагилар кўрсатилган бўлиши керак:

- 1) ажрим чиқарилган жой ва сана;
- 2) ажрим чиқарган судьянинг фамилияси, исми, отасининг исми;
- 3) тафтиш тартибида шикоятни (хусусий шикоятни) берган шахс ҳақидаги маълумотлар;
- 4) ҳукм, ажрим чиқарган биринчи инстанция, апелляция ёки кассация, тафтиш инстанцияси судининг номи, биринчи инстанция, апелляция ёки кассация, тафтиш инстанцияси судининг ҳукми, ажрими чиқарилган сана;
- 5) тафтиш тартибида берилган шикоятнинг (хусусий шикоятнинг) мазмуни;
- 6) тафтиш тартибидаги шикоятни (хусусий шикоятни) кўриб чиқиш учун Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига ўтказиш сабаблари ва асослари;
- 7) ишни Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати томонидан кўриб чиқиш жойи ва санаси.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судьяси тафтиш тартибида берилган шикоятни (хусусий шикоятни) ўзи чиқарган ажрим билан бирга Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига жиноят иши билан бирга ўтказди.

521¹³-модда. Шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига тафтиш тартибида кўриб чиқиш учун киритилганлиги тўғрисида хабардор қилиш

Маҳкум, оқланган шахс, уларнинг ҳимоячилари, қонуний вакиллари, прокурор, жабрланувчи ёки унинг вакили, шунингдек фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар ёки уларнинг вакиллари иш тафтиш тартибида кўриб чиқиш учун юборилганлиги тўғрисида, агар шикоят, протест (хусусий ши-

коят, хусусий протест) уларнинг манфаатларига дахлдор бўлса, уч сутка ичида хабардор қилинади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган шахсларга шикоятнинг, протестнинг (хусусий шикоятнинг, хусусий протестнинг) кўчирма нусхаси юборилади ёхуд тафтиш инстанцияси судининг интернет-ресурси орқали уларнинг электрон нусхалари билан танишиш мумкинлиги тўғрисида хабарнома юборилади. Бунда тарафларга уларнинг шикоятга, протестга (хусусий шикоятга, хусусий протестга) доир эътирозларини ёзма шаклда ёхуд электрон ҳужжат тарзида бериш ҳуқуқи, эътирозларни тақдим этиш муддати кўрсатилган ҳолда, тушунтирилади. Шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) юзасидан келиб тушган эътирозлар жиноят иши материалларига қўшиб қўйилади.

Тарафлар тафтиш тартибида берилган шикоятга, протестга (хусусий шикоятга, хусусий протестга) доир эътироз билан бирга янги материалларни алоҳида тақдим этишга ёхуд уларни талаб қилиб олиш ва текшириш тўғрисида, шунингдек ўзлари кўрсатган жабрланувчиларни, гувоҳларни, экспертларни, мутахассисларни судга чақириш ва сўроқ қилиш ҳақида илтимоснома беришга ҳақли.

521¹⁴-модда. Жиноят ишини Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида тафтиш тартибида кўриб чиқиш учун тайёрлаш

Жиноят иши Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьясининг ажрими шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) билан бирга келиб тушганидан кейин Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати тафтиш тартибида шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) берилганлиги тўғрисида маҳкумни, оқланган шахсни, унинг ҳимоячисини, қонуний вакилини, прокурорни, жабрланувчини, унинг вакилини, шунингдек фуқаровий даъвогарни, фуқаровий жавобгарни, уларнинг вакилларини, агар шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) уларнинг манфаатларига дахлдор бўлса, ишни кўриб чиқиш бошланишидан камида уч сутка олдин хабардор қилади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган шахсларга шикоятнинг, протестнинг (хусусий шикоятнинг, хусусий протестнинг) кўчирма нусхаси юборилади ёхуд тафтиш инстанцияси судининг интернет-ресурси орқали уларнинг электрон нусхалари билан танишиш мумкинлиги тўғрисида хабар қилинади. Бунда тарафларга уларнинг шикоятга, протестга (хусусий шикоятга, хусусий протестга) доир ўз эътирозларини ёзма шаклда ёхуд электрон ҳужжат тарзида тақдим этиш ҳуқуқи, эътирозларни тақдим этиш муддати кўрсатилган ҳолда, тушунтирилади. Шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) юзасидан келиб тушган эътирозлар жиноят иши материалларига қўшиб қўйилади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган талаблар бажарилганидан кейин маҳкум, оқланган шахс, унинг ҳимоячиси, қонуний вакили, прокурор, жабрланувчи, унинг вакили, шунингдек фуқаровий даъвогар,

фуқаровий жавобгар, уларнинг вакиллари, агар шикоят, протест (хусусий шикоят, хусусий протест) уларнинг манфаатларига дахлдор бўлса, иш тафтиш тартибида кўриладиган вақт ҳақида ишни кўриб чиқиш бошланишидан камида уч сутка олдин хабардор қилинади.

521¹⁵-модда. Ишни Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида тафтиш тартибида кўришда тарафларнинг суд мажлисида иштирок этиши

Жиноят ишини Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида тафтиш тартибида суд мажлисида кўришда қуйидагилар иштирок этиши шарт:

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, унинг ўринбосари ёки улар томонидан ваколат берилган прокурор;

ҳимоячи — ушбу Кодекснинг 51 ва 52-моддаларида кўрсатилган ҳолларда.

Маҳкум, оқланган шахс, уларнинг ҳимоячилари ва қонуний вакиллари, жабрланувчи, фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар ва уларнинг вакиллари ишни тафтиш тартибида кўришда иштирок этишга ҳақли. Жазони ижро этиш муассасасида бўлган ёки озодликни чеклаш тартибидаги жазони ўтаётган маҳкумнинг ишни кўришда иштирок этиши зарурлиги тўғрисидаги масала суд томонидан ҳал этилади. Мазкур шахслар суд мажлисида бевосита ёхуд видео-конференцалоқа тизимидан фойдаланиш орқали иштирок этиши мумкин.

Тафтиш тартибида кўриладиган иш бўйича суд мажлисининг жойи, санои ва вақти тўғрисида ўз вақтида хабардор қилинган шахсларнинг келмаганлиги ишни кўришга монелик қилмайди, бундан ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган шахслар мустасно.

521¹⁶-модда. Жиноят ишини тафтиш тартибида Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида кўриш тартиби

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатида жиноят ишини тафтиш тартибида кўришда суд мажлиси раислик қилувчи томонидан очилади, у қандай жиноят иши ва кимнинг тафтиш тартибидаги шикояти (протести) бўйича кўриладиганлигини эълон қилади. Шундан кейин раислик қилувчи суд таркибини эълон қилади, прокурорнинг, ҳимоячининг, суд мажлиси котибининг, шунингдек, агар суд мажлисида иштирок этаётган бўлса, таржимоннинг фамилиясини, исмини ва отасининг исмини маълум қилади.

Раислик қилувчи ҳозир бўлган жиноят процесси иштирокчиларига уларнинг ҳуқуқларини тушунтиради ва уларда рад қилишга оид арзлар ҳамда илтимосномалар бор-йўқлигини, улар тафтиш тартибидаги шикоятда, протестда баён этилган илтимосномаларни қувватлаши-қувватламаслигини аниқлайди. Бундай илтимосномалар мавжуд бўлганда суд улар бўйича ажрим чиқаради.

Ишни кўриш судьялардан бири томонидан биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси суди ҳукмининг, ажримининг, таф-

тиш тартибида берилган шикоятнинг ёки протестнинг мазмунини қисқача баён этиш билан бошланади.

Судьянинг маърузасидан кейин суд тафтиш тартибида шикоят (протест) берган тарафнинг маърузасини ва бошқа тарафнинг эътирозларини эшитади. Бир нечта шикоят мавжуд бўлган тақдирда, сўзга чиқиш навбати тарафларнинг фикрлари ҳисобга олинган ҳолда суд томонидан белгиланади. Агар тафтиш тартибида берилган шикоятлар билан бир қаторда прокурорнинг тафтиш тартибида билдирилган протести мавжуд бўлса, сўз биринчи навбатда унга берилади.

Тафтиш инстанцияси судининг мажлисида иштирок этаётган прокурор кўриб чиқиляётган тафтиш тартибида берилган шикоятлар юзасидан фикрини билдиради, протестда кўрсатилган важларни баён этади.

Тарафлар ўз важларини баён этиш билан бирга тафтиш тартибида берилган шикоятда (протестда) келтирилган важларни тасдиқлаб ёки рад этиб судга қўшимча материалларни тақдим этишга ҳақли.

Қўшимча материаллар тақдим этилган ҳолларда, суд тарафларга улар билан танишиб чиқиш ва ўз важларини баён этиш имконини беради.

Жиноят ишини тафтиш тартибида кўришда суд ушбу Кодекс 483-моддасининг учинчи қисмига амал қилган ҳолда тўлиқ ёки қисман суд терговини ўтказишга ҳақли.

Суд тергови яқунланганидан сўнг суд тарафларнинг музокараларига ўтади.

Суд музокаралари ушбу Кодекснинг 449-моддаси қоидалари асосида ўтказилади, бунда шикоят (протест) берган шахс биринчи бўлиб сўзга чиқади.

Тарафларнинг музокаралари тамомланганидан кейин раислик қилувчи маҳкумга (оқланган шахсга), агар у суд мажлисида иштирок этаётган бўлса, охириги сўз беради, шундан сўнг суд қарор чиқариш учун маслаҳатхонага киради.

Тафтиш инстанцияси судининг қарори ушбу Кодекснинг 497³¹-моддасида назарда тутилган тартибда қабул қилинади.

Тафтиш инстанцияси судининг қарорини эълон қилиш ушбу Кодекснинг 473, 497³¹-моддалари қоидаларига кўра амалга оширилади.

Тафтиш инстанцияси судида суд мажлисининг баённомаси юритилади. Суд мажлисининг баённомаси ушбу Кодекснинг 426-моддасида кўрсатилган муддатларда тайёрланиши керак. У билан суд мажлисининг барча иштирокчилари танишишга ҳақли. Суд мажлисининг баённомаси юзасидан ушбу Кодекснинг 427-моддасида назарда тутилган тартибда мулоҳазалар билдирилиши мумкин.

521¹⁷-модда. Ишни тафтиш тартибида кўриб чиқувчи Ўзбекистон Республикаси Олий суди Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати жиноят ишини тафтиш тартибида кўриб чиқиш натижалари бўйича қуйидаги қарорлардан бирини қабул қилади:

1) биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тегишли тафтиш инстанцияси судининг ҳукмини, ажримини ўзгаришсиз, тафтиш тартибида берилган шикоятни (протестни) эса қаноатлантирмасдан қолдириш тўғрисида;

2) айрим суд қарорларини бекор қилиш ва иш бўйича илгари қабул қилинган суд қарорларидан бирини ўз кучида қолдириш тўғрисида;

3) иш бўйича қабул қилинган барча суд қарорларини бекор қилиш ва айблов ёки оқлов ҳукми чиқариш тўғрисида;

4) иш бўйича қабул қилинган барча суд қарорларини бекор қилиш ва иш юритишни тугатиш тўғрисида;

5) ушбу Кодекс 493-моддасининг тўртинчи қисмида назарда тутилган ҳолатлар мавжуд бўлган тақдирда, иш бўйича қабул қилинган барча суд қарорларини бекор қилиш ва жиноят ишини биринчи инстанция судига юбориш тўғрисида;

6) биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси судининг ҳукмини, ажримини ўзгартириш тўғрисида;

7) шикоят (протест) қайтариб олинган тақдирда, тафтиш тартибидаги ишни юритишни тугатиш тўғрисида.

Ушбу модда биринчи қисмининг 1 ва 2-бандларида, 4 — 7-бандларида назарда тутилган ҳолларда ишни тафтиш тартибида кўрувчи суд ажрим чиқаради.

Ушбу модда биринчи қисмининг 3-бандида назарда тутилган ҳолларда ишни тафтиш тартибида кўрувчи суд ҳукм чиқаради.

Жиноят ишини тафтиш тартибида кўрувчи Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати ушбу Кодекснинг 298 ва 300-моддаларида назарда тутилган асослар мавжуд бўлган тақдирда, шунингдек тегишли мансабдор шахсларнинг эътиборини суриштирув, дастлабки тергов ва суд муҳокамаси жараёнида йўл қўйилган камчиликларга қаратиш зарур бўлган тақдирда хусусий ажрим чиқаради.

521¹⁸-модда. Суд ажрими устидан берилган хусусий шикоятни (хусусий протестни) кўриб чиқиш

Суднинг ажрими устидан берилган хусусий шикоят (хусусий протест) ушбу Кодекснинг 521¹⁶-моддасида белгиланган қоидалар бўйича кўриб чиқилади.

Тафтиш инстанцияси суди ишни биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тегишли тафтиш инстанцияси судларининг ажримлари устидан берилган хусусий шикоят (хусусий протест) бўйича кўриб чиқиш натижаларига кўра қуйидагиларга ҳақли:

1) биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тегишли тафтиш инстанцияси судларининг ажримларини ўзгаришсиз, хусусий шикоятни, хусусий протестни эса қаноатлантирмасдан қолдиришга;

2) биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тегишли тафтиш инстанцияси судларининг ажримларини бекор қилишга ва ишни янгидан судда кўриб чиқиш учун юборишга;

3) биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тегишли тафтиш инстанцияси судларининг ажримларини бекор қилишга ва ишни умумий қоидалар бўйича суриштирув ёки дастлабки терговни ўтказиш учун прокурорга юборишга;

4) биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тегишли тафтиш инстанцияси судларининг ажримларини бекор қилишга ва амнистия актини қўллашга;

5) биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тегишли тафтиш инстанцияси судларининг ажримларини бекор қилишга ва иш юритишни тугатишга;

6) биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тегишли тафтиш инстанцияси судининг хусусий ажримини бекор қилишга;

7) биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тегишли тафтиш инстанцияси судларининг ажримларини ўзгартиришга.

521¹⁹-модда. Жиноят ишини тафтиш тартибида кўриб чиқувчи Ўзбекистон Республикаси Олий суди Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг ҳукми, ажрими

Жиноят ишини тафтиш тартибида кўриб чиқувчи Ўзбекистон Республикаси Олий суди Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг ҳукми, ажрими ушбу Кодекснинг 521⁶-моддасида белгиланган талабларга мувофиқ чиқарилади ва суднинг тўлиқ таркиби томонидан имзоланади. Овоз беришда озчилик томонда қолган судья ҳукмга, ажримга имзо қўйиб, ўзининг алоҳида фикрини ушбу Кодекс 472-моддасининг талабларига риоя этган ҳолда ёзма шаклда қолдиришга ҳақли.

Жиноят ишини тафтиш тартибида кўриб чиқувчи Ўзбекистон Республикаси Олий суди Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг ҳукми, ажрими суд мажлиси залида ўқиб эшиттирилади ва дарҳол қонуний кучга кирилади.

Ишни тафтиш тартибида кўриб чиқувчи Ўзбекистон Республикаси Олий суди Жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг ҳукми, ажрими ушбу Кодекс 521⁶-моддасининг олтинчи ва еттинчи қисмларида белгиланган тартибда ижро этилади.

521²⁰-модда. Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсатига тафтиш тартибида протест (хусусий протест) билдириш тўғрисидаги илтимосномага қўйиладиган талаблар

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсатига тафтиш тартибида протест (хусусий протест) билдириш тўғрисидаги илтимосномада қуйидагилар кўрсатилиши керак:

1) илтимоснома юборилаётган тегишли ваколатли шахснинг фамилияси, исми, отасининг исми;

2) илтимоснома берган шахс, унинг процессуал мавқеи, яшаш жойи ёки турган жойи тўғрисидаги маълумотлар;

3) суд ишининг рақами, биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси судининг номи, ҳукм, ажрим чиқарилган сана;

4) илтимоснома берган шахснинг фикрига кўра ҳукмнинг, ажримнинг нотўғрилиги ва унинг илтимосининг моҳияти нимадан иборат эканлигига доир важлари, судга қадар иш юритишни ёки суд муҳокамасини амалга ошириш чоғида қарор қабул қилинишига таъсир кўрсатган Жиноят кодексининг ва ушбу Кодекснинг қайси нормалари бузилганлиги тўғрисидаги важлари, шунингдек унинг илтимосномасининг мазмуни;

- 5) илтимоснома берган шахс ўз талабларини асослаётган далиллар;
- 6) илтимосномага илова қилинаётган материаллар рўйхати;
- 7) илтимоснома берилган сана, уни берган шахснинг имзоси.

521²¹-модда. Ишни Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсатида тафтиш тартибида такроран кўриш

Тафтиш инстанцияси суди жиноят ишини Ўзбекистон Республикаси Олий суди раисининг, Бош прокурорининг ушбу Кодекснинг 485-моддасида назарда тутилган асосларга кўра билдирилган протести (хусусий протести) бўйича тафтиш тартибида такроран кўриб чиқади.

Ишни тафтиш инстанцияси судида такроран кўриб чиқиш Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсатида ушбу бобда баён этилган қоидаларга мувофиқ амалга оширилади.

Ишни тафтиш тартибида такроран кўриб чиқишда Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсати ушбу Кодекснинг 521¹⁷-моддасида назарда тутилган ваколатларга эга бўлиб, ишни кўриб чиқиш натижаларига кўра ҳукм ёки қарор чиқаради.

Ишни тафтиш тартибида такроран кўриб чиқиш натижаларига кўра Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раёсати томонидан чиқарилган ҳукм, қарор узил-кесилдир, бундан ушбу Кодекс 485-моддасининг 6 ва 7-бандларида ҳамда 521⁷-моддасида назарда тутилган ҳоллар мустасно»;

40) **524-модданинг биринчи, иккинчи, тўртинчи, олтинчи ва еттинчи қисмларидаги** «кассация» деган сўз «тафтиш» деган сўз билан алмаштирилсин;

41) **525-модданинг биринчи қисмидаги** «кассация» деган сўз «тафтиш» деган сўз билан алмаштирилсин;

42) **527-модданинг матни** қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Янги очилган ҳолатлар туфайли иш юритишни қайтадан бошлаш тўғрисидаги масалани кўриб чиқиб, тафтиш инстанцияси суди қуйидаги ажримлардан бирини чиқаради:

1) суд ҳукмини, ажримини бекор қилиш, янги очилган ҳолатлар туфайли иш юритишни қайтадан бошлаш ва ишни янгидан кўриб чиқиш учун биринчи инстанция, апелляция, кассация ёки тафтиш инстанцияси судига юбориш тўғрисида;

2) иш бўйича қабул қилинган барча суд қарорларини бекор қилиш, янги очилган ҳолатлар туфайли иш юритишни қайтадан бошлаш ва ишни ушбу Кодекснинг 416, 417-моддаларида назарда тутилган ҳолатлар аниқланган тақдирда прокурорга юбориш тўғрисида;

3) агар янги тергов ишини юритишга ёки жиноят ишини судда кўришга

зарурат бўлмаса, суд ҳукмини, ажримини бекор қилиш ва жиноят ишини тугатиш тўғрисида;

4) янги очилган ҳолатлар туфайли иш юритишни қайтадан бошлашни рад этиш тўғрисида.

Янги очилган ҳолатлар туфайли иш юритишни қайтадан бошлаш тўғрисидаги масала бўйича тафтиш инстанцияси суди ажримнинг кўчирма нусхаси прокурорга ва аризачига юборилади. Ажримнинг кўчирма нусхаси бошқа манфаатдор шахсларга уларнинг илтимосига кўра юборилади»;

43) **59-боб** қуйидаги мазмундаги **546¹-модда** билан тўлдирилсин:

«546¹-модда. Суднинг ҳукмини, ажримини ва қарорини ижро этиш чоғида юзага келган масалаларни ҳал қилиш тўғрисидаги ажрим устидан хусусий шикоят бериш ва хусусий протест билдириш

Суднинг ҳукмини, ажримини ва қарорларини ижро этиш чоғида юзага келган масалаларни ҳал қилиш тўғрисидаги ажрим суд томонидан ўқиб эшиттирилган пайтдан эътиборан қонуний кучга киради.

Суднинг ажрими устидан ушбу Кодекснинг 499-моддасида кўрсатилган шахслар томонидан кассация тартибида хусусий шикоят (хусусий протест) берилиши мумкин.

Кассация инстанциясининг суд ҳукмини, ажримини ва қарорини ижро этиш чоғида юзага келган масалаларни ҳал қилиш тўғрисидаги ажрими устидан ушбу Кодекснинг 511 ва 512-моддаларида кўрсатилган шахслар томонидан тафтиш тартибида хусусий шикоят берилиши ёки хусусий протест билдирилиши мумкин».

2-модда. Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва бошқа манфаатдор ташкилотлар ушбу Қонуннинг ижросини, ижрочиларга етказилишини ҳамда моҳияти ва аҳамияти аҳоли ўртасида тушунтирилишини таъминласин.

3-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси: ҳукумат қарорларини ушбу Қонунга мувофиқлаштирсин; республика ижро этувчи ҳокимият органлари ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин.

4-модда. Ушбу Қонун 2024 йил 1 январдан эътиборан кучга киради.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2023 йил 27 сентябрь,
ЎРҚ–869-сон

БЕШИНЧИ БЎЛИМ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРИНИНГ БУЙРУҒИ

412 Айрим идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг давлат реестридан чиқариш тўғрисида*

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2023 йил
26 сентябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 3459*

Ўзбекистон Республикасининг «Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида»ги Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 8 августдаги ПФ–5505-сон «Норма ижодкорлиги фаолиятини такомиллаштириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида»ги, 2022 йил 28 январдаги ПФ–60-сон «2022 — 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида»ги фармонлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 13 апрелдаги ПҚ–3666-сон «Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги фаолиятини янада такомиллаштиришга доир ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 9 октябрдаги 469-сон «Вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралар меъёрий ҳужжатларининг қонунийлигини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ҳамда Идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тайёрлаш ва қабул қилиш қоидаларига (рўйхат рақами 2565, 2014 йил 28 феврал) мувофиқ **буюраман:**

1. Қуйидагилар:

Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили ҳақида»ги Қонунининг 8-моддасига асосан давлат ҳокимияти ва бошқарув органларининг ҳужжатлари давлат тилида қабул қилиниши ва эълон этилиши кераклиги;

Ўзбекистон Республикасининг «Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида»ги Қонунининг 46-моддасига асосан илгари қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга янги норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул қилинганлиги муносабати билан зарур ўзгартишлар ва (ёки) қўшимчалар киритилиши ҳамда илгари қабул қилинган барча норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ёки уларнинг қисмлари, агар улар янги ҳуқуқий нормаларга зид бўлса ёхуд янги норматив-ҳуқуқий ҳужжат билан тўлалигича қамраб олинган ёки амалда ўз ҳуқуқий аҳамиятини йўқотган бўлса, лекин расман ўз кучини йўқотган деб топилмаган бўлса, ўз кучини йўқотган деб топилиши лозимлиги;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 8 августдаги ПФ–5505-сон Фармони билан тасдиқланган Норма ижодкорлиги фаолияти-

* Ушбу буйруқ «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да 2023 йил 27 сентябрда эълон қилинган.

ни такомиллаштириш концепциясида идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни имкон қадар қисқартириш, умумий тусдаги, ҳаракатсиз ва ҳуқуқни қўллашга таъсир этмайдиган қонунчилик ҳужжатларини қайта кўриб чиқиш белгиланганлиги;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги ПФ–60-сон Фармони билан тасдиқланган 2022 — 2026-йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясида идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар сонини мақбуллаштириш ишларини давом эттириш вазифаси белгиланганлиги;

Идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тайёрлаш ва қабул қилиш қоидаларининг (рўйхат рақами 2565, 2014 йил 28 феврал) 111-бандига асосан қонунчилик ҳужжатларига мувофиқлаштирилмаган идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатнинг Идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг давлат реестридан чиқарилиши натижасида юзага келадиган «ҳуқуқий бўшлиқлар» оқибатлари учун ушбу идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қабул қилган вазирлик ва идоралар раҳбарлари жавобгар бўлиши маълумот учун қабул қилинсин.

2. Айрим идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар Идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг давлат реестридан иловага мувофиқ чиқарилсин.

3. Мазкур буйруқ расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Вазир

А. ТАШКУЛОВ

Тошкент ш.,
2023 йил 26 сентябрь,
11-мх-сон

Ўзбекистон Республикаси
адлия вазирининг 2023 йил 26 сентябрдаги
11-мх-сон буйруғига
ИЛОВА

**Идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг давлат
реестридан чиқарилаётган айрим идоравий
норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар
РЎЙХАТИ**

1. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлиги томонидан 1998 йил 30 сентябрда тасдиқланган Иш билан таъминлашга кўмаклашувчи давлат жамғармасидан ажратиладиган маблағлар ҳисобига ишсиз шахсларга моддий ёрдам кўрсатиш тартиби, миқдори ва шартлари тўғрисидаги низом (рўйхат рақами 548, 1998 йил 23 ноябр).

2. Ўзбекистон Республикаси «Саноатконтехназорат» агентлиги, Ўздав-нефтегазинспекция ва Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси-

нинг 2003 йил 15 октябрдаги 01-637, 01-07-899 ва 01-1137-сон «Нефт ва газ конларини қидирув ишлари, қудуқларни бурғулаш, синаш ва ишга туширишдаги технологик жараёнлар устидан назорат қилиш тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарор (рўйхат рақами 1285, 2003 йил 31 октябр) (Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат қўмиталари ва идораларининг меъёрий ҳужжатлари ахборотномаси, 2003 йил., 19-20-сон).

3. Ўзбекистон Республикаси «Саноатгеоконттехназорат» давлат инспекцияси, Ўздавнефтвагазинспекция ва Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитасининг 2011 йил 2 декабрдаги 271, 01/09-1462 ва 01/2445-сон «Нефт ва газ конларининг қидирув ишлари, қудуқларни бурғулаш, синаш ва ишга туширишдаги технологик жараёнлар устидан назорат қилиш тўғрисидаги низомга ўзгартиришлар киритиш ҳақида»ги қарор (рўйхат рақами 1285-1, 2012 йил 6 январ) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2012 й., 1-сон, 12-модда).

4. Ўзбекистон Республикаси «Саноатгеоконттехназорат» давлат инспекцияси, Ўздавнефтвагазинспекция ва Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитасининг 2012 йил 14 сентябрдаги 170, 01/09-1323 ва 18-1906-сон «Нефт ва газ конларини қидирув ишлари, қудуқларни бурғулаш, синаш ва ишга туширишдаги технологик жараёнлар устидан назорат қилиш тўғрисидаги низомга ўзгартиришлар киритиш ҳақида»ги қарор (рўйхат рақами 1285-2, 2012 йил 19 октябр) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2012 й., 41-42-сон, 492-модда).

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TRANSPORT VAZIRINING
BUYRUG‘I**413** Ichki suzish kemalari tomonidan ifloslantirishning oldini olish qoidalarini o‘z kuchini yo‘qotgan deb topish to‘g‘risida*

O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2023-yil 28-sentabrda ro‘yxatdan o‘tkazildi, ro‘yxat raqami 3130-2

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 7-apreldagi 167-son “Daryo transportida davlat xizmatlari ko‘rsatishning ma‘muriy reglamentini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qaroriga muvofiq **buyuraman:**

1. O‘zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligi boshlig‘i tomonidan 2000-yil 18-avgustda 01/716-son bilan tasdiqlangan Ichki suzish kemalari tomonidan ifloslantirishning oldini olish qoidalarini (ro‘yxat raqami 966, 2000-yil 8-sentabr) (O‘zbekiston Respublikasi vazirliklari, davlat qo‘mitalari va idoralarining me‘yoriy hujjatlari axborotnomasi, 2000-y., 17-son) o‘z kuchini yo‘qotgan deb topilsin.

2. Mazkur buyruq O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi bilan kelishilgan.

3. Mazkur buyruq rasmiy e‘lon qilingan kundan e‘tiboran kuchga kiradi.

Vazir

I. MAXKAMOV

Toshkent sh.,
2023-yil 6-sentabr,
24-son

Kelishildi:

Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vaziri

A. ABDUXAKIMOV

2023-yil 17-avgust

* Ushbu buyruq «Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi»da 2023-yil 29-sentabrda e‘lon qilingan.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI ADLIYA VAZIRINING
BUYRUG‘I**414** “O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik tarmoqlarining
Umumhuquqiy klassifikatorini tasdiqlash to‘g‘risida”gi
buyruqqa qo‘shimcha va o‘zgartirishlar kiritish haqida*

*O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2023-yil
29-sentabrda ro‘yxatdan o‘tkazildi, ro‘yxat raqami 2333-4*

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 13-apreldagi PQ–3666-son “O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi faoliyatini yanada takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qaroriga muvofiq **buyuraman:**

1. O‘zbekiston Respublikasi adliya vazirining 2012-yil 2-martdagi 53-mh-son “O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik tarmoqlarining Umumhuquqiy klassifikatorini tasdiqlash to‘g‘risida”gi buyrug‘iga (ro‘yxat raqami 2333, 2012-yil 2-mart) (O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, 2012-y., 8-9-son, 98-modda) ilovaga muvofiq qo‘shimcha va o‘zgartirishlar kiritilsin.

2. Mazkur buyruq rasmiy e‘lon qilingan kundan e‘tiboran kuchga kiradi.

Vazir

A. TASHKULOV

Toshkent sh.,
2023-yil 29-sentabr,
12-mh-son

* Ushbu buyruq «Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi»da 2023-yil 3-oktabrda e‘lon qilingan.

O'zbekiston Respublikasi
adliya vazirining 2023-yil 29-sentabrdagi
12-mh-son buyrug'iga
ILOVA

**“O'zbekiston Respublikasi qonunchilik tarmoqlarining
Umumhuquqiy klassifikatorini tasdiqlash to'g'risida”gi buyruqqa
kiritilayotgan qo'shimcha va o'zgartirishlar**

1. 1-ilovada:

a) 01.00.00.00 KONSTITUTSSYAVIY TUZUM bo'limida:

quyidagi mazmundagi kodlar bilan to'ldirilsin:

“01.05.14.00 O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqishi

01.05.15.00 Chet el fuqarolarining O'zbekistonga kelishi, ketishi va bo'lishi

01.06.10.00 Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar

01.06.11.00 Himoya orderi”;

01.07.02.00 Markaziy saylov komissiyasi. Referendum o'tkazuvchi okrug va uchastka komissiyalari”;

“01.07.02.00 Saylovlar. Saylov tizimi” kodidagi “01.07.02.00” raqamlari “01.07.03.00” raqamlari bilan almashtirilsin;

“01.07.03.00 Markaziy saylov komissiyasi. Okrug va uchastka saylov komissiyalari” kodi quyidagi tahrirda bayon etilsin:

“01.07.04.00 Okrug va uchastka saylov komissiyalari”;

b) 02.00.00.00 DAVLAT BOSHQARUVI ASOSLARI bo'limida:

“02.03.00.00 Respublika davlat boshqaruvi organlari va xo'jalik boshqaruvi organlari” bobi quyidagi tahrirda bayon etilsin:

“02.03.00.00 Respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari va xo'jalik boshqaruvi organlari”

“02.03.03.00 Davlat qo'mitalari” kodi quyidagi tahrirda bayon etilsin:

“02.03.03.00 Qo'mitalar”

quyidagi mazmundagi kod bilan to'ldirilsin:

“02.09.00.00 Davlat fuqarolik xizmati”;

d) 06.00.00.00 IJTIMOY TA'MINOT VA IJTIMOY SUG'URTA TO'G'RISIDAGI QONUNCHILIK. IJTIMOY HIMOYA bo'limidagi “06.07.03.00 Kam ta'minlanganlar va boshqa toifadagi fuqarolarga moddiy yordam” kodi quyidagi tahrirda bayon etilsin:

“06.07.03.00 Kam ta'minlanganlar, “Ayollar daftari”, “Yoshlar daftari”, “Temir daftar” va boshqa toifalardagi fuqarolarga moddiy yordam ko'rsatish”;

e) 07.00.00.00 MOLIYA VA KREDIT TO'G'RISIDAGI QONUNCHILIK. BANK FAOLIYATI bo'limida:

“07.07.01.00 Budjetning boshqa turlari” kodi quyidagi tahrirda bayon etilsin:

“07.07.01.00 Konsolidatsiyalangan budjet. Tashabbusli budjet. Budjetning boshqa turlari”;

quyidagi mazmundagi kodlar bilan to'ldirilsin:

“07.09.05.00 Soliqlar va yig'imlar bo'yicha imtiyozlar hamda preferensiyalar

07.09.06.00 Vaqtinchalik soliq imtiyozlari

07.29.08.00 Budget hisobi standartlari”;

f) 09.00.00.00 TADBIRKORLIK VA XO‘JALIK FAOLIYATI bo‘limi quyidagi mazmundagi kod bilan to‘ldirilsin:

09.13.08.00 Aholi punktlarining bosh rejalari”;

g) 12.00.00.00 AXBOROT VA AXBOROTLASH TIRISH bo‘limida:

“12.03.06.00 Fuqarolar haqida axborot (shaxsiy ma‘lumotlar)” kodi quyidagi tahrirda bayon etilsin:

“12.03.06.00 Shaxsga doir ma‘lumotlar va ularning himoyasi”

quyidagi mazmundagi kodlar bilan to‘ldirilsin:

“12.03.10.00 Jurnalistik faoliyat

12.03.11.00 Ommaviy axborot vositalari va jurnalistik faoliyatini himoya qilish”;

h) 13.00.00.00 TA‘LIM. FAN. MADANIYAT bo‘limi quyidagi mazmundagi kod bilan to‘ldirilsin:

“13.02.12.00 Innovatsiya. Innovatsion faoliyat. Innovatsion infratuzilma”;

i) 18.00.00.00 PROKURATURA. ADVOKATURA. NOTARIAT. YURIDIK XIZMAT. ADLIYA ORGANLARI. FHDY ORGANLARI bo‘limi quyidagi mazmundagi kodlar bilan to‘ldirilsin:

“18.05.01.00 Adliya organlarining tizimi va tashkiliy tuzilmasi

18.05.02.00 Adliya organlari huzuridagi tashkilotlar

18.05.03.00 Adliya organlari faoliyatiga doir boshqa masalalar

18.05.04.00 Personallashtirish”;

j) 21.00.00.00 O‘ZGARTIRISH VA QO‘SHIMCHALAR KIRITISH BO‘YICHA KOMPLEKS TUSDAGI HUJJATLAR bo‘limi quyidagi mazmundagi bob bilan to‘ldirilsin:

“21.04.00.00 Idoraviy normativ-huquqiy hujjatlar”.

2. 2-ilovada:

2-banddagi “Qonunchilikni tizimlashtirish va tartibga solish ta‘sirini baholash” degan so‘zlar “Qonunchilik hujjatlarini tahlil qilish, tartibga solish ta‘sirini baholash va huquqiy axborot” degan so‘zlar bilan almashtirilsin;

8-band o‘z kuchini yo‘qotgan deb topilsin;

9-banddagi “Qonunchilikni tizimlashtirish va tartibga solish ta‘sirini baholash” degan so‘zlar “Qonunchilik hujjatlarini tahlil qilish, tartibga solish ta‘sirini baholash va huquqiy axborot” degan so‘zlar bilan almashtirilsin.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ
ҚАРОРИ

415 Тижорат банкларида фоизларни ҳисоблаш тартиби
тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида*

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2023 йил
29 сентябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 3460*

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги ва «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги қонунларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқаруви **қарор қилади:**

1. Тижорат банкларида фоизларни ҳисоблаш тартиби тўғрисидаги низом 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин.
2. Айрим идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар 2-иловага мувофиқ ўз кучини йўқотган деб топилсин.
3. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан уч ойдан кейин кучга киради.

Марказий банк раиси

М. НУРМУРАТОВ

Тошкент ш.,
2023 йил 23 август,
27/4-сон

* Ушбу қарор «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да 2023 йил 3 октябрда эълон қилинган.

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки бошқарувининг 2023 йил
23 августдаги 27/4-сон қарорига
1-ИЛОВА

Тижорат банкларида фоизларни ҳисоблаш тартиби тўғрисидаги НИЗОМ

Мазкур Низом тижорат банклари (бундан буён матнда банклар деб юритилади) томонидан кредитлар ва микроқарзлар (бундан буён матнда кредитлар деб юритилади), омонатлар (депозитлар), қарз маблағлари, қарз муносабатларини тасдиқловчи қимматли қоғозлар, шунингдек бошқа молиявий воситалар бўйича фоизларни ҳисоблаш тартибини белгилайди.

1-боб. Умумий қоидалар

1. Мазкур Низомда қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

бухгалтерия ҳисобининг ҳисоблаб ёзиш усули — активлар, мажбуриятлар, хусусий капитал, даромадлар, харажатлар, молиявий операциялари ва ходисалар бухгалтерия ҳисобида бу ҳаракатлар юзасидан пул маблағлари ёки эквивалентлари олинган ёхуд тўланган пайтда эмас, балки шу ҳаракатлар содир этилган (ёки ҳақиқатда олинган) пайтда акс эттирилади;

эффектив фоиз ставкаси — активнинг бошланғич баланс қиймати билан тенглаштириш учун активдан фойдаланиш муддати мобайнида кутилаётган келгусидаги пул тушумлари оқимини дисконтлаш учун ишлатиладиган фоиз ставкаси;

эффектив фоиз ставкаси усули — дисконт ёки мукофотни фоизли даромадларга (харажатларга) амортизация қилиш орқали ёки кечиктирилган фоиз тўловларини тақсимлаш орқали активнинг (мажбуриятнинг) фойдаланиш муддати давомида доимий фоиз ставкасини тан олишга олиб келадиган усул;

даромадлар — банкнинг фаолияти давомида акциядорларнинг улуши ошиши билан боғлиқ бўлмаган тарзда хусусий капиталнинг ошишига олиб келадиган иқтисодий наф. Даромад фоизлар, фойда, дивидендлар, активларни сотишдан олинган тушум, мукофот, роялти, ижара ҳақи ва бошқа кўринишда бўлиши мумкин;

фоизли даромад — бу пул маблағлари ёки уларнинг эквивалентларидан фойдаланганлик учун олинган даромад. Фоизли даромад ҳар қандай дисконт, мукофот ёки қарз қимматли қоғозлари ёхуд кредитнинг бошланғич баланс қиймати билан уларнинг сўндириш суммалари ўртасидаги бошқа фарқларнинг амортизация суммасини ҳам ўз ичига олади;

харажатлар — хусусий капитални банкнинг акциядорлари ўртасида тақсимланиши билан боғлиқ бўлмаган капиталнинг камайишига олиб келадиган активларнинг камайиши ёки тугаши кўринишида ёхуд мажбуриятларнинг кўпайиши кўринишида ҳисобот давридаги иқтисодий нафнинг камайиши;

фоизли харажатлар — бу пул маблағлари ёки уларнинг эквивалент-

ларидан фойдаланганлик учун харажатлар. Фоизли харажатлар ҳар қандай дисконт ёки қарз қимматли қоғозлари ёхуд қарз маблағларининг бошланғич баланс қиймати билан уларнинг сўндириш суммалари ўртасидаги бошқа фарқларнинг амортизация суммасини ўз ичига олади;

тан олиш — бу молиявий ҳисобот элементларидан бири, яъни актив, мажбурият, хусусий капитал, даромадлар ёки харажатлар таърифини қаноатлантирадиган моддани молиявий ҳолат тўғрисидаги ҳисоботга ёки молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот(лар)га киритиш учун идентификациялаш жараёнидир.

2-боб. Фоизли даромадлар ва харажатларни тан олиш

1-§. Ҳисоблаб ёзиш усулидан фойдаланиш ва фоизларни тан олиш

2. Банклар ўз молиявий ҳисоботларини бухгалтерия ҳисобининг ҳисоблаб ёзиш усули асосида тузишлари керак, бундан пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот мустасно.

3. Банклар операцияларни қайта ишлаш чоғида бухгалтерия ҳисобининг ҳисоблаб ёзиш усулини қўллаган ҳолда автоматлаштирилган шаклда фоизларни ҳисоблаши лозим.

4. Фоизлар бухгалтерия ҳисобининг ҳисоблаб ёзиш усули бўйича тан олинади.

5. Ҳафтанинг жума куни ҳисоблаб ёзиладиган фоизни ҳисоблашда одатда уч кун — жума, шанба ва якшанба кунлари учун фоизлар ҳисобга олиними лозим.

6. Агар жорий ой жума ёки шанба кунда тугайдиган бўлса, унда фоизларни ҳисоблаб ёзиш тегишлича бир кун ёки икки кун учун амалга оширилади. Ҳафта охирида қоладиган кун (кунлар) учун фоизлар кейинги ойнинг биринчи иш кунида ҳисоблаб ёзилади. Байрам кунларига нисбатан ҳам худди шундай жараён қўлланилади.

7. Ҳар бир ойда ҳисоблаб ёзиладиган ва акс эттириладиган фоизлар банк томонидан ўша ойда олинандиган даромадларни (сарфланган харажатларни) аниқ акс эттириши керак. Ҳисобот даврига тегишли бўлган ҳисобланган фоизларнинг бирор-бир қисми кейинги даврга ўтказилишига йўл қўйилмайди.

8. Банкнинг даромади банк томонидан унинг ҳисобварағига олинган ва олиними лозим бўлган иқтисодий фойданинг ялпи тушумларинигина ўз ичига олади. Агентлик муносабатларида иқтисодий фойданинг ялпи тушуми ўзига учинчи шахс номидан йиғиладиган ва банк капиталини ошишига олиб келмайдиган суммаларни ўз ичига олади. Учинчи шахс номидан инкассация қилинган суммалар даромад ҳисобланмайди. Бунда, банкнинг воситачилик ҳақи суммаси банк даромади ҳисобланади.

2-§. Кредитлар бўйича фоизли даромадларни тан олиш

9. Кредит суммасига фоизлар кредит ажратилган кундан эътиборан у

банкка қайтарилган ёки бошқа асосларга кўра тегишли ҳисобварақдан ўчирилган кундан олдинги кунгача ҳисобланади.

10. Кредитлар бўйича фоизлар ҳар куни йиллик базавий давр — 365 кундан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб ёзилади (кредитларнинг муайян турлари бўйича 360 кун базавий давр қилиб олинади). Кредитлар бўйича фоизлар қуйидаги формулага биноан ҳисобланади:

**Сўндирилмаган кредит қолдиғи х фоиз ставкаси
х амалдаги кунлар сони**

365

Бунда, кредитларнинг муайян турлари бўйича 360 кун базавий давр қилиб олинганда фоизлар ҳисобланишига амалдаги кунлар сони бир йил учун 360 кун этиб белгиланиши лозим.

Кредитлар бўйича фоизли даромадларни ҳисоблашда мазкур Низомнинг 1-илоvasида* келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

11. Кредитлар бўйича фоизларни ҳисоблаб ёзиш қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт 16309 «Кредитлар бўйича олинishi лозим бўлган ҳисобланган фоизлар»;

Кт 41400-447хх «Кредитлар бўйича фоизли даромадлар».

12. Кредит бўйича келиб тушган фоизлар қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт Касса ҳисобварағи ёки банкнинг вакиллик ҳисобварағи ёхуд мижознинг ҳисобварағи;

Кт 16309 «Кредитлар бўйича олинishi лозим бўлган ҳисобланган фоизлар».

13. Банк активлари бўйича фоизлар бир йўла мукофот кўринишида олинганда, бухгалтерия ҳисобининг ҳисоблаб ёзиш усулига мувофиқ мазкур маблағлар тўланган вақти ва пул келиб тушган санасидан қатъи назар қайси даврга тааллуқли бўлса, ўша ҳисобот даврида банкнинг даромадлари таркибида акс эттирилиши (амортизация қилиб борилиши) лозим.

14. Кредитлар бўйича мукофот шаклида олинган фоизларни амортизация қилган ҳолда ҳисоблаб ёзишда:

а) ажратилган кредит учун ҳамкор ташкилотдан келадиган мукофот қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт 202хх — «Тегишли талаб қилиб олингунча сақланадиган депозитлар»;

Кт 22812 — «Келгуси давр фоизли даромадлари».

б) фоизлар мазкур Низомнинг 10-бандида келтирилган формулага биноан ҳисобланади ва қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт 16309 — «Кредитлар бўйича олинishi лозим бўлган ҳисобланган фоизлар»;

Кт 41ххх — «Кредитлар бўйича фоизли даромадларнинг тегишли ҳисобварағи»;

* 1-илова «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да эълон қилинган.

Дт 22812 — «Келгуси давр фоизли даромадлари»;

Кт 16309 — «Кредитлар бўйича олиниши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар».

Кредитлар бўйича мукофотни амортизация қилишда мазкур Низомнинг 2-иловасида* келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

15. Мижоз кредитнинг сўндириш санаси келгунга қадар кредитни қисман сўндирса, банк фоизларни асосий қарз суммасининг ҳақиқатда сўндирилмаган қисмига ҳисоблаб ёзиши лозим.

3-§. Омонатлар (депозитлар) бўйича фоизли харажатларни тан олиш

16. Банк омонати (депозит) суммасига фоизлар омонат (депозит) банкка тушган куннинг эртасидан бошлаб, то у омонатчига қайтарилган ёки бошқа асосларга кўра омонатчининг ҳисобварағидан ўчирилган кундан олдинги кунгача ёзилади.

17. Омонатлар (депозитлар) бўйича фоизлар ҳар куни ҳисоблаб ёзилади ва қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт 50100 — 511хх Омонатлар (депозитлар) бўйича фоизли харажатларнинг тегишли ҳисобварағи;

Кт 224хх Омонатлар (депозитлар) бўйича тўланиши лозим бўлган ҳисобланган фоизларнинг тегишли ҳисобварағи.

Омонатлар (депозитлар) бўйича фоизли харажатларни ҳисоблашда мазкур Низомнинг 3-иловасида* келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

18. Фоизларни мижозга тўлаш қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт 224хх «Омонатлар (депозитлар) бўйича тўланиши лозим бўлган ҳисобланган фоизларнинг тегишли ҳисобварағи»;

Кт Касса ҳисобварағи ёки банкнинг вакиллик ҳисобварағи ёхуд мижознинг тегишли депозит ҳисобварағи.

19. Мижоз омонат (депозит) суммасининг бир қисмини олган тақдирда, банк фоизларни омонатнинг (депозитнинг) ҳақиқатдаги қолдигига ҳисоблаб ёзиши лозим.

4-§. Қарз маблағлари бўйича фоизли харажатларни тан олиш

20. Қарз маблағлари бўйича фоизлар ҳар куни ҳисоблаб ёзилади ва қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт 53100 — 543хх Кредитлар, чиқарилган қимматли қоғозлар ва қимматли қоғозлар билан амалга оширилган РЕПО битимлари бўйича фоизли харажатларнинг тегишли ҳисобварағи;

Кт 22410 «Олинган кредитлар бўйича тўланиши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар» ёки

Кт 22414 «Чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича тўланиши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар».

* 2-3-иловалар «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да эълон қилинган.

Қарз маблағлари бўйича фоизли харажатларни ҳисоблашда мазкур Низомнинг 4-иловасида* келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

21. Фоизларни мижозга тўлаш қўйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт 22410 «Олинган кредитлар бўйича тўланиши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар» ёки

Дт 22414 «Чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича тўланиши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар»;

Кт Касса ҳисобварағи ёки банкнинг вакиллик ҳисобварағи ёхуд мижознинг депозит ҳисобварағи.

22. Қарз маблағлари сўндириш муддати келгунга қадар тўлиқ ёки қисман тўланган ҳолларда, банк ҳисобланадиган фоизларни асосий сумманинг тўланмаган қисмини ҳақиқатдаги кунлар сонига ҳисоблаб ёзиши лозим.

5-§. Номинал қийматида харид қилинган молиявий воситалар бўйича фоизли даромадни тан олиш

23. Молиявий воситалар бўйича фоизли даромадлар ҳар куни ҳисоблаб ёзилади.

24. Молиявий воситалар бўйича фоизлар қўйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт 1xxxx «Олиниши лозим бўлган ҳисобланган фоизларнинг тегишли ҳисобварағи»;

Кт 4xxxx «Фоизли даромадларнинг тегишли ҳисобварағи».

Номинал қийматида харид қилинган молиявий воситалар бўйича фоизли даромадларни ҳисоблашда мазкур Низомнинг 5-иловасида* келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

6-§. Сотиб олгунга қадар ҳисобланган фоизлар

25. Тўланмаган фоизлар фоизли инвестицияларни харид қилгунга қадар тўпланиб қолса, унда кейинги олинандиган фоизлар харид қилгунга қадар ва харид қилингандан кейинги даврга тақсимланади ҳамда олинандиган фоизларнинг харид қилингандан кейинги қисми даромад сифатида тан олинади.

Сотиб олгунга қадар ҳисобланган фоизларни ҳисоблашда мазкур Низомнинг 6-иловасида* келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

3-боб. Эффе́ктив фоиз ставкаларини қўллаган ҳолда фоизли даромадлар ва харажатларни тан олиш

1-§. Эффе́ктив фоиз ставкаси усулини қўллаш

26. Банклар мукофот ёки дисконт билан сотилаётган молиявий воситалар бўйича фоизларни ҳисоблаб ёзишда ёки шартнома бўйича ҳар ойда фоизли

* 4 — 6-иловалар «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да эълон қилинган.

тўловларни тўлаш графиги кўрсатилмаганда эффектив фоиз ставкаси усулини қўллашлари лозим.

27. Эффектив фоиз ставкаси усулини қўллашда мижозлар томонидан ёки мижозларга тўланадиган фоизли тўловлар муддатлари ва суммалари ҳисоблаб ёзилган фоизлардан фарқ қилиши мумкин.

28. Эффектив фоиз ставкаси усули асосида даромад кутилаётган пул оқимларини актив (мажбурият)нинг дастлабки баланс қийматига етгунга қадар дисконтлаш йўли билан аниқланади. Эффектив фоиз ставкаси дастурий таъминотдан фойдаланган ҳолда ҳисоблаб чиқарилади. Бунда, Microsoft Excel дастурида «Даромадлиликнинг ички ставкаси»ни (ВСД) ҳисоблаш функциясидан фойдаланилади.

Microsoft Excel дастуридан фойдаланган ҳолда эффектив фоиз ставкаси-ни ҳисоблашда мазкур Низомнинг 7-илоvasида* келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

2-§. Дисконт билан сотиб олинган молиявий воситалар бўйича фоизли даромадларни тан олиш

29. Дисконт билан сотиб олинган молиявий воситалар бўйича дисконт қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан сотиб олиш санасида акс эттирилади:

Дт 1xxxx «Молиявий воситаларнинг тегишли ҳисобварағи» — номинал қиймати бўйича;

Кт 1xxxx «Молиявий воситаларнинг тегишли ҳисобварағи бўйича дисконт» — фарқ суммасига;

Кт Касса ҳисобварағи ёки банкнинг вакиллик ҳисобварағи ёхуд мижознинг депозит ҳисобварағи.

30. Дисконт молиявий воситаларнинг амал қилиш муддати ичида эффектив фоиз ставкаси усули бўйича амортизация қилинади.

Дисконт билан сотиб олинган молиявий воситалар бўйича эффектив фоиз ставкаси ёрдамида фоизли даромадларни ҳисоблашда мазкур Низомнинг 8-илоvasида* келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

3-§. Мукофот билан сотиб олинган молиявий воситалар бўйича фоизли даромадларни тан олиш

31. Молиявий воситалар бўйича мукофот қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан сотиб олиш санасида акс эттирилади:

Дт 1xxxx «Молиявий воситаларнинг тегишли ҳисобварағи» — номинал қиймати бўйича;

Дт 1xxxx «Молиявий воситаларнинг тегишли ҳисобварағи бўйича мукофот» — фарқ суммасига;

Кт «Касса ҳисобварағи ёки банкнинг вакиллик ҳисобварағи ёхуд мижознинг депозит ҳисобварағи».

32. Мукофот билан сотиб олинган молиявий воситаларнинг амал қилиш муддати ичида эффектив фоиз ставкаси усули бўйича амортизация қилинади.

* 7-8-иловалар «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да эълон қилинган.

Мукофот билан сотиб олинган молиявий воситалар бўйича эффектив фоиз ставкаси ёрдамида фоизли даромадларни ҳисоблашда мазкур Низомнинг 8-илоvasида келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

4-§. Дисконт билан чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича фоизли харажатларни тан олиш

33. Қимматли қоғозлар дисконт билан чиқарилганда дисконт сотиш санасида акс эттирилади ва қимматли қоғозларнинг амал қилиш муддати ичида эффектив фоиз ставкаси усули бўйича амортизация қилинади.

Дисконт билан чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича эффектив фоиз ставкасида фоизли харажатларни ҳисоблашда мазкур Низомнинг 9-илоvasида* келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

34. Дисконт амортизацияси қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт 542хх «Чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича фоизли харажатлар»;

Кт 23698 «Чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича дисконт (контр-пасив)»;

Кт 22414 «Чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича тўланиши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар».

5-§. Мукофот билан чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича фоизли харажатларни тан олиш

35. Қимматли қоғозлар мукофот билан чиқарилганда, мукофот сотиш санасида акс эттирилади ва қимматли қоғозларнинг амал қилиш муддати ичида эффектив фоиз ставкаси усули бўйича амортизация қилинади.

Мукофот билан чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича эффектив фоиз ставкасида фоизли харажатларни ҳисоблашда мазкур Низомнинг 9-илоvasида келтирилган мисолдан фойдаланиш мумкин.

36. Мукофот амортизацияси қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси билан акс эттирилади:

Дт 23696 «Чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича мукофот»;

Дт 542хх «Чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича фоизли харажатлар»;

Кт 22414 «Чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича тўланиши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар».

4-боб. Яқуний қоида

37. Ушбу Низом талабларининг бузилишида айбдор бўлган шахслар қонунчиликда белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

* 9-илова «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да эълон қилинган.

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки бошқарувининг 2023 йил
23 августдаги 27/4-сон қарорига
2-ИЛОВА

**Ўз кучини йўқотган деб топилаётган айрим идоравий
норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар
РЎЙХАТИ**

1. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқарувининг 2003 йил 11 октябрдаги 25/8-сон «Тижорат банкларида фоизларни ҳисоблаш тўғрисида низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори (рўйхат рақами 1306, 2004 йил 30 январь) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2004 й., 4-сон, 51-модда).

2. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқарувининг 2014 йил 21 февралдаги 4/7-сон «Тижорат банкларида фоизларни ҳисоблаш тўғрисидаги низомга ўзгартиришлар ва қўшимча киритиш ҳақида»ги қарори (рўйхат рақами 1306-1, 2014 йил 6 март) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2014 й., 10-сон, 118-модда).

3. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқарувининг 2014 йил 10 октябрдаги 35/1-сон «Тижорат банкларида фоизларни ҳисоблаш тўғрисидаги низомга ўзгартиришлар киритиш ҳақида»ги қарори (рўйхат рақами 1306-2, 2014 йил 17 октябрь) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2014 й., 42-сон, 526-модда).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ИСТИҚБОЛЛИ ЛОЙИХАЛАР МИЛЛИЙ
АГЕНТЛИГИ ДИРЕКТОРИНИНГ
БУЙРУҒИ

416 Майнинг фаолиятини амалга ошириш учун рухсатнома бериш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш тўғрисида*

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2023 йил
29 сентябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 3461*

Ўзбекистон Республикасининг «Лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тўғрисида»ги Қонуни ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 3 июлдаги ПҚ–3832-сон «Ўзбекистон Республикасида рақамли иқтисодиётни ва крипто-активлар айланмаси соҳасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига мувофиқ **буюраман:**

1. Майнинг фаолиятини амалга ошириш учун рухсатнома бериш тартиби тўғрисидаги низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.
2. Мазкур буйруқ расмий эълон қилинган кундан кучга киради.

Директор

Д. ЛИ

Тошкент ш.,
2023 йил 20 сентябрь,
68-сон

* Ушбу буйруқ «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да 2023 йил 3 октябрда эълон қилинган.

Ўзбекистон Республикаси
истиқболли лойиҳалар миллий агентлиги
директорининг 2023 йил 20 сентябрдаги
68-сон буйруғига
ИЛОВА

Майнинг фаолиятини амалга ошириш учун рухсатнома бериш тартиби тўғрисидаги НИЗОМ

Мазкур Низом Ўзбекистон Республикаси ҳудудида майнинг фаолиятини амалга ошириш учун рухсатнома бериш ҳамда фаолиятни ташкил этиш тартибини белгилайди.

1-боб. Умумий қоидалар

1. Мазкур Низомда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

аноним крипто-актив — анонимлик принципи асосида ишловчи (амалга оширилган операциялар ҳақидаги маълумот яширин бўлган) крипто-актив;
майнинг фаолияти (бундан буён матнда майнинг деб юритилади) — ҳисоблаш операцияларини бажариш орқали маълумотларнинг тақсимланган реестрини юритиш, блокларнинг яхлитлигини яратиш ва тасдиқлаш фаолияти;

майнер — майнинг билан шуғулланиш мақсадида рухсатнома олган юридик шахс;

майнинг ускуналари — майнингни амалга оширишга имкон берувчи дастурий-аппарат ва (ёки) техник воситалар;

ваколатли орган — Ўзбекистон Республикаси Истиқболли лойиҳалар миллий агентлиги;

рухсатнома — ваколатли орган томонидан майнерга майнингни амалга ошириш ҳуқуқини берувчи рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжат;

яширин майнинг — махсус дастурий таъминотдан фойдаланиш орқали учинчи шахсларнинг ҳисоблаш қувватларида, уларга билдирмаган ҳолда ёки розилигисиз майнингни амалга ошириш бўйича фаолият;

«Рўйхатга олиш» ахборот тизими (бундан буён матнда ахборот тизими деб юритилади) — ваколатли орган томонидан майнерларни ма-софавий рўйхатга олиш ва рухсатномани тақдим этишга мўлжалланган ахборот тизими;

талабгор — майнинг билан шуғулланиш мақсадида рухсатнома олиш учун мурожаат қилувчи юридик шахс;

майнингни (майнерларни) рўйхатдан ўтказиш — рухсатнома олиш тўғрисидаги аризани топшириш, қабул қилиш ва кўриб чиқиш, рухсатномани бериш, унинг амал қилиш муддатини узайтириш, қайта расмийлаштириш, амал қилишини тўхтатиб туриш, тугатиш ва бекор қилиш жараёни билан боғлиқ тадбирлар мажмуи.

2. Майнинг фақат юридик шахс томонидан куёш фотоэлектр станцияла-

ри орқали ишлаб чиқарилган электр энергиясидан фойдаланган ҳолда амалга оширилади, қонунчилик ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Майнерлар истеъмол қилинган электр энергиясини ҳисобга олиш ускунасини ўрнатиб, қонунчилик ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда ягона электр энергетика тизимига уланиши мумкин.

3. Майнерларга рухсатнома бериш, рухсатномани қайта расмийлаштириш, унга ўзгартириш киритиш ҳамда унинг амал қилиш муддатини узайтириш, рухсатноманинг амал қилиш муддатини тўхтатиб туриш, тугатиш ва бекор қилиш фақат ахборот тизими орқали электрон шаклда мазкур Низомнинг иловасида* келтирилган схемага мувофиқ амалга оширилади.

4. Рухсатнома олиш, уни қайта расмийлаштириш ва ўзгартириш киритиш, рухсатномани амал қилиш муддатини узайтириш, тўхтатиб туриш, тугатиш ҳамда бекор қилиш жараёнида талабгор номидан иш юритиш ваколатига эга бўлган шахслар иштирок этади ҳамда ариза ва бошқа ҳужжатларни ваколатли органга тақдим этади.

5. Майнер унга рухсатнома берилган вақтдан бошлаб майнингни амалга ошириши мумкин.

6. Рухсатнома беш йил муддатга берилади.

7. Майнерлар ўз фаолиятини фақат рўйхатга олинган пайтда кўрсатилган манзилда, ёнғин хавфсизлиги ҳамда санитария нормалари ва қоидаларига риоя қилган ҳолда амалга ошириш ҳуқуқига эга.

8. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида:
яширин майнингни;
аноним крипто-активлар майнингини;
рўйхатга олинган пайтда кўрсатилган манзилга мос келмайдиган манзилда майнингни амалга ошириш;
майнингни рухсатномасиз амалга ошириш тақиқланади.

9. Майнерлар амалга оширилган операциялар тўғрисидаги маълумотларни ваколатли органнинг сўровига асосан электрон шаклда тақдим этишлари шарт.

10. Майнерлар майнингни амалга ошириш натижасида олинган крипто-активларни Ўзбекистон Республикасида крипто-активлар айланмаси соҳасидаги хизматлар провайдерлари фаолияти билан шуғулланиш учун лицензияга эга бўлган крипто-биржалар (бундан буён матнда крипто-биржалар деб юритилади) орқали сотишга ҳақли.

11. Рухсатномани майнингни амалга ошириш учун бошқа юридик шахсга бериш тақиқланади.

2-боб. Рухсат бериш талаблари ва шартлари

12. Қўйидагилар майнингни амалга ошириш учун рухсат бериш талаблари ва шартлари ҳисобланади:

а) майнингни амалга ошириш учун қуёш фотоэлектр станцияси орқали

* Илова «Қонунчилик маълумотлари миллий базаси»да эълон қилинган.

ишлаб чиқарилган электр энергиясидан фойдаланиш, қонунчилик ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно;

б) майнинг ускуналарини ўрнатиш учун мўлжалланган алоҳида жойнинг мавжудлиги;

в) крипто-активлар айланмаси соҳасидаги қонунчилик ҳужжатлари талабларига риоя қилиш;

г) майнингни фақат рўйхатга олинган пайтда кўрсатилган манзилда амалга ошириш;

д) майнинг ускуналарини ўрнатиш учун мўлжалланган жойнинг ёнғин хавфсизлиги, санитария нормалари ва қоидалари ҳамда техник хавфсизлик талабларини инобатга олган ҳолда, электр энергияси таъминоти тизимининг техник созлигини таъминлаш;

е) майнинг ягона электр энергетика тизимига уланган ҳолда амалга оширилган тақдирда, истеъмол қилинадиган электр энергияси алоҳида ҳисобланишини таъминлаш мақсадида Электр энергиясини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизимига (ЭҲНАТ) уланиш имкониятига эга бўлган, рўйхатдан ўтказилган электр энергиясини ҳисобга олиш асбобининг мавжудлиги;

ж) яширин майнинг, аноним крипто-активлар майнингини ҳамда муқаддам муомалада бўлган крипто-активларни муомалага киритишни амалга оширмаслик;

з) майнинг тўғрисидаги маълумотларни ваколатли органнинг талабига мувофиқ бепул тақдим қилиш;

и) майнингни амалга ошириш учун қонунчилик ҳужжатлари билан белгиланган йиғимларни ўз вақтида ва тўлиқ тўлаш.

3-боб. Рухсатнома олиш учун тақдим этиладиган ҳужжатлар

13. Талабгор рухсатнома олиш учун ахборот тизимига Ягона идентификация тизими (OneID) орқали кириб, аризани қуйидаги маълумотларни кўрсатган ҳолда электрон равишда тўлдиради:

а) солиқ тўловчининг идентификация рақами (СТИР);

б) юридик шахснинг тўлиқ номи ва ташкилий-ҳуқуқий шакли;

в) юридик шахснинг жойлашган ери (почта манзили), телефон рақами, электрон почта манзили;

г) майнинг ускуналарини ўрнатиш учун мўлжалланган жойнинг манзили;

д) юридик шахсга хизмат кўрсатадиган банк муассасасининг номи ва ҳисобрақами;

е) мурожаатнинг мақсади (янги рухсатнома олиш, рухсатномани қайта расмийлаштириш, унинг амал қилиш муддатини узайтириш ёки унга ўзгартириш киритиш);

ж) майнингни амалга ошириш учун қуёш фотоэлектр станцияси томонидан ишлаб чиқарилган электр энергияси манбалари тўғрисидаги қуйидаги маълумотлар ва ҳужжатлар:

талабгорга тегишли бўлган қуёш фотоэлектр станциясидаги фото-

электр панелларининг сони ҳамда улар орқали ишлаб чиқариладиган электр энергиясининг умумий миқдори, қуёш фотоэлектр станциясидан фойдаланиш бўйича йўриқнома нусхаси ва унинг техник хусусияти;

қуёш фотоэлектр станцияси талабгорга тегишли бўлмаган тақдирда, электр энергиясини етказиб бериш бўйича шартнома ҳамда қуёш фотоэлектр станцияси орқали ишлаб чиқариладиган электр энергиясининг умумий миқдори тўғрисидаги тўлиқ маълумот;

з) майнинг ускуналари тўғрисидаги маълумот (ускуна модели, ишлаб чиқарувчининг номи, ускуналар сони, ускунанинг техник йўриқномасига мувофиқ истеъмол қилинадиган электр энергияси миқдори, божхона юк декларацияси (БЮД)нинг ёки майнинг ускуналарига эгалик ҳуқуқини тасдиқловчи бошқа ҳужжатнинг нусхаси);

и) майнинг натижасида олиниши мўлжалланаётган крипто-активлар рўйхати ҳамда мазкур крипто-активларнинг крипто-ҳамён манзиллари.

Мазкур банднинг «ж» ва «з» кичик бандларида назарда тутилган ҳужжатлар аризага илова қилинади ҳамда улар ўқиш мумкин бўлган юқори сифатда «PDF», «PNG» ёки «JPEG» форматларда бўлиши лозим.

Талабгор ариза бериш вақтида амалга оширмақчи бўлган фаолиятининг рухсат беришга оид талаб ва шартларга мослигини ва уларга риоя этишини тасдиқлаши лозим.

14. Талабгорнинг аризада электрон почта манзилини кўрсатиши унинг барча хабарнома ва қарорларни электрон ҳужжат шаклида олишга розилигини англатади.

4-боб. Рухсатнома бериш ёки рухсатнома беришни рад этиш тўғрисида қарор қабул қилиш

15. Ваколатли орган томонидан аризани кўриб чиқиш учун йиғим ундирилмайди.

16. Ваколатли орган томонидан рухсатнома бериш ёки беришни рад этиш тўғрисидаги қарор ариза ва мазкур Низомнинг 13-бандида кўрсатилган маълумотлар ҳамда ҳужжатлар тўлиқ тақдим этилган кундан эътиборан йиғирма кун ичида қабул қилинади.

17. Таркиби ваколатли орган раҳбари томонидан тасдиқланган эксперт комиссияси (бундан буён матнда эксперт комиссияси деб юритилади) тақдим этилган аризани ўн беш кун ичида кўриб чиқади ҳамда рухсатнома бериш ёки беришни рад этиш тўғрисида хулоса тайёрлайди.

18. Ваколатли орган эксперт комиссиясининг хулосаси асосида беш кун ичида рухсатнома бериш ёки беришни рад этиш тўғрисида қарор қабул қилади.

19. Ваколатли орган тегишли қарор қабул қилинган кундан бошлаб бир кун ичида бу ҳақда талабгорни электрон тарзда хабардор қилади.

20. Рухсатнома ваколатли орган томонидан қарор қабул қилинган кундан бошлаб бир кун ичида QR-код (матрик штрихли код) қўйилган ҳолда электрон ҳужжат тарзида расмийлаштирилади.

Рухсатнома расмийлаштирилганлиги учун йиғим ундирилмайди.

Рухсатнома расмийлаштирилган куннинг ўзида ахборот тизимида майнер учун шахсий кабинет яратилади.

Рухсатнома майнер томонидан қоғоз кўринишида чоп этилиши мумкин ҳамда қоғоз кўринишида чоп этилган рухсатнома электрон шаклда берилган ҳужжатга тенглаштирилади.

Рухсатнома рухсатнома эгасининг аризасида кўрсатилган электрон почта манзилига автоматик тарзда юборилади.

21. Рухсатнома ахборот тизими ва ваколатли органнинг расмий веб-сайтига жойлаштирилади ҳамда танишиб чиқиш учун очиқ бўлади.

Рухсатноманинг ҳақиқийлиги ваколатли органнинг расмий веб-сайти орқали текширилиши мумкин.

22. Қўйидагилар рухсатнома беришни рад этиш учун асос ҳисобланади: мазкур Низомнинг 13-бандида рухсатнома бериш учун зарур бўлган маълумотлар ва (ёки) ҳужжатларнинг тўлиқ бўлмаган ҳажмда тақдим этилганлиги;

талабгорнинг мазкур Низомнинг 12-бандида белгиланган рухсат бериш талаблари ҳамда шартларига мувофиқ эмаслиги;

тақдим этилган ҳужжатларда нотўғри ва (ёки) бузиб кўрсатилган маълумотларнинг мавжудлиги;

талабгорнинг мансабдор шахслари ва (ёки) таъсисчиларнинг иқтисодий жиноятларда, шунингдек жиний фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш, терроризм, оммавий қирғин қуролларини тарқатиш, уларни молиялаштириш, уюшган жиноятчилик, гиёҳванд моддалар ноқонуний савдоси, коррупция ва ахборот технологиялари билан боғлиқ жиноятларда иштирок этганлиги ёки иштирок этишда гумонланаётганлиги ҳақида маълумотлар мавжудлиги.

Рухсатнома беришни мақсадга мувофиқ эмас деган важлар билан ёки мазкур бандда назарда тутилмаган асосларга кўра рад этишга йўл қўйилмайди.

23. Мазкур Низомнинг 22-банди иккинчи хатбошисида кўрсатилган ҳоллар аниқланганда, агар аризада бартараф этиш мумкин бўлган камчиликлар мавжуд бўлса, ваколатли орган уларни бартараф этиш учун талабгорга муддат беради.

24. Камчиликларни бартараф этиш зарурлиги тўғрисидаги хабарнома, тақдим этилган ҳужжатларда аниқланган камчиликлар ва уларни бартараф этиш усуллари, шунингдек камчиликларни бартараф қилиб, аризани такроран тўлдириши ҳамда тегишли ҳужжатларни тақдим этиши мумкин бўлган муддат кўрсатилган ҳолда талабгорнинг электрон почта манзилига электрон ҳужжат тарзида бир кун ичида юборилади.

Хабарномада кўрсатилган муддат камчиликларни бартараф этиш учун зарур бўладиган вақтга мутаносиб бўлиши, лекин ушбу муддат ўттиз иш кунидан ортиқ бўлмаслиги керак.

25. Камчиликларни бартараф этиш тўғрисида хабарнома юборилган тақдирда, рухсатнома олиш тўғрисидаги аризани кўриб чиқиш муддати тўхтатиб турилади.

26. Хабарномада кўрсатилган камчиликлар бартараф этилмаган ёки ҳужжатлар хабарномада белгиланган муддатда тақдим этилмаган тақдирда, ваколатли орган рухсатнома беришни рад этиш ҳақида қарор қабул қилишга ҳақли. Бунда, рухсатнома беришни камчиликларни бартараф этиш тўғрисидаги хабарномада кўрсатилмаган янги асослар бўйича рад этишга йўл қўйилмайди.

27. Рухсатнома бериш рад этилганлиги ҳақидаги хабарнома талабгорга рад этиш сабаблари, қонунчиликнинг аниқ нормалари ва талабгор мазкур сабабларни бартараф этиб, аризани такроран тақдим этиши мумкин бўлган муддат кўрсатилган ҳолда электрон ҳужжат тарзида юборилади.

Талабгор рад этиш сабабларини бартараф этишга ва аризани такроран кўриб чиқиш учун тўлдиришга ҳақли бўлган муддат рухсатнома бериш рад этилганлиги ҳақидаги хабарнома олинган кундан эътиборан ўн иш кунидан кам бўлмаслиги керак.

28. Талабгор рухсатнома беришни рад этиш учун асос бўлган сабабларни белгиланган муддатда бартараф этган ҳолда аризани такроран тақдим этганда, унинг аризаси олинган кундан эътиборан етти кундан ошмайдиган муддат ичида ваколатли орган томонидан кўриб чиқилади ҳамда рухсатнома бериш ёки беришни рад этиш тўғрисида қарор қабул қилинади. Талабгорнинг аризасини такроран кўриб чиққанлик учун йиғим ундирилмайди.

29. Аризани такроран кўриб чиқишда ваколатли орган томонидан талабгорга илгари баён қилинмаган рад этиш сабабларини келтиришга йўл қўйилмайди, бундан илгари кўрсатилган сабаблар бартараф этилганлигини тасдиқловчи маълумотлар ва (ёки) ҳужжатлар билан боғлиқ рад этиш сабаблари келтирилиши ҳамда мазкур Низомнинг 22-банди бешинчи хатбошисида назарда тутилган ҳолатлар мустасно.

30. Рухсатнома бериш рад этилганлиги ҳақидаги хабарномада кўрсатилган муддат ўтганидан кейин талабгор томонидан берилган ариза янгидан топширилган ҳисобланади ва ваколатли орган томонидан умумий асосларда кўриб чиқилади.

**5-боб. Рухсатномани қайта расмийлаштириш,
унга ўзгартириш киритиш ва унинг амал қилиш
муддатини узайтириш**

31. Рухсатномани қайта расмийлаштириш ахборот тизимида электрон тарзда амалга оширилади.

32. Юридик шахс бўлган тадбиркорлик субъекти ўзгартирилган, унинг номи ёки жойлашган ери (почта манзили) ўзгарган тақдирда, тадбиркорлик субъекти ёхуд унинг ҳуқуқий вориси қайта рўйхатдан ўтганидан кейин беш иш кун ичида шахсий кабинети орқали, кўрсатиб ўтилган маълумотларни тасдиқловчи маълумотлар ва (ёки) ҳужжатларни тақдим этган ҳолда, рухсатномани қайта расмийлаштириш тўғрисида ариза бериши шарт.

Рухсатномани қайта расмийлаштириш беш иш кун ичида амалга оширилади.

33. Янгидан вужудга келган юридик шахсни давлат рўйхатидан ўтказиш

санасида рухсатномаси мавжуд бўлган юридик шахслар қўшиб юборилган тақдирда, рухсатномани мазкур Низомнинг 32-бандида белгиланган тартибда қайта расмийлаштиришга йўл қўйилади.

34. Рухсатномани қайта расмийлаштириш учун ҳужжатлар майнер томонидан мазкур Низомнинг 13-бандида белгиланган тартибда тақдим этилади.

35. Майнер рухсатнома қайта расмийлаштирилгунига қадар, унда кўрсатилган фаолиятни илгари берилган рухсатнома асосида амалга оширади.

36. Рухсатномани қайта расмийлаштиришда ахборот тизимига тегишли ўзгартиришлар киритилади.

Рухсатнома қайта расмийлаштирилганидан сўнг, рухсатнома эгасининг шахсий кабинетига ва аризада кўрсатилган электрон почта манзилига автоматик тарзда юборилади.

37. Рухсатномани қайта расмийлаштириш учун йиғим ундирилмайди.

38. Рухсатноманинг амал қилиш муддати талабгорнинг аризаси асосида узайтирилади.

39. Рухсатноманинг амал қилиш муддатини узайтириш тўғрисидаги ариза мазкур Низомнинг 13-бандида белгиланган тартибда рухсатноманинг амал қилиш муддати тугашидан камида бир ой олдин ваколатли органга юборилиши лозим.

40. Рухсатноманинг амал қилиш муддатини узайтириш мазкур Низомнинг 3 ва 4-бобларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

41. Рухсатнома майнернинг аризасига мувофиқ ваколатли орган томонидан қўйидаги ҳолларда ўзгартирилиши мумкин:

а) майнингни амалга ошириш манзилининг ўзгариши;

б) илгари келтирилган маълумотлар (майнинг ускуналарининг модели ва сони, алоқа маълумотлари (электрон почта ва телефон рақами), фотоэлектр панеллар сонининг кўпайиши ёки камайиши) ўзгарган тақдирда.

42. Рухсатномага ўзгартириш киритиш мазкур Низомнинг 3 ва 4-бобларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

6-боб. Рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туриш, тугатиш ва бекор қилиш

43. Рухсатноманинг амал қилиши қўйидаги ҳолларда тўхтатиб турилиши мумкин:

майнер томонидан рухсат бериш талаблари ва шартларининг бузилганлиги аниқланганида;

майнер томонидан ваколатли органнинг аниқланган қоидабузарликларни бартараф этиш мажбуриятини унинг зиммасига юкловчи қарори унда белгиланган муддатда бажарилмаганда.

44. Рухсатноманинг амал қилишини ўн кунгача муддатга тўхтатиб туриш ваколатли орган томонидан, ўн кундан ортиқ, лекин олти ойдан кўп бўлмаган муддатга эса суд томонидан амалга оширилади.

45. Ваколатли орган рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туришга сабаб бўлган ҳолатлар майнер томонидан бартараф этиш муддатини белгилаши шарт.

Бунда, кўрсатилган муддат майнер рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туриш тўғрисидаги қарорни олган кундан эътиборан беш иш кунидан кам бўлмаслиги керак.

46. Ваколатли органнинг рухсатномани амал қилишини тўхтатиб туриш тўғрисидаги қарори майнерга рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туриш сабаблари ва қонунчиликнинг аниқ нормалари кўрсатилган ҳолда, қарор қабул қилинган кундан эътиборан бир иш кунидан кечиктирмай шахсий кабинет орқали юборилади ҳамда шахсий кабинет ва ахборот тизимида рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туриш ҳақидаги маълумот жойлаштирилади.

47. Белгиланган муддат ичида рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туриш учун асос бўлган сабаблар ва камчиликлар майнер томонидан бартараф қилинмаса, ваколатли орган рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туриш муддатини узайтириш ёки рухсатномани бекор қилиш ҳақида судга даъво ариза киритади.

48. Рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туришга сабаб бўлган ҳолатлар майнер томонидан бартараф этилган тақдирда, ваколатли орган ҳолатлар бартараф этилганлиги тўғрисида шахсий кабинет орқали тасдиқнома олинган кундан эътиборан уч иш куни ичида рухсатноманинг амал қилишини қайта тиклаш тўғрисида қарор қабул қилиши шарт.

49. Ваколатли орган рухсатноманинг амал қилиши қайта тикланганлиги тўғрисида қарор қабул қилганидан сўнг бир иш кунидан ошмаган муддатда шахсий кабинет ва ахборот тизимида рухсатноманинг амал қилиши қайта тикланганлиги ҳақидаги маълумотни жойлаштирилади.

50. Агар ваколатли орган тасдиқнома олинган кундан эътиборан уч иш куни ичида рухсатноманинг амал қилишини қайта тиклаш ёки қайта тиклашни рад этиш тўғрисида қарор қабул қилмаса, майнер мазкур муддат ўтганидан сўнг ваколатли органни шахсий кабинет орқали хабардор қилган ҳолда ўз фаолиятини давом эттириши мумкин.

51. Майнер ўз фаолиятини вақтинча тўхтатиб турган тақдирда, рухсатноманинг амал қилишини олти ойгача муддатга тўхтатиб туриш ҳақида ваколатли органга ариза билан мурожаат қилиши мумкин.

Агар майнер рухсатноманинг амал қилиши тўхтатиб турилганидан кейин олти ой ичида рухсатноманинг амал қилишини қайта тиклаш тўғрисида ваколатли органга ариза билан мурожаат этмаган бўлса, рухсатноманинг амал қилиши тугатилади.

52. Рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туриш ва қайта тиклаш тўғрисидаги ахборот тегишли қарор қабул қилинган санадан эътиборан бир иш куни ичида ваколатли органнинг расмий веб-сайтига ва ахборот тизимида жойлаштирилиши керак.

53. Рухсатноманинг амал қилиши қуйидаги ҳолларда тугатилади:

рухсатнома бериш тартиби бекор қилинганда;

рухсатноманинг амал қилиш муддати тугаганда;

майнер томонидан ваколатли органга рухсатноманинг амал қилишини олти ойгача тўхтатиб туриш тўғрисида ариза билан илгари мурожаат этилган

бўлиб, мазкур муддат ичида рухсатноманинг амал қилишини қайта тиклаш тўғрисида ваколатли органга ариза билан мурожаат қилинмаган тақдирда.

Рухсатноманинг амал қилиш муддати тугатилган ҳолларда ваколатли орган томонидан рухсатноманинг амал қилиши тугатилганлиги тўғрисида қарор қабул қилиш талаб этилмайди.

54. Рухсатнома қўйидаги ҳолларда бекор қилинади:

майнер рухсатномани бекор қилиш тўғрисида ариза билан мурожаат этганда;

юридик шахс тугатилганда — тугатилган пайтдан эътиборан ёки унинг фаолияти қайта ташкил этиш натижасида тугатилганда — қайта ташкил этилган пайтдан эътиборан, бундан унинг ўзгартирилиши, шунингдек янгидан вужудга келган юридик шахсни давлат рўйхатидан ўтказиш санасида қайта ташкил этилаётган юридик шахсда амалдаги рухсатнома мавжуд бўлган тақдирда қўшиб юборилиши мустасно;

майнер рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туришига олиб келган ҳолатларни ваколатли орган ёки суд белгиланган муддатда бартараф этмаганда;

ваколатли органининг рухсатномани бериш тўғрисидаги қарорининг қонунга хилофлиги аниқланганда;

майнер томонидан мазкур Низомнинг 58-бандида белгиланган рухсат бериш талаблари ва шартлари мунтазам равишда (бир йил давомида икки ва ундан ортиқ маротаба) ёки бир маротаба қўпол равишда бузилганда;

рухсатнома қалбаки ҳужжатлардан фойдаланган ҳолда олинганлиги факти аниқланганда.

55. Рухсатномани бекор қилиш мазкур Низомнинг 54-банди иккинчи ва учинчи хатбошиларида белгиланган ҳолларда ваколатли органининг қарорига биноан амалга оширилади.

Рухсатнома суд томонидан мазкур Низомнинг 54-банди тўртинчи — еттинчи хатбошиларида белгиланган ҳолларда бекор қилинади.

Ваколатли орган томонидан судга рухсатномани бекор қилиш тўғрисида ариза юборилган кундан эътиборан бир иш кунидан кечиктирмай майнерга шахсий кабинет орқали судга рухсатномани бекор қилиш тўғрисида юборилган аризининг асослари, қонунчиликнинг аниқ нормалари кўрсатилган ҳолда етказилади.

56. Рухсатнома мазкур Низомнинг 54-банди еттинчи хатбошисида кўрсатилган асос сабабли бекор қилинган тақдирда, рухсатнома берилган санадан бошлаб бекор қилинган ҳисобланади.

57. Ваколатли орган рухсатномани бекор қилиш тўғрисида қарор қабул қилинган кундан эътиборан, бир иш кунидан кечиктирмай майнерга шахсий кабинет орқали рухсатномани бекор қилиш тўғрисидаги қарорининг асосларини, қонунчиликнинг аниқ нормаларини кўрсатган ҳолда етказилади.

Ваколатли орган рухсатномани бекор қилиш тўғрисида қарор қабул қилинган кундан эътиборан бир иш кунидан кечиктирмай бу ҳақдаги маълумотни ахборот тизимига жойлаштиради.

58. Мазкур Низом билан белгиланган рухсат этиш талаблари ва шартларини бир маротаба қўпол равишда бузилишларига қўйидагилар қиради:

а) яширин майнинг, аноним крипто-активлар майнингини ҳамда муқаддам муомалада бўлган крипто-активларни муомалага киритишни амалга ошириш;

б) рўйхатга олинган пайтда кўрсатилган манзилдан бошқа манзилда майнингни амалга ошириш;

в) майнингни амалга ошириш учун қуёш фотоэлектр станцияси орқали ишлаб чиқарилмаган электр энергиясидан фойдаланилганда, қонунчилик ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно;

г) ягона электр энергетика тизимига уланган ҳолда майнинг учун истеъмол қилинган электр энергиясини ҳисобга олишни таъминлаш мақсадида Электр энергиясини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизимига (ЭХНАТ) мос келадиган алоҳида ҳисобга олиш асбобининг мавжуд эмаслиги.

Мазкур банднинг «а» — «г» кичик бандларида кўрсатилмаган ушбу Низомнинг 12-бандида белгиланган рухсат бериш талаблари ва шартларининг бир йил давомида икки ва ундан ортиқ мартаба бузилишлари мунтазам равишда бузилишлар деб ҳисобланади.

7-боб. Рухсат бериш талаблари ва шартларига риоя этилишини назорат қилиш

59. Майнер томонидан рухсат бериш талаблари ва шартларига риоя этилиши устидан назорат ваколатли орган томонидан қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

60. Ваколатли орган майнер томонидан рухсат бериш талаблари ва шартларига риоя этилишини назорат қилишда ўз ваколатлари доирасида қуйидагиларга ҳақли:

майнердан крипто-активлар айланмаси тўғрисидаги қонунчилик ҳужжатларига риоя этилишини талаб қилиш;

қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил билан келишилган ҳолда майнер томонидан рухсат бериш талаблари ва шартларига риоя этилишини текшириш;

рухсат бериш талаблари ва шартларига риоя этилишини текшириш чоғида пайдо бўладиган масалалар юзасидан майнердан зарур ахборотни шахсий кабинет орқали сўраш ва олиш;

текширишлар натижалари асосида майнер томонидан рухсат бериш талаблари ва шартларига доир қоидабузарликларни кўрсатган ҳолда далолатномалар (маълумотномалар) тузиш;

майнерга аниқланган қоидабузарликларни бартараф этиш мажбуриятини юкловчи қарорлар чиқариш, бундай қоидабузарликларни бартараф этиш муддатларини белгилаш;

мазкур Низомга мувофиқ рухсатноманинг амал қилишини тўхтатиб туриш ёки рухсатномани бекор қилиш масаласи бўйича қарор чиқариш ва (ёки) судга мурожаат қилиш;

рухсатномасиз майнинг амалга оширилаётганлиги тўғрисида аниқланган фактлар ҳақидаги маълумотларни белгиланган тартибда тегишли органларга қонунчилик ҳужжатларида назарда тутилган чоралар кўриш учун юбориш.

61. Рухсат бериш талаблари ва шартларига риоя этилишини текширишда ваколатли орган ходимлари томонидан икки нусхада далолатнома тузилади, уларнинг биттаси майнерга берилади, иккинчи нусхаси ваколатли органда қолади.

8-боб. Якуний қоидалар

62. Ваколатли органнинг рухсатнома беришни рад этиш, амал қилишини тўхтатиб туриш, бекор қилиш ҳақидаги қарорлари, шунингдек ваколатли орган мансабдор шахсининг ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан судга шикоят қилиниши мумкин.

63. Мазкур Низом талабларини бузилишида айбдор бўлган шахслар қонунчиликка мувофиқ жавобгар бўлади.

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг
вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг
норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини давлат рўйхатидан
ўтказиш ҳолати тўғрисида
МАЪЛУМОТИ**

I. Давлат рўйхатидан ўтказилди:

1. Ўзбекистон Республикаси адлия вазирининг 2023 йил 26 сентябрдаги 11-мҳ-сон «Айрим идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни Идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг давлат реестридан чиқариш тўғрисида»ги буйруғи.

2023 йил 26 сентябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 3459.

2. O'zbekiston Respublikasi transport vazirining 2023-yil 6-sentabrdagi 24-son "Ichki suzish kemalari tomonidan ifloslantirishning oldini olish qoidalarini o'z kuchini yo'qotgan deb topish to'g'risida"gi buyrug'i.

2023-yil 28-sentabrda ro'yxatdan o'tkazildi, ro'yxat raqami 966-1.

3. O'zbekiston Respublikasi adliya vazirining 2023-yil 29-sentabrdagi 12-mh-son "O'zbekiston Respublikasi qonunchilik tarmoqlarining Umumhuquqiy klassifikatorini tasdiqlash to'g'risida"gi buyruqqa qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritish haqida"gi buyrug'i.

2023-yil 29-sentabrda ro'yxatdan o'tkazildi, ro'yxat raqami 2333-4.

4. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқарувининг 2023 йил 23 августдаги 27/4-сон «Тижорат банкларида фоизларни ҳисоблаш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори.

2023 йил 29 сентябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 3460.

5. Ўзбекистон Республикаси Истиқболли лойиҳалар миллий агентлиги директорининг 2023 йил 20 сентябрдаги 68-сон «Майнинг фаолиятини амалга ошириш учун рухсатнома бериш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш тўғрисида»ги буйруғи.

2023 йил 29 сентябрда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 3461.

II. Давлат реестридан чиқарилди:

1. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлиги томонидан 1998 йил 30 сентябрда тасдиқланган Иш билан таъминлашга кўмаклашувчи давлат жамғармасидан ажратиладиган маблағлар ҳисобига ишсиз шахсларга моддий

ёрдам кўрсатиш тартиби, миқдори ва шартлари тўғрисидаги низом (рўйхат рақами 548, 1998 йил 23 ноябрь).

2023 йил 26 сентябрда давлат реестридан чиқарилди.

2. Ўзбекистон Республикаси «Саноатконтехназорат» агентлиги, Ўздав-нефтегазинспекция ва Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитасининг 2003 йил 15 октябрдаги 01-637, 01-07-899 ва 01-1137-сон «Нефт ва газ конларини қидирув ишлари, қудуқларни бурғулаш, синаш ва ишга туширишдаги технологик жараёнлар устидан назорат қилиш тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарор (рўйхат рақами 1285, 2003 йил 31 октябрь) шунингдек унга ўзгартиришлар (рўйхат рақами 1285-1, 2012 йил 6 январь), (рўйхат рақами 1285-2, 2012 йил 19 октябрь).

2023 йил 26 сентябрда давлат реестридан чиқарилди.

3. Ўзбекистон автомобил ва дарё транспорти агентлиги бошлиғи томонидан 2000 йил 18 августда 01/716-сон билан тасдиқланган Ички сузиш кемалари томонидан ифлослантиришнинг олдини олиш қоидалари (рўйхат рақами 966, 2000 йил 8 сентябрь).

2023 йил 28 сентябрда давлат реестридан чиқарилди.

Мазкур ҳужжатлар қонунчиликка ўзгартириш киритилиши ва/ёки янги норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилиниши муносабати билан давлат реестридан чиқарилди.